

3. sešit **M**odelář **I**

Speciál pro začátečníky i zkušené vyjde už 17. února!

Stříbrné povrchy postupy těch nejlepších

LT-38

Norimberk 2006

Co nás čeká?

Cena 80 Kč/95 Sk

LT-38

Na přelomu let 1941 a 1942 převzala maďarská armáda 108 lehkých tanků Pz.Kpfw. 38(t) Ausf. F a G, které zařadila k 1. tankové divizi. Stroje většinou zůstaly v původní německé barvě Panzer Grau (RAL 7021) a příslušnost k novému provozovateli symbolizoval pouze výsostný znak a číslo na bocích a zádi věže. Maďarské tanky byly v první fázi války označovány zeleným křížem s bílými kouty na červeném pozadí, později zelenou barvu nahradila černá

V zimě 1941-42 operoval na východní frontě Pz.Kpfw. 38(t) Ausf. E či F s číslem 211. Tank zřejmě patřil do sestavy 7. tankové divize. Tankovou šed' doplnil značně nekvalitní nátěr bílou barvou, který byl velmi omšelý a špinavý. Tank měl rozměrnou schránku na materiál na levém blatníku a další na zadní stěně věže

V roce 1943 dostala rumunská armáda 50 tanků Pz.Kpfw. 38(t) Ausf. A, B a C jako náhradu katastrofických ztrát u Stalingradu. Tanky si zřejmě ponechaly původní šedou barvu RAL 7021, která však v prašném prostředí jihoruské stepi dostala velmi světlý odstín. Označení tanků tvořil bílý kříž krále Michala na korbě (je však známo i jeho umístění na věži) a zřejmě i na krytu motoru (s rumunskou kokardou). Tento tank byl označen černým číslem na boku a zádi věže

Útoku na SSSR v červnu 1941 se v rámci Rychlé skupiny zúčastnilo i deset slovenských LT-38. Polovina z nich dosud nesla původní třibarevné zbarvení dle standardu předválečné československé armády. Nepravidelná pole hnědé a pískové barvy na zeleném podkladě doplňovala černá tabulka označení s bílým evidenčním číslem (zde V-3003). Pro ruské tažení dostaly slovenské tanky na věž červená bíle lemovaná čísla, některé i bílé dvouramenné kříže. Pro identifikaci ze vzduchu se často i na slovenských tancích objevovala německá vlajka s černým hákovým křížem v bílém kruhu na červeném podkladě

V-3003

Přelom roku byl pro nás v redakci dosti pracovní, ale díky tomu jste krátce po řádném Modeláři právě dostali do rukou v pořadí třetí Sešit Modeláře. Jeho obsah snad je dostatečně vyvážený, lze tedy očekávat, že jak letci, tak technikaři nám budou opět svorně vyčítat, že „...pro ně je tam toho zase málo...“. Kromě tanku LT-38, jeho německé verze, a snad dostatečně podrobných podkladů, kromě ukázek ze španělské školy patinování a walkaroundu Boeingu 737, jsme se tentokrát zaměřili na obtížnou kapitolu modelářiny – kovový a stříbrný povrch letadel. Doufáme, že rady a doporučení zkušených stavitelů, kteří si už s „přirozenou barvou kovu“ poradili, pomohou i našim čtenářům. A jestli se nám vše podařilo podle našich představ, v což v tuto chvíli mohu jen doufat, pak jste u nás asi první, kdo se z první ruky a podrobně dozví, co bylo nového na veletrhu v Norimberku. Dopadne-li naše cesta za poznáním dobře, předáme Sešit do tiskárny dva dny po návratu z Německa a o deset dní později už budete tušit, na co si letos máte šetřit...

Martin Salajka

OBSAH

LT-38		kamufláže	2
Nakajima B6N2 Tenzan (Jill)	1:48	Jaroslav Galler	4
Kovový finiš? Samozřejmě!		Jiří Brož	10
Plechová kitarina		Jiří Hodan	16
Alclad II		Jan Hermoch	22
Kovový povrch		podklady	26
LT-38	1:72	Petr Nenáhlo	28
Pz.Kpfw. 38(t) Ausf. C	1:72	Luboš Zach	29
LT-38 interiér		podklady	32
LT-38 exteriér		podklady	34
Bílý přízrak (Pz. IV F-1)	1:35	Miguel Jimenez	36
Bulík (Boeing B737)	1:144	Vladimír Begera	46
Boeing B737 walkaround		podklady	50
Norimberk 2006		reportáž	54
Kovový povrch a „stříbrná“		podklady	66
Není všechno hliník, co se blýská		kamufláže	67, 68

Jedním z mála československých bojových letadel, ve 30. letech alespoň nějaký čas létajících bez nátěru, byl prototyp pozorovacího stroje Letov Š.50. Absolvoval úvodní část zkoušek se všemi plochami v barvě leštěného duralu, pouze plátnem potažené ovládací plochy byly natřeny hliníkovou barvou. Výsostné znaky byly na vnitřních stranách směrovek

Nakajima B6N2 Tenzan (Jill)

JAROSLAV GALLER

Tento článek není o stavbě konkrétního modelu, ale na přání redakce Modeláře znovu vysvětlím mnou již kdysi v L+K popsany postup ztvárnění kovového povrchu. Ačkoli již uplynulo několik let a já jsem od té doby postavil více modelů s „kovovým“ povrchem, postup je přibližně stále stejný, proto jsou i některá souvětí a výrazy podobné článku v L+K.

Příprava povrchu modelu

Znázornění kovového povrchu na modelu je jednou z nejobtížnějších „kamufláží“ vůbec. Kdo má již nějakou zkušenost s metalickými barvami, zajisté ví, o čem je řeč. Přípravě povrchu modelu se musí věnovat maximální péče, protože metalizéry bezpečně odhalí a zvýrazní i ty sebemenší škrábance natož zbytky tmelů a lepidel, které by normálně skryla kamuflážní barva.

Když už se mi povedlo jakž-takž zvládnout finty, jak se vypořádat se zmíněnou náročností přípravy povrchu, dostavila se nespokojenost s konečným výsledkem mého snažení. Všechny pokusy o nastříkání kterékoli „stříbrenky“ na hladké plochy modelu, ať už byl opatřen „paneláží“ vystupující nad povrch, nebo rytou do hloubky, mne neuspokojovaly, protože povrch modelu byl „placatý“, jednotvárný, a pokud jsem se jej snažil „rozbit“ náznakem stínování, zblízka vypadal nevěrohodně. O něco lépe už vypadaly modely

nýtované (s nýty vystupujícími nad povrch vypadaly zase o něco lépe než s nýty zapuštěnými), ale stále to nebylo ono. Pořád tomu „něco“ chybělo. To „něco“, co chybělo, byly nerovnosti povrchu.

Na skutečném kovovém povrchu jsou samozřejmě vidět nýty, ale pak jsou také vidět nerovnosti potahu, které dávají kovovým strojům typický, těžko napodobitelný, vzhled. Víím, že to nejsou žádné nové objevy, ale nové poznání pro mě bylo, že bez znázornění těchto dvou základních charakteristik NMF (Natural metal finish – přírodní kov) prakticky nelze dosáhnout věrohodného napodobení kovového povrchu na modelu.

Po několika neuspokojivých experimentech mi padl do oka článek v americkém FSM z února 1994. Nápad s probroušením povrchu v oblasti nýtování mne zaujal a nyní, po mnoha pokusech a mnoha navěky nedokončených modelech, je pro mne celý proces nýtování, škrábání a leštění relativně snadný. Přesto je však časově náročný a stavba tolik „neodsejpá“. V žádném případě by se do této

BRIEFING

MERITKC	1:48
VÝROBCE	Hasegawa
DOPLŇKY	lepty Eduard; překryt kabiny Squadron Signal
LITERATURA	Mechanic Maru, internet, Revi

povrchové úpravy neměl pouštět spěchající začátečník.

Než ale přistoupíme ke ztvárnění povrchu tímto způsobem, měli bychom si prohlédnout fotografie skutečných letadel. Na mnohých je vidět menší či větší zprohýbaní potahu; na některých jsou použity nýty zapuštěné, jiné stroje jsou naopak posety „kotlovými“ nýty, někde je plech zoxidovaný, jinde vyleštěný.

Již při výběru předlohy pro náš model musíme brát tyto věci v úvahu a rozmyslet si, zda vynaložená práce se zvlněným povrchem bude pod patinou nebo pod kamuflážní barvou vůbec vidět.

Tato náročná povrchová úprava je sice použitelná pro všechny typy kamufláží, ale nejvíce vynikne právě na modelu v barvě leštěného plechu. Kdo si netroufá na nýtování, může pro začátek sáhnout po některé ze stavebnic bývalé produkce Arii (ex-Otaki), z nichž některé jsou nýtované. Pro názornost je celý postup nýtování a zaškrabávání předveden na křídle P-35 (1:48; Hobbycraft).

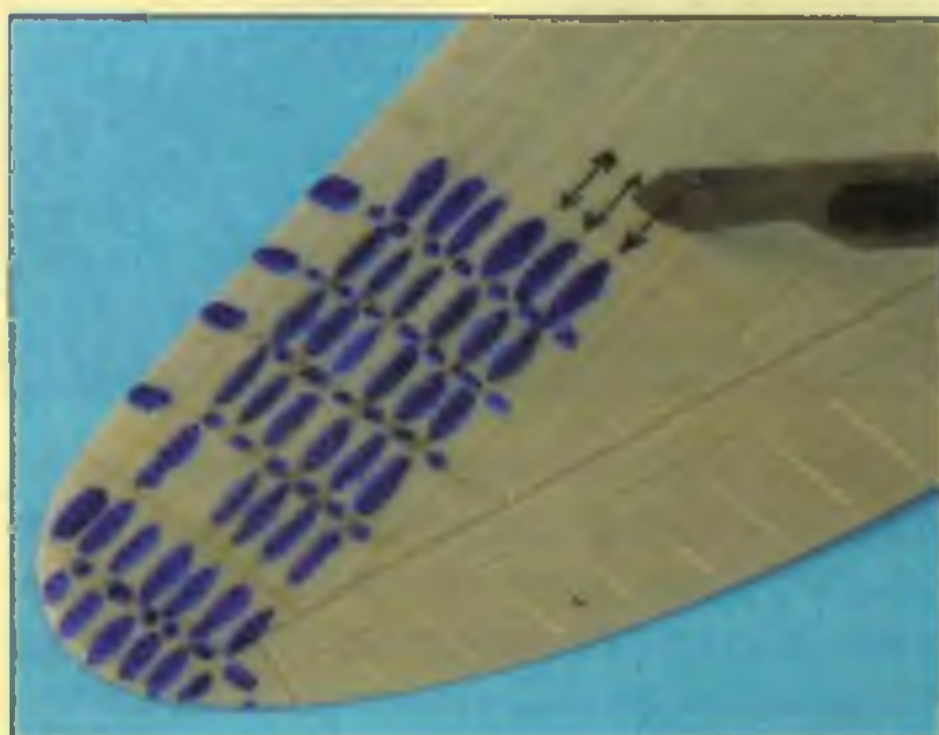

Nástroje potřebné pro úpravu povrchu modelu. Značky brusných past jsou pouze informativní, v podstatě lze použít jakoukoliv

Začneme prohloubením linek paneláže, protože při škrábání a broušení bude plast ubývat a mohlo by se stát, že by linky na některých místech zmizely, což by působilo rušivě

Proškrábávání povrchu. Vyznačená místa naznačují přibližný tvar odebraného plastu, šipky ukazují směr pohybu skalpelu. Nerovnoměrnosti při zaškrábávání nejsou na škodu – skutečný povrch také není strojově přesný

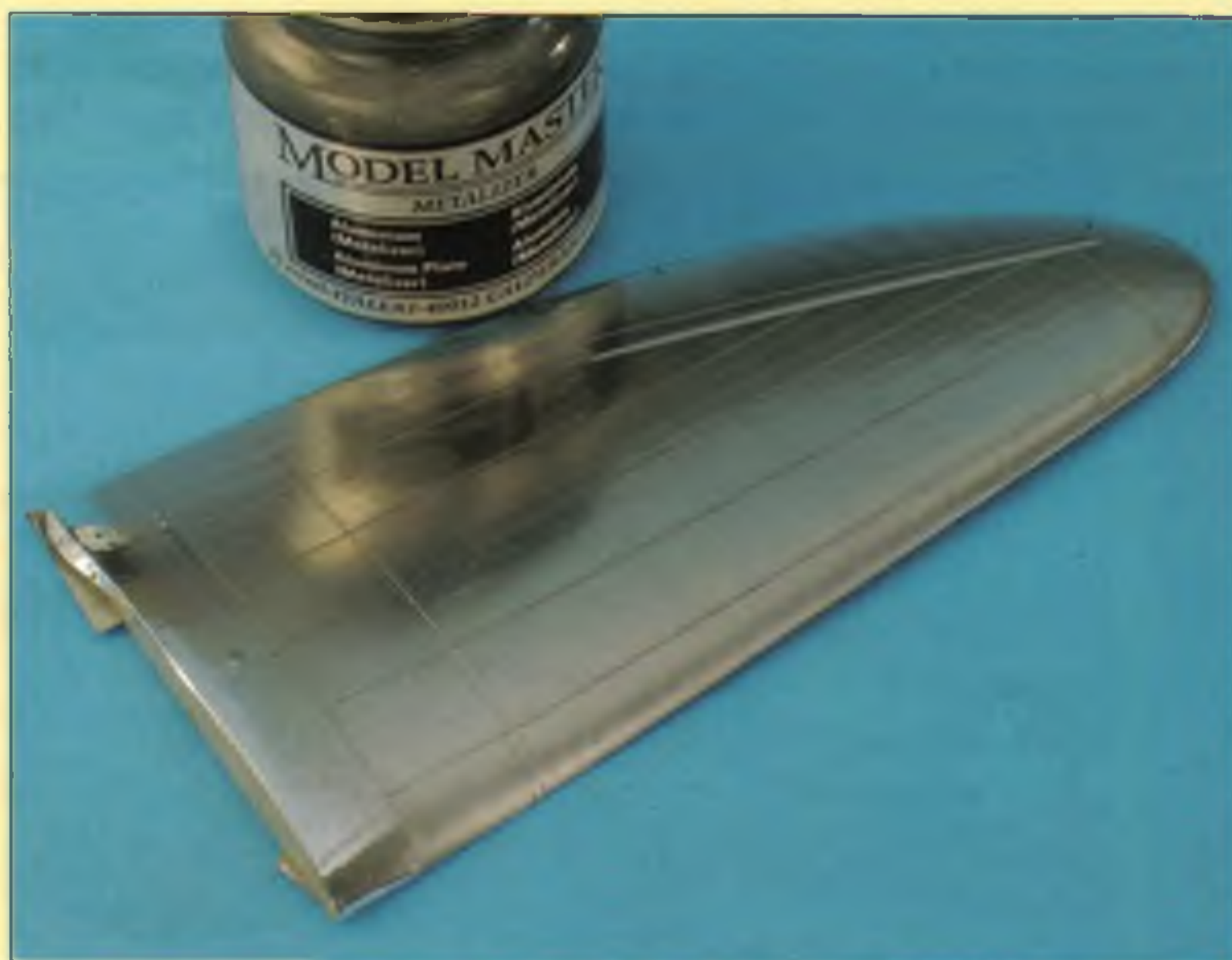
Na rovných plochách nýtujeme podle ▲ plastického pásku, na oblých plochách pomocí pásky Tamiya. Abychom „dostali do voka“ jak moc a kde na nýtovadlo přitlačit tak, aby byly nýty viditelné i po zaškrábávání a leštění, je dobré si to vyzkoušet na malém kousku plastu. Pokud se rozhodneme pro model s nýty vystupujícími, nejdříve škrábeme a leštíme, teprve potom velmi lehkou rukou nýtujeme. Postup je nevýhodný tím, že musíme dvakrát naměřit řady nýtů (poprvé kvůli zaškrábávání, podruhé pro nýtování)

Leštění povrchu brusnou pastou

Na vyleštěném povrchu nesmí být vidět žádná stopa po skalpelu nebo odřenina

Vyleštěný povrch nastříkaný MM Metalizerem Aluminium

Jak je vidět z fotografií, celý model nýtují, zaškrabávám a leštím neslepený. Při leštění se vyhnu spojům trup-křídlo, trup-trup a ocasní plochy-trup, protože bych zakulatil ostré hrany spojů a musel je pak tmelit. Řeším to tak, že nalepím na kraj až po první žebro od spoje křídla s trupem lepicí pásku, která zabrání nežádoucímu účinku brusné pasty. „Chráněné“ malé plochy pak opatrně dohotovím až na slepeném modelu. Protože při leštění je potřeba vyvinout na plastik dost velký tlak, vyplním křídlo zevnitř (někdy i trup) hmotou Tack-It, aby plastik nepraskl. Leštěný díl také lepe drží na podložce a neujíždí.

O lepidlech a tmelech

Poslední dobou hodně propagované lepení modelů vteřinovým lepidlem se mi při stavbě modelů v NMF neosvědčilo, naopak se pokorně vracím ke „klasice“ (lepidlo Revell Professional). Velmi dobré zkušenosti mám s řídkým lepidlem Humbrol.

Je lepší než naše „filmové“, protože víc naleptává plastik a lepené díly jsou doslova zataveny do sebe a je mnohem jednodušší jejich broušení a leštění. Tímto lepidlem spojuji především tenké odtokové hrany, protože nehrozí, že by se časem propadly, nebo že by spoj pnutím povolil, což se občas stává při použití vteřinového lepidla.

Vteřinové lepidlo používám jen zevnitř na vyztužení spojů (například trup). Přitom však dbám, aby nikde „nevylezlo“ na povrch, protože pod metalizery je vždy vidět rozdílná struktura plastu a vteřinového lepidla. Totéž platí i pro tmely. Pokud totiž chceme vyleštit metalizer do vysokého lesku, musí být povrch modelu hladký jako sklo, protože jinak jsou vidět sebemenší škrábance.

Díky složení tmelů prakticky není možné vyleštit je stejně jako okolní plastik, o viditelné hraně mezi tmelem a plastikem ani nemluvě. Víím, lze to řešit sjednocujícími nástřiky surfacery nebo základovými barvami, ale rozdíl mezi metalizérem naneseným na holý plastik a metalizérem naneseným na základovou barvu je vidět. Proto upřednostňuji stavebnice, které velmi dobře líčují. Teprve po slepení modelu doplním chybějící nýtování a model vybrousím a vyleštím.

O barvách

Mým favoritem mezi metalickými barvami je Model Master Metalizer. Používám odstíny aluminium, steel, magnesium a jejich kombinace. Varuji před pokusy o ztmavení metalizérů přidáním černé (nebo jiné) syntetiky – schopnost vyleštění se tím prudce snižuje. Barvy se neředí, do pistole je dávám pipetou nebo štětcem a často je míchám (jejich velejemný pigment se velmi rychle usazuje). Nakonec pistoli, kterou používám jen na metalizery, ani nerozebírám, jen ji profouknu ředidlem.

To je možná důvod, proč mám barvy Model Master rád. Možná je to i tím, že s jinými barvami se pracuje trochu jinak a navíc s nimi nedosahuji takových výsledků. Tím nechci tvrdit, že můj subjektivní dojem je jediný správný a že pouze s MM Metalizery lze dosáhnout věrohodného povrchu. Každý jsme jiný, každý máme své důvody, proč používáme „svoje“ postupy a „svoje“ barvy. Někdo třeba dává přednost Alcladům II, já preferuji MM Metalizery. Tyto barvy mají navíc vlastnosti, které mi – z mého pohledu – připadají také velmi důležité: věrohodný kovový lesk

a hlavně něco těžko definovatelného, něco, co bych nazval „lehkost povrchu“. Přes všechny klady, které například Alclad II má, vidím jako nevýhodu nutnost stříkat pod tyto barvy lesklou základovku, protože se tím zvyšuje jak možnost nanesení nežádoucí „krupice“ nebo „pomerančovky“, tak nebezpečí zanesení nečistot do povrchu. Také se tím zvyšuje tloušťka vrstvy nanesené barvy, což je zblízka vidět především v okolí nýtů. Pamatujme totiž, že skutečný plechový povrch je „holý“, bez nástřiku. Proto je velmi obtížné dosáhnout věrohodného kovového vzhledu na modelu, pokud použijeme surfacer + základní barvu + „stříbrný“ nástřik. A k tomu většinou modelářů používaný lesklý lak pod obtisky a navrch sjednocující lak. Navíc tímto postupem roste nebezpečí vzniku efektu označovaného jako „hloubka barvy“, který je žádoucí například u modelů aut, ale u letadel v NMF je na škodu.

Jako pomůcku pro pochopení mého vysvětlení doporučuji porovnat fotografie skutečných letadel v NMF s restaurovanými muzeálními stroji, často nástřikáných stříbrnou barvou jako imitací původního NMF. Rovněž stroje, které sice byly ponechány

v původní barvě kovu, ale které byly přestříkány lakem lze rozpoznat – mají jiný lesk, už ne tak kovový, zato jednotlý. Totéž platí i pro modely.

Přesto je velké dilema, jakou barvu na který model použít, protože musíme brát v úvahu několik navzájem protichůdných požadavků a zvolit správný kompromis. Pokud byla předloha zašlá, s patinou, množstvím nápisů a popisek, patrně nebude nutné použít MM metalizery. Pokud ale byla předloha v „kabátě“ vyleštěného alcladového plechu, pak budou vhodné metalizery, přestože výčet jejich nevýhod je také dlouhý:

- Nutnost dokonale vyleštěného plastiku, což může být, pokud jsme tmelili, někdy neřešitelný problém.

- Metalizery se z povrchu velmi lehce stírají (to však platí obecně o všech leštitelných barvách).

- Nutnost odstranit čirý nebo průhledný „film“ na obtiskách. To může být také neřešitelný problém, pokud je model poset popiskami a nechceme ztratit kovový lesk lakem pod obtisky. Pokud však rezignujeme na kovový lesk, je lepší povrch pod obtisky nalakovat, protože kdybychom nanесли popisky přímo na metalizer, tak film bude velmi rušit vzhled modelu. Propisotové popisky také nejsou řešením, protože na vyleštěný metalizer nepřilnou.

- Bez přelakování metalizerů nelze použít na patinování olejové barvy.

Pokud máme model slepený, onýtovaný a vyleštěný, můžeme přistoupit ke stříkání. Nejprve je nutné co nejpečlivěji zamaskovat všechny čiré části a samozřejmě všechny otvory do vnitřku trupu, protože metalizery mají pigment tak jemný, že se dostane všude (překryty kabin všeobecně, pokud je to možné, lepím až nakonec).

Několik minut po nastříkání lze barvu vyleštit flanelovým hadříkem nebo kotoučkem upnutým v minivrtáče.

Pokud se někde „prolestíme“ na plastik, bez obav, že by to bylo někde vidět, libovolně znovu nastříkáme pozvolným přechodem celé plochy, nebo jen inkriminované části, a opět vyleštíme. Podle fotografií můžeme namícháním barev ztmavit různé panely nebo krytky. Rovněž si sami můžeme určit stupeň lesku jednotlivých částí modelu.

Panely proti oslnění, případně i jiné barevné doplňky, je lepší stříkat až na vyleštěný model. Kdybychom nejdříve nastříkali ba-

revně doplňky a pak je zamaskovali, barva přesahující zamaskovanou oblast bude pod metalizéry vidět a navíc po odstranění pásky vznikne mezi barvami nepěkný schod.

K maskování používám klasickou hnědou pásku, kterou, přestože moc nelepí, ještě před použitím na modelu mnohokrát přitisknu na kousek plastiku nastříkaný metalizérem (nevyleštěným!) stejného odstínu jako model. Na lepivé straně masky se tak vytvoří takřka celistvý stříbrný film, přesto maska ještě dost lepí na to, aby držela na modelu. Upozorňuji, že pokud použijeme vykryvací pásku bez zmíněné úpravy, mnohdy ani přelakování modelu nezabrání odtržení metalizéru od povrchu.

Patina na vyleštěných letadlech moc vidět není, proto je méně opět více. Velmi řídkou barvou Vallejo můžeme naznačit několik šmouh od oleje, napustit spáry kolem odnímatelných plechů a krytek a také mezi pohyblivými plochami. Je na místě velká opatrnost, protože každé „sáhnutí“ vedle je na vyleštěném povrchu vidět. V případě, že stavíme model stroje, který nebyl v některých partiích až tak kovově lesklý, lze tyto části (většinou panely kolem motoru, nádrží apod.) nastříkat lakem a patinovat běžnými způsoby.

Nezapomenu dodat, že od začátku stříkání až po závěrečné práce je lépe pracovat v rukavicích.

Stavba modelu

Vlastní popis stavby B6N2 Jill bude velmi stručný, protože Hasegawa odvedla tradičně vynikající práci od pilotního prostoru (doplnil jsem plechy Eduard), přes hezké podvozkové šachty, až po vysunutě klapky. Číré díly jsou také prvotřídní kvality; překryt je sice ze tří dílů, ale nelze jej otevřít, proto jsem výlisky nahradil podtlakově tvářeným výrobkem firmy Squadron Signal. Obtisky ze stavebnice jsem nepoužil (pro informaci - pro jediný stroj v obligátní zeleno-šedé kamufláži).

Díly líčují dokonale, tmelit bylo třeba jen horní přechod motorového krytu do trupu. Motor je ztvárněn klasicky, protože z něj mnoho vidět není, jen jsem jej vystínoval a doplnil rozvody z leptů. Kola jsou zatížena s dežem a vypadají velmi věrohodně, stejně jako celý podvozek, na který jsem doplnil pouze kladky a lanka mechanismu zatahování a brzdové hadičky.

Křídlo je možné slepit v letové poloze, nebo sklopeně. Rytí je nádherně ostré, jemné, bez nýtů, na krytkách, pohyblivých plochách a odnímacích panelech patřičně hlubší. Nepoužil jsem všech výrobcem udávaných 164 dílů, protože jsem stavěl kořistní model v barvě NMF, který byl bez výzbroje a výstroje.

Výsostné znaky jsou obtisky ze starého aršíku Superscale. Nápis na kýlovce jsem vytisknul na laserové tiskárně přímo na hnědou lepenku. Po přelakování jsme jej co nejlépe obštíhl, ve vodě odmočil a nanas na model jako normální obtisk. Pruhy na směrovce jsou nastříkány barvami Gunze Hobby.

Nalepení podvozku, kabiny a dalších drobností bylo v porovnání s náročnou úpravou povrchu oddechovou prací, která mi dala do vitríny krásný typ v neokoukaném zbarvení.

Foto autor a J. M. Villalba galler@ipmsnymburk.com

Kovový finiš?

Samozřejmě!

JIRÍ BROŽ

Při návštěvě modelářských soutěží a výstav v poslední době jsem potěšen, že přibývá modelů letadel v NMF (Natural Metal Finish), tedy v přirozené barvě kovu. Je to dáno především novými možnostmi modelářů. Na trhu se objevily nové řady metalických barev, které umožňují dosáhnout „zaručeně“ správného kovového povrchu modelu. Přesto se neustále setkávám s lidmi, kteří se této modelářské technologii bojí. Někdy se vlastně ani nedivím, protože většina z nich o nových možnostech neví, nebo se obává je použít. Chci ukázat, že se rozhodně bát nemusíte, existuje mnoho způsobů, jak dosáhnout solidního výsledku a nestydět se model před kamarády vytáhnout z vitríny. Některé postupy jsou dražší (většinou i kvalitnější), jiné levnější, ale to neznamená, že je ztracují.

Předloha

Nejdříve se podívejme na předlohu – skutečné letadlo. Již po prohlídce několika fotografií zjistíme, že se kovový povrch liší často podle výrobce, služby, letectva a jiných vlivů. Je třeba si všimnout materiálu, ze kterého je letoun vyroben. Většina lidí vám řekne z hliníku či duralu, ale to je nedostačující určení. Kromě obou zmíněných kovů se na strojích vyskytuje ocel, magnesium, titan, a celá řada dalších exotičtějších kovových prvků. Ani hliník či dural nejsou jednotně zbarvené. Liší se podle výrobce plechu a často i podle předpisů v zemi jejich vzniku. Treba v USA vznikl před druhou světovou válkou Alclad, duralový plech, pokrytý z obou stran vrstvičkou čistého hliníku. Jelikož hliník na vzduchu rychle oxiduje, pokryl se povrch duralu vrstvičkou nepropustného oxidu hliníku a vlastní materiál již dále nekorodoval. V Evropě a v SSSR na to šli trochu jinak. Používali jen duralový plech, ale tlustší. Povrchová vrstva zkorodovala a zabezpečila stejnou službu jako vrstva hliníku na

Alcladu. Je to výrobně jednodušší, jen letadla nejsou tak hezká pro oko, protože dural po oxidaci vypadá šedivě a zašle.

Ostatní kovy mají svůj specifický odstín:

nerezová ocel - většinou nahnědlá

chromniklová ocel - šedočerná (tzv. dělovina)

titan - buď narůžovělý, nazloutlý, nebo i stříbrně lesklý

čistý hořčík – s tím se neseťkáte, protože vlivem vzdušné vlhkosti prudce koroduje, všechny hořčíkové součástky jsou kryty jasně zeleným ochranným smaltem

U duralového či alcladového plechu hodně záleží na další úpravě. Většinou je povrch pokryt ještě bezbarvým lakem. V USA byla v 50. a 60. letech zvykem letouny vyleštit jako zrcadlo a aby se lesk neztratil, povrch přelakovat. Vyleštění má své klady, letadlo má při podzvukových rychlostech nižší odpor, méně se špiní a tudíž je méně náchylné na korozi. Leštění je ovšem velmi pracné.

Duralový povrch stíhačky Hawker Fury II – letoun je zhotoven z duralu, zde ještě bez povrchové úpravy. Povrch je zašlý a nevyznačuje se velkým leskem ▶

Bombardér B-24 Liberator. Stavebním materiálem je Alclad, povrch je vyleštěn. Napodobit jej věrohodně je bez použití kovových fólií takřka nemožné ▼

P-51D Mustang – americká konstrukční škola z druhé světové války. Alcladový trup je vyleštěný, stejně tak ocasní plochy. Křídlo je kvůli pololaminárnímu proudění do dvou třetin hloubky vytmeleno a přestříkáno hliníkovou barvou, stejnou barvou jsou nastříkána i plátnem potažená křídélka a kormidla. Na trupu v původní barvě Alcladu jsou kolem výfuků plechy z nerezové oceli ▶

Hawker Hind ze „stříbrného období“ RAF. Kovové díly letounu byly vyleštěny, zbytek letadla nastříkán hliníkovým bronzem. Přední kovovou část draku lze snadno napodobit vyleštěním barev Alclad II nebo GSI (Gunze) na tmavém základu ▼

Sověti si hlavu nelámali a letadla jednoduše přelakovali rovnou, bez vyleštění. Často byl do laku přidáván hliníkový prášek, což povrch barevně sjednotilo. Proto na většině MiGů-15 těžko najdeme barevně rozlišení panelů, zatímco panely na F-84 jsou jasným dokladem, z kolika druhů materiálů byla letadla vyrobena.

MiG-21PFM je další ukázkou sovětské konstrukční školy. Přední část trupu byla vylakována a přestříkána hliníkovou barvou, od kabiny dozadu přestříkána lakem s příměsí hliníku. Podle toho, kolik hliníku bylo přidáno, stroj potom vypadal. Setkáme se tak s MiGy, které jsou jednoduše stříbrné vlivem barvy, ale i s letouny, na kterých je paneláž zcela jasně vidět.

Veliký vliv hraje i nasvícení letadla. Zatímco v létě na srpnovém sluníčku září letadlo jako falešný pětník, v zimě vypadá skoro šedivě. Proto tvrdit, že zrovna takhle by to mělo být to pravé a já mám svůj model na 100% správně je nesmysl.

Metalické pasty

Svůj první soutěžní model s kovovým povrchem jsem postavil již před drahnou řadou let, kdy neexistovaly žádné z dnešních možností. V půli 80. let byly u nás k mání, když pomínou Uicolky, pouze barvy řady Humbrol a Revell. Na černém trhu se daly koupit mnohem zajímavější značky Pactra, Testors a jako opravdová rarita tehdejší Gunze. Pro naprostou většinu modelářů však byly v té době zcela nedostupné. Proto jsem se snažil hledat svoji cestu.

Jedním z produktů na trhu byla hliníková barva dodávaná ve stavebnicích Plasticart. Sama o sobě nebyla nic moc, naleptávala povrch a výsledek byl rozpačitý. Ovšem při pokusech s jejím leštěním jsem přišel na to, že když se slijí odstátý lak, lze vzniklá hliníková pasta výborně leštit. Odtud byl jen krok k dalšímu zhotovení povrchu. Stejným způ-

MiG-21PFM – foceno v létě na ostrém sluníčku. Letadlo je velmi lesklé, zřetelně je vidět rozdíl v odstínech panelů. Stroj byl víceméně jen přelakován, hliníkový prášek byl použit na přídě a na některých místech, kde byl povrch stroje poškrábán

Letadlo v listopadu, za pošmorného počasí. Kovový povrch působí šedě a zašle

Letadlo po generální opravě. Koncem 80. let sjednocovali v leteckých opravárnách povrch jednoduším nástřikem hliníkové polyuretanové barvy. Veškeré rozdíly ve zbarvení panelů zmizely

sobem dnes fungují leštitelné metalické barvy Agama.

Základem práce s každým metalizérem je dokonalá příprava povrchu, u leštících past extrémně dokonalá. Povrch musí být zbaven mikroskopických škrábanců, jinak přijde celá práce vniveč. Bohužel u leštitelných barev často nelze použít podkladovou barvu či tmel, neboť bychom přišli o metalický efekt. Proto je třeba leštit, leštit a znovu leštit, používat výhradně akrylové nebo polyuretanové tmely, které jsou nerozpustné a vyhladitelné do zrcadlového lesku.

Dnes máme k dispozici leštící pasty Tamiya či GSI (Gunze), stejně nám sice poslouží Silichrom, či zubní pasta, ale trvá to o něco déle. Když už si myslíte, že povrch je to pravé, zkuste lehký nános metalizéru. Skoro vždy odhalí vady, které ještě musíme opravit.

Po vyleštění můžu začít s prací na hliníkovém povrchu. Pastu si naberu na tyčinku s vatičkou (čistítka – uchošťoury jsou k dostání v drogeriích) nanesu ji a nahrubo rozleštím. Pak si vezmu antistatickou utěrku na stará vinylová elpíčka a začnu s leštěním. Nikde se nesmí příliš tlačit, jinak je povrch ne-

rovnoměrný. Nic nelze opravovat, jakýkoliv další zásah, nanesení další vrstvy metalizéru, je již většinou na škodu a vzniknou nehezke mapy.

Problémem jsou kouty a výstupky, kolem kterých vznikají místa s jiným odstínem, čímž se ne vždy práce podaří k našemu uspokojení. Proto považuji tuto metodu za použitelnou k barvení třeba přídavné nádrže, nebo kovových panelů na letadle s ostatními plochami kamuflovanými.

Celkově je to velmi složitá cesta s ne vždy jistým výsledkem. Zhotovení panelů s rozdílnými strukturami je ještě obtížnější. Nejprve musíme zamaskovat okolí a do panelu zaleštit jemně nastrohanou tuhu. Tím ovšem můžete poškodit okolní kovový lesk.

Příkladem použití metalické pasty je model P-51D, dnes již historický. Postavil jsem jej ze stavebnice Revell v době, kdy výrobky firem Hasegawa či Tamiya byly jen hudbou budoucnosti. V té době nebyly podklady zdaleka tak dostupné, proto je v některých detailech chybný. Pohlédněte na něj tedy okem shovívavým.

Syntetické barvy

Další možností je použít metalické barvy Testors Model Master. Nanašet je můžeme stříkáním, lze je velmi dobře vyleštit. Tuto technologii na jiném místě tohoto sešitu objasňuje kolega Jarda Galler, který ji má dokonale zvládnutou, proto se jí zabývat nebudu.

Ve stejné době, kdy jsem experimentoval s leštivou pastou, se na trhu objevily nové barvy Revell, které jsou vyráběny dodnes. V celé řadě tohoto výrobce byly k dostání tři „stříbrné“ metalizéry – č. 90, 91 a 99. Barva č. 90 není použitelná jinde, než na pístnice, nárazníky aut a jiná místa, kde chceme dosáhnout chromového lesku. Barva č. 91 napodobuje ocel a č. 99 má být dural. Musím konstatovat, že z levných syntetických barev na štětec či stříkání je asi nejlepší. Lze ji dobře tónovat lesklou černou, bílou, šedou, nebo hnědou barvou, což umožňuje na modelu znázornit rozdílný vzhled panelů. Poprvé jsme tuto metodu použil při stavbě F-86F firmy Monogram.

Příprava povrchu již nevyžaduje tak přehnanou péči jako u leštivých past. Barva tvoří dost tlustou vrstvu a zakryje drobnou škrábnutí. Protože je syntetická, umožňuje

Již dvacetiletý model, na kterém trochu zapracoval zub času. Přesto dobře ukazuje, čeho lze dosáhnout s barvami Revell. Byl stříkán pistolí Aerograf s lednickovým kompresorem. Tato kombinace se dobře osvědčila, dnešní pistole jsou upraveny pro jemnější pigment a jsou ochotné „schroupat“ barvy Revell pouze z řady Silk

použít metodu takzvaného mokrého krytí. To ocení především ti, kteří se bojí používat maskovací pásku aby nestrhli již nastříkaný základ.

Co je mokré krytí? Masky zhotovíme z tenkého průklepového papíru nastříhaného na proužky, které namočíme. Výhodou je, že vlhký povrch lapá prach, který se při stříkání zvíří.

Alclad II a GSI (Gunze)

Jak Alclad II, tak GSI (Gunze) jsou víceméně shodné kvality, lze je vzájemně míchat, proto je uvádím současně. Na náš trh se dostaly teprve na přelomu tohoto desetiletí. Jsou dražší (od 200 do 260 Kč), proto jim ne každý přijde na chuť. Pro kvalitu a snadnou manipulaci si však zaslouží být mezi metalizéry na pomyslném Olympu.

Příprava povrchu modelu je v obou případech shodná. Základem je Surfacer GSI (Gunze), nebo lesklá barva řady C od GSI (Gunze). Naopak nedoporučuji jako podklad syntetické barvy nebo řadu Model Master, které se s metalizéry Alclad nebo Gunze „hádají“ a jejich kombinace nám může připravit horké chvíleky.

Povrch modelu vyleštím brusným papírem zrnitosti alespoň 2000 a nakonec ručně leštím kotoučem zrnitosti 3500. Čím kvalitnější základ, tím lepší finiš barvy vytvoří. Po nastříkání jemného základu metalizérem zjistím chyby v leštění a opravím je, teprve pak začnu stříkat finální povrch.

Alclady se vyrábí ve velké škále odstínů, ale dají se dobře tónovat barvami GSI (Gunze) řady C. To vám umožní vytvořit třeba barevnou škálu vypálených plechů v zadní části proudových letadel, které se po nastříkání dají jemně vyleštit do ještě lepšího lesku. Barvy jsou relativně otěruvzdorné a dobře se na ně nanášejí obtisky ve spojení se změkčovadly. Obtisky japonské provenience nedoporučuji ořezávat, vzniká pak nehezky schod. Neupravený okraj se do Alcladu víceméně „zapije“ jako do normální barvy. Barvy je rovněž možné pro sjednocení s obtisky jemně přefouknout lesklým lakem, ale myslím si, že je lepší obtisky na požadovaný lesk upravit předem.

Samotnou kapitolou jsou v této řadě odstíny Highly Polished Aluminium a Chrome. Jako podklad vyžadují tmavou lesklou barvou (nejlépe černou nebo sytě modrou GSI řady C) a barva se pak musí vyleštit. Doporučený tlak pro stříkací pistoli je 15-20 psi a vzdálenost trysky od modelu 4-6 cm. Alclad je dodáván naředěný již v lahvičce, stačí pouze protřepat. Nanášíme jej postupně ve třech vrstvách, vždy po dokonalém zaschnutí předchozí.

Povrch maskuji jemně „osahanou“ páskou Tamiya. Ukáže se, nakolik poctivě jsem nanesl základní vrstvu Surfaceru. Tam, kde je podklad dostatečně tlustý, se barva neutrhne a spolehlivě drží. Pokud se nám přesto povede barvu strhnout, netřeba zoufat, lát a nakopávat sousedovi kočku. Obě barevné řady lze dobře brousit, proto postižené místo ohladíme jemným brusným papírem, opravíme surfacerem a po vyleštění i metalizérem. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že oprava není poznat.

Barvy jsou také odolné vůči patinovacím „fixům“ GSI (Gunze), či olejem. Proto je s nimi možno bez problémů nastříkat podvozkové šachty či motory. Ukázkou použití barev Alclad je model F-104J, barvami GSI (Gunze) nastříkal stíhačku EE Lightning Vladimír Šulc.

Použití barev GSI (Gunze) a Alclad II umožňuje dosáhnout velice čistého povrchu modelu

Kovové fólie

Nakonec jsem si nechal použití kovových fólií. Je to extrémní záležitost, vyžadující značnou zručnost. Výrobci je několik, nejznámější Bare-Metal. Fólie se lepí na vyleštěný povrch speciálním lakem. Práce je zdoluhavá, vyžaduje velkou trpělivost, ovšem výsledek stojí za to. Povrch třeba F-84F, ve skutečnosti vyleštěného, jinak realisticky

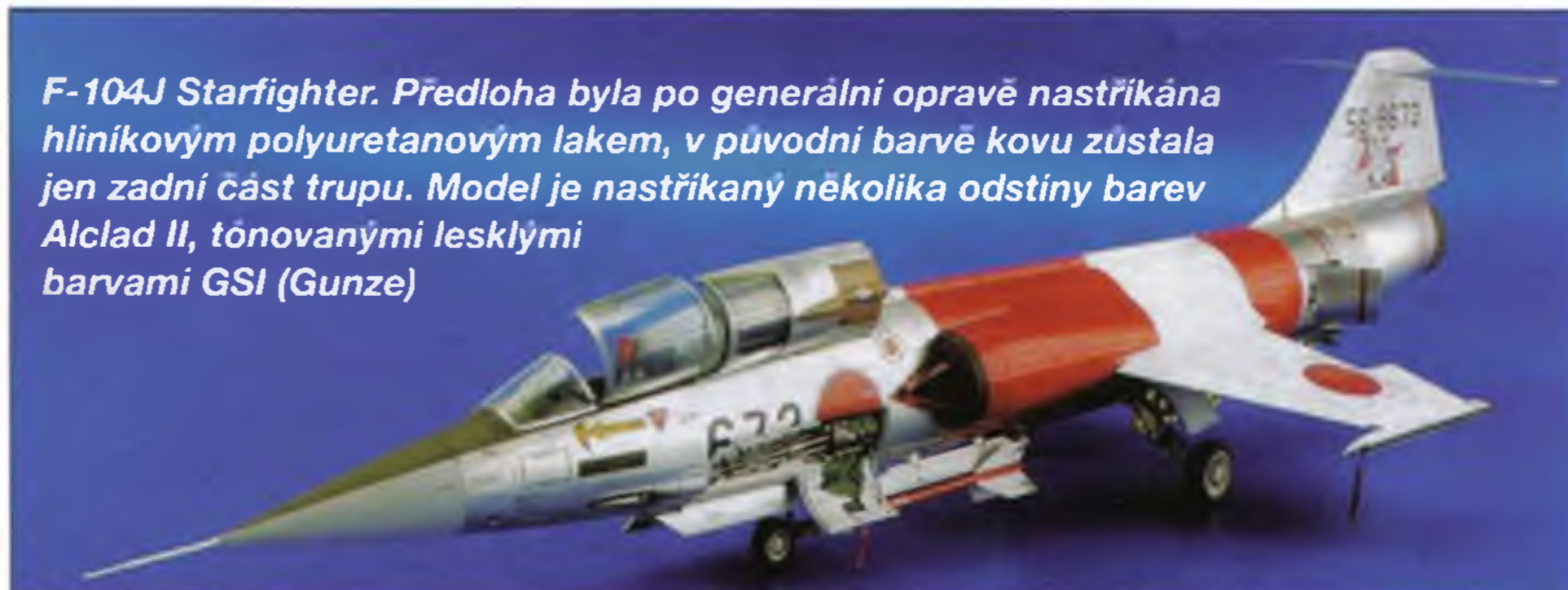
zhotovit nelze. Snad příště, až svůj model do stavím, se v některém z dalších čísel Modeláře pochlubím.

Poučení

Nebojte se, každý si svůj postup vybere. Důležité je začít a zkusit. Nejdřív na modelu, který můžete ožilet, pak na tom, se kterým se chceme chlubit.

Foto autor, L. Eštok a další

F-104J Starfighter. Předloha byla po generální opravě nastříkána hliníkovým polyuretanovým lakem, v původní barvě kovu zůstala jen zadní část trupu. Model je nastříkaný několika odstíny barev Alclad II, tónovanými lesklými barvami GSI (Gunze)

Patina na kovových částech letadla barvou
Tamiya Smoke, řídkými olejovými
barvami a markery GSI (Gunze)

Plechová kitarina

JIŘÍ HODAN

Již delší dobu jsem se zabýval věrohodným znázorněním kovového povrchu na modelech letadel.

Počáteční pokusy s Humbrolkou 11 vystřídaly mnohem lepší výsledky s roztíratelnými pastami, jejichž zásadním problémem však byla nestálost, až jsem časem skončil u akrylových barev krytých lesklým lakem.

Jednoho dne jsem narazil na problém jak napodobit „kroužkování“ plechu na přídi slavného letadla Ryan NYP. Po mnoha pokusech o kroužkování v různých vrstvách stříb-

řenky jsem si v zoufalství vzpomněl na samolepicí evidenční štítky z hliníkové fólie. Po snadném odstranění síťotiskového potisku ředidlem jsem fólii nanesl na před, celek do- brousil pod vodou papírem zrnitosti 1000 a doleštil Silichromem. Kroužky jsou pak doplněny uříznutým malým plochým štětcem Tamiya upnutým do vrtačky. Chce to jen jistotu ruku, trpělivost a hodně hadrů pro úklid zčernalého stříkajícího Silichromu. Po umytí benzinem se objevil překvapivě realistický povrch.

Výsledek mě naladil k dalším pokusům, které vyústily v několik celých modelů. Má metoda napodobení potahu duralového letadla je časově i technicky náročná, rozhodně ji nelze doporučit začátečníkům a je nutné mít stoprocentně zvládnutou techniku přerývání a nýtování, protože případné nepřesnosti lze napravit pouze celkovou výměnou postiženého panelu.

Jako potahový materiál využívám stále sa-

molepicí hliníkovou fólii používanou v propa- gaci, pouze formát štítků jsem nahradil archy velikosti A3. Materiál vyhovuje zejména pro větší měřítka, protože je poměrně tlustý (asi 0,2 mm). Lepidlo na spodní straně fólie je velmi kvalitní, tažnost hliníku pak umožní kva- litní a stále „opsání“ povrchových detailů.

S profesionálními fóliemi mám jen okra- jové zkušenosti, jeví se ale podstatně tenčí. Výhodou je, že se dodávají v chromové a zlaté úpravě, což rozšiřuje možnosti využití.

Hliníkovou fólii lze pro její specifické vlast- nosti s výhodou použít i jinde:

- Ramování kabin s možností pěkného napodobení šroubů. Nabarvený rám lze oprýskat
- Páskování různých rozvodů v letadle
- Preplátování, například výztužné kování, záplaty nebo pásy vystupující nad povrch
- Při výrobě předloh, protože je možné do ní vtlačovat různé reliéfy (například protisklu- zový vzorek na podlaze).

Příprava povrchu dílů

Zvolíme celky, na které budeme fólii nanášet. Tvarovatelnost umožňuje fólii použití na rovinné nebo mírně pozitivně zakřivené plochy. Povrch je třeba zbavit vystupujících detailů a rytí. Pro tuto činnost postačuje brusný papír zrnitosti 400. Nerovnosti této velikosti již fólie překryje. Rytí do povrchu je přínosem (pokud je správné), protože podle něj nakreslíme šablony pro vyřezání jednotlivých plátů. Pokud je špatně nebo nerealisticky hrubé, je lepší ho zatmelit.

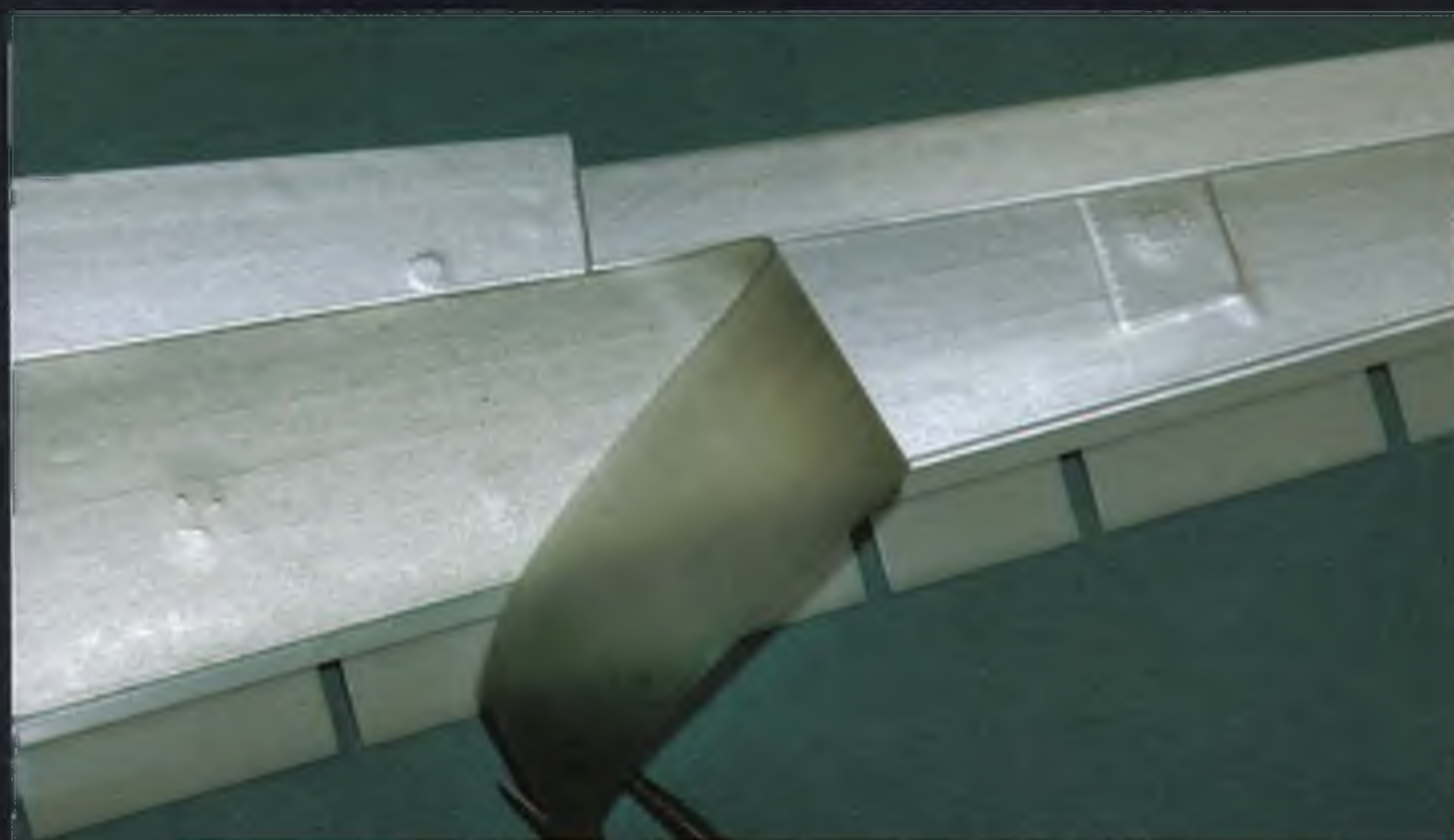
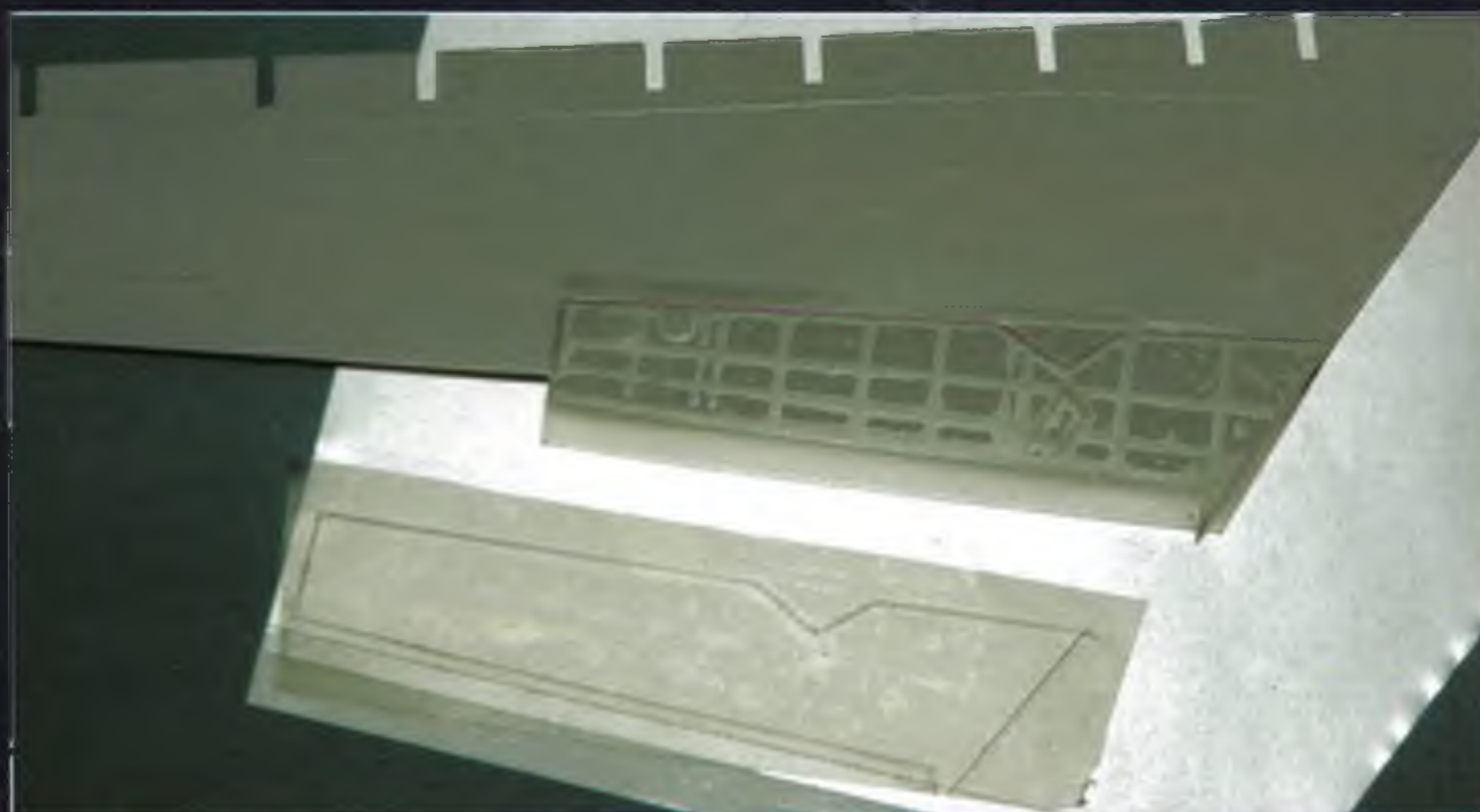

Technická příprava

Pokud přejímáme rytí a nýtování z původního dílu, můžeme si výchozí stav před obroušením okopírovat přenesením tuhou na papír. Většinou však nás čeká studium podkladů. Bohužel nýtování nebývalo vždy v „módě“ a na většině výkresů není zachyceno. Někdy pomohou starší monografie z L+K, jindy budeme muset vyrazit do muzea. S potěšením sleduji, že s novými technologiemi kreslení v počítači se na výkresy vrací i řady nýtů, které až na malé výjimky na duralovém letadle opravdu jsou. Nakonec ještě jednu poznámku k podkladům – na některá letadla, i velmi slavná, neexistuje důvěryhodný výkres. I toto kritérium lze zvažovat při rozhodování, které letadlo si postavíme.

Nanášení jednotlivých panelů

Panely nejprve překreslíme podle rytí na kouřovou maskovací fólii Oramask. Obrýs přesně vystříhneme, delší rovné strany je lepší rezat. Na fólii je patrný směr tvarování (válcování), což mění při dopadu světla vzhled panelů. Je vhodné směr vláken prostrídat, výsledek se pak víc přibližuje vzhledu skutečného letadla.

Nalepování panelů

Každé pole potahu nanese spolu s fólií přesně na určené místo. Máme jen jeden pokus, protože „ostré“ lepidlo neumožňuje odlepení bez nevratných deformací panelu. Panel přihlazujeme tak, aby pod povrchem nezůstávaly bubliny. Po přilepení a kontrole maskovací fólii odstraníme.

Přihlazení fólie

Povrch dohladíme měkkým dřívkem. Je nutné postupovat opatrně, neboť jakákoliv nečistota způsobí neopravitelné vrypy. Tuto fázi je dobré si vyzkoušet nanečisto.

Konečný vzhled po nanesení fólie

Jednotlivé panely mají různý směr vláken, což vyvolává dojem použití různých plechů (u použitého vzorku křídla F-86 v měřítku 1:32 nebylo odstraněno rytí a hlavně nerealisticky vystupující krytky). Konečný vzhled demonstruje schopnost fólie díky dobré tažnosti hliníku a kvalitě lepidla kopírovat detaily.

Paneláž

Paneláž a krytky vtlačujeme do povrchu tupou jehlou. Máme jen jeden pokus. Správnou tupost jehly (nesmí povrch trhat a škrábat) si vyzkoušíme nanečisto.

Nýtování

Nýtujeme běžným postupem, ale tlačíme výrazně méně než při nýtování plastiku. Rozteče nýtů můžeme měnit použitím různých nýtovaček, větší šrouby a menší krytky znázorníme vtlačováním zabroušené injekční jehly potřebného průměru. Jde to vcelku snadno, a tak ve zbylém čase můžeme špičkou skalpela znázornit zářezy ve šroubech.

Povrch se vtlačováním mírně deformuje, je nutné ho znovu přihladit. Pozor, každá nechtěná rýha (třeba i od nehtu nebo podepřením o nerovnou podložku) kazí výsledek. Při nýtování používám jednoduchou pomůcku – proužek průhledného Durofólu (vyztuha límce nově zakoupené košile) podlepený úzkou oboustrannou lepicí páskou. Díky tomu „pravitko“ po povrchu v rozhodující chvíli neuklouzne. Lepivost čerstvě nalepené pásky snížíme několikerým přilepením na pracovní oděv, jinak hrozí, že odlepíme i hliníkovou fólii.

Leštění

Polepený povrch lze použitím běžných prostředků vyleštit do zrcadlového lesku. Tuto možnost jsem využil u potahu nerezových brzdících štítů a ochrany ústí kanonů MIGu 15. V kořenové části křídla je přidána krytka a pásnice z další vrstvy fólie. Obvod lemuje řada šroubů vytlačených jehlou. Celé leštěné letadlo zatím zůstává výzvou. Až se k němu odhodlám, budu muset extrémně dbát na kvalitu povrchu, protože vady budou více vidět.

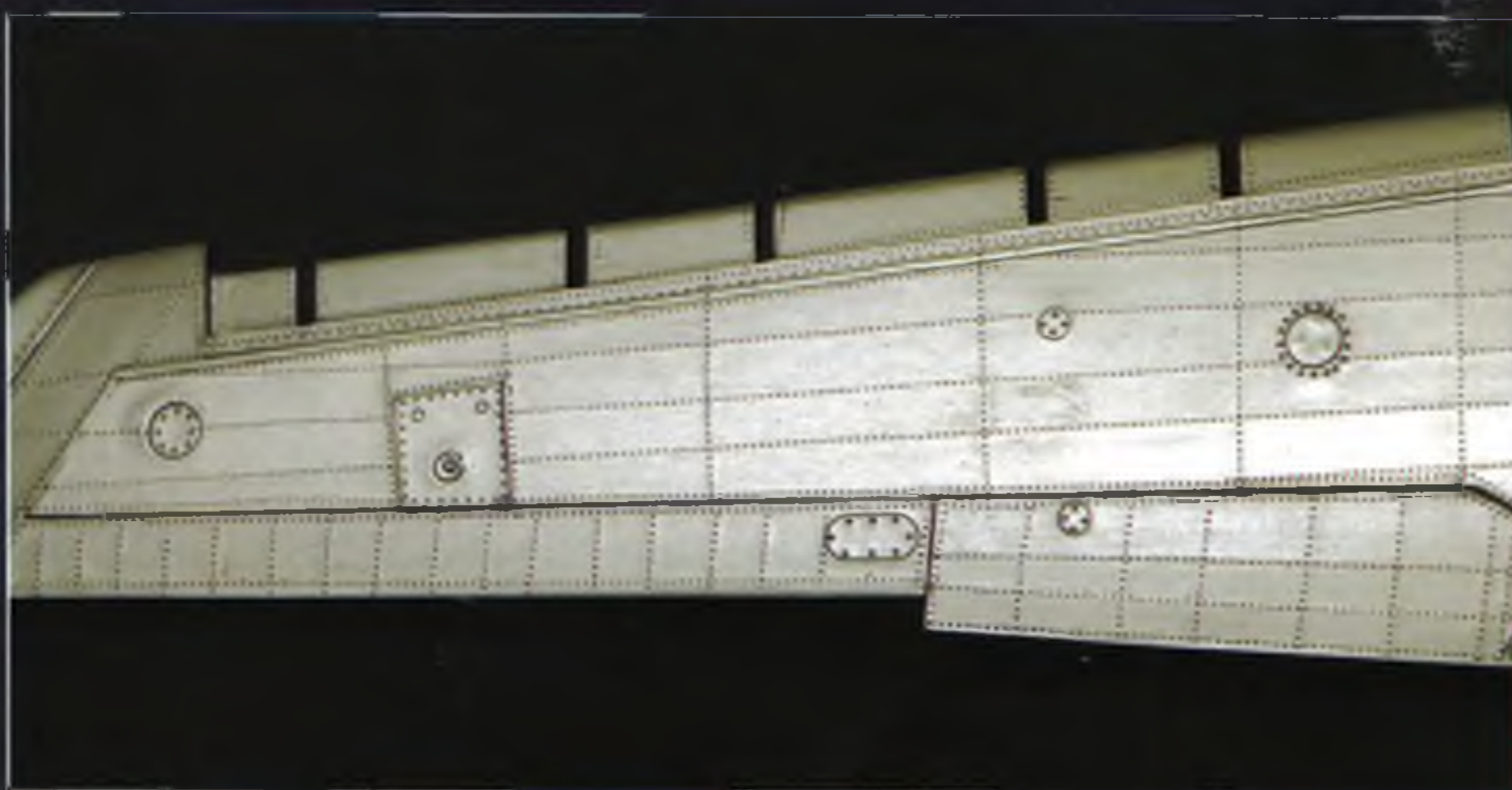

Patinování

Na duralovém povrchu příliš neulpívají nečistoty, ale stejně mají nýty po čase zvýrazněný obvod. To se snažím znázornit směsí z nastrouhané olejové umělecké křídly a Bistolu. Po zaschnutí povrch vytřu měkkým hadrem. Stojí to hodně úsilí, musíme také dávat pozor na nečistoty v hadru, které dokáží rýhami povrch znehodnotit. Na fotografii je pravá strana již vyleštěna, na levé ještě není aplikována špinící „kaše“.

Výsledek

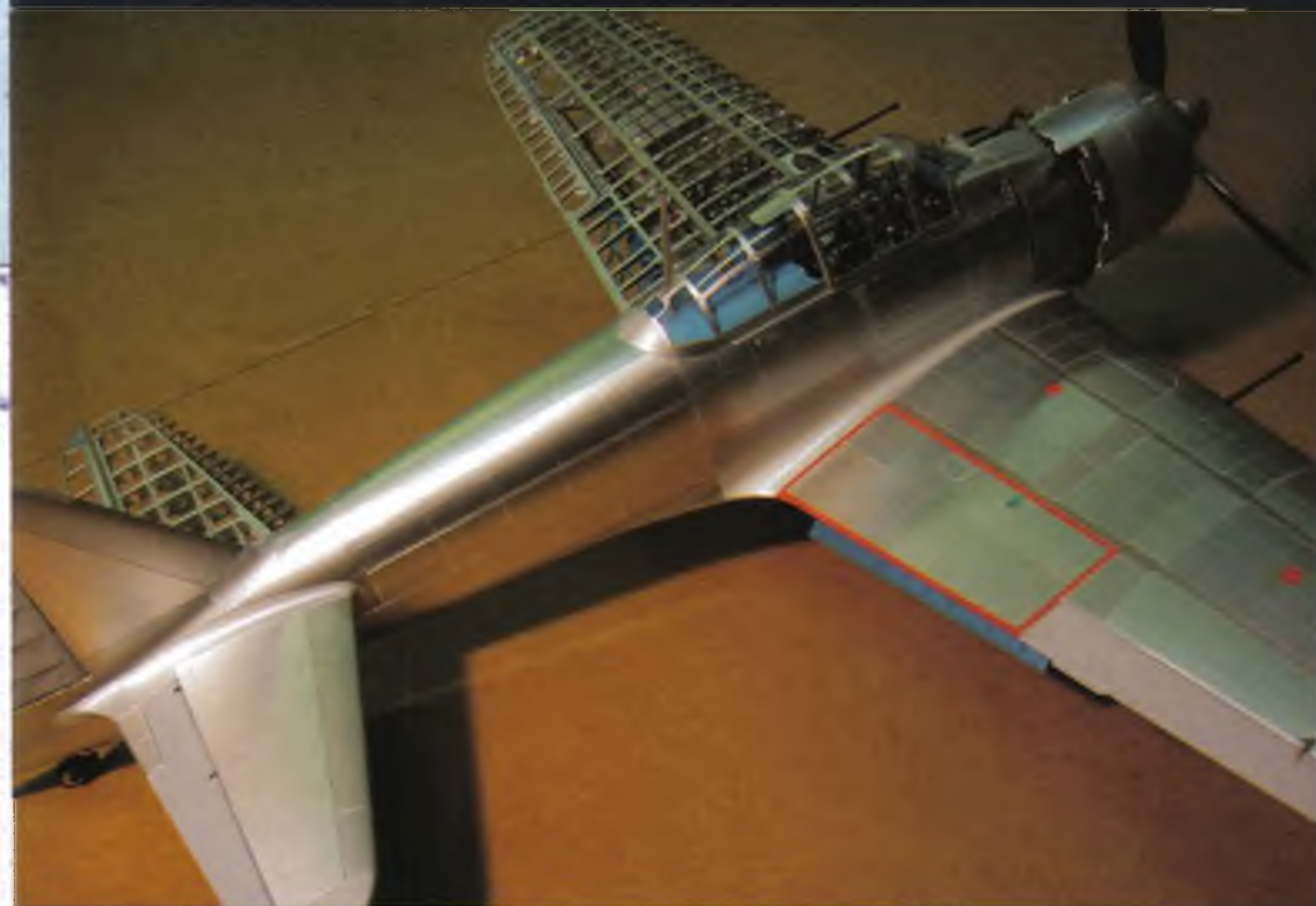
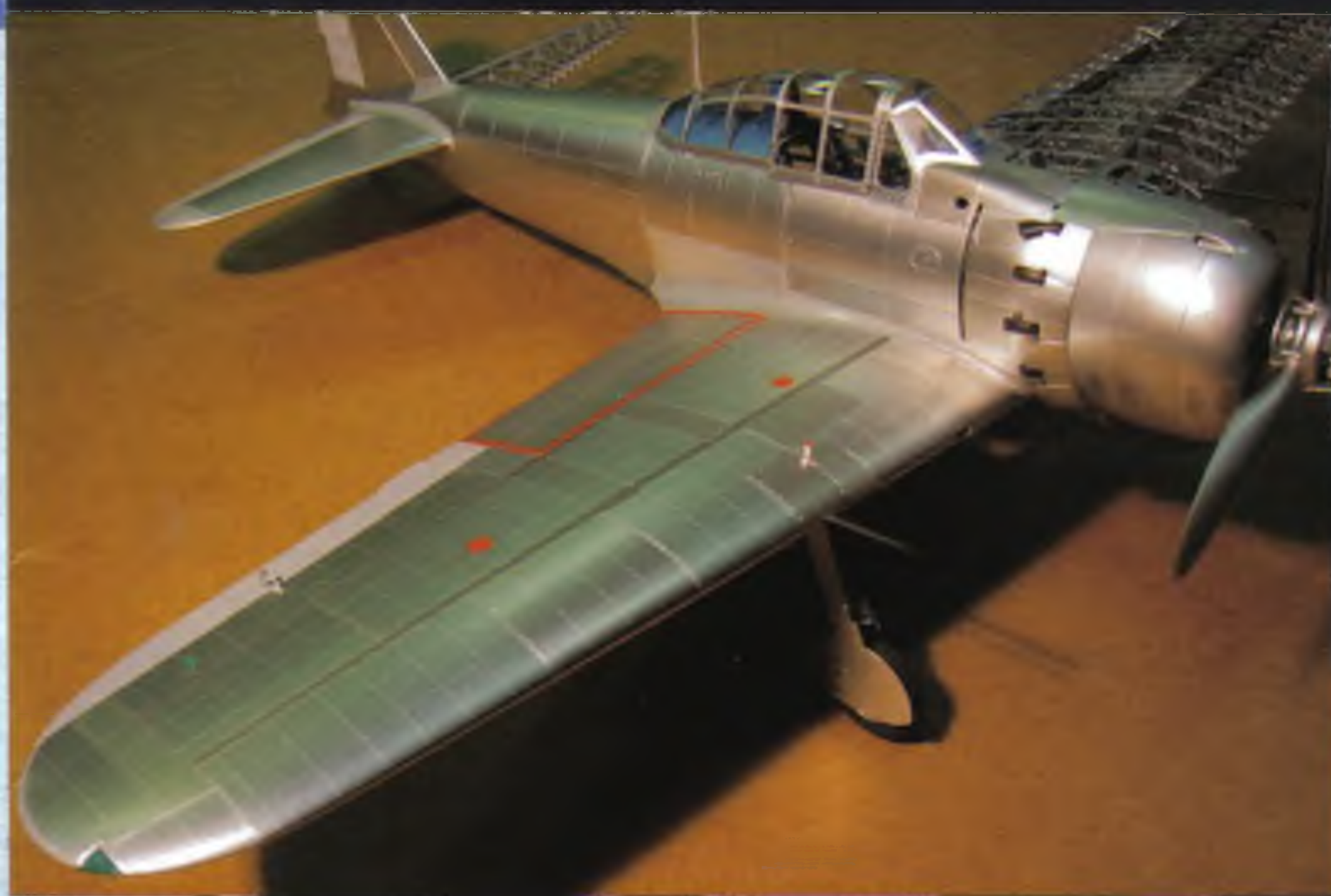
Výsledná podoba vzorového křídla. Je vidět, že fólii bylo možné nanést i na koncový oblouk. Podmínkou je pozitivní zakřivení plochy, možnosti nanesení je nutně vyzkoušet.

Dokončování

Při stavbě jsem bez problémů použil akrylové barvy. Nadchla mne možnost model konečně opravdu odřít. Tady můžeme uplatnit svůj um, pamatujeme však na to, že barva oprýskávala na exponovaných místech, tedy v okolí šroubů, nýtů a na předělech plechů. Pokud máme k dispozici fotografie, je dobré se jimi řídit. Do absurdna dovedeno, opravdu odřený „Japonec“ by byl dokonalý, musí se jen najít šilenec, který model pracně polepí fólií, aby ji vzápětí přestříkal barvou.

Závěr

Kromě použití kovové fólie na potah jsem na modelu MiGu 15 použil ještě kov na aerodynamické hřebeny (duralový plech). Někdy použití i malých částí z původních materiálů (vrtulový kužel z leštěného duralu), nebo části ze dřeva (vrtule) model velmi oživí a posune celkový dojem překvapivě daleko od modelu k maketě. Zda jsme ochotni akceptovat podstatné zvýšení pracnosti, které je za to daní, si musíme zvážit sami

Foto autor

Alclad II

JAN HERMOCH, www.valka.cz

Co je to Alclad II

Před několika lety jsem na zahraničních modelářských webech objevil informace o metalizérech Alclad II. Zaujalo mne na nich hlavně to, že jsou odolné proti otěru

a neže je strhnout lepicí páskou. Proto jsem se začal pít, kde se dají sehnat. Jediný kamenný obchod, který jsem mimo internetových v tu dobu našel, byl ve švýcarském Luzernu. V současnosti je situace mnohem lepší a Alclady se dají koupit i v některých

modelářských obchodech v Čechách.

Pod značkou Alclad II se vyrábí velké množství barev různých kovových odstínů; počínaje hliníkem (Aluminium), přes chrom (Chrom), barvou opáleného kovu na trysky (Jet Exhaust) konče. Dále můžeme zakoupit

dvě podkladové barvy, na které se metalizéry nanášejí. Jsou to Gray Primer (slouží jako stříkací tmel) a Gloss Black Base.

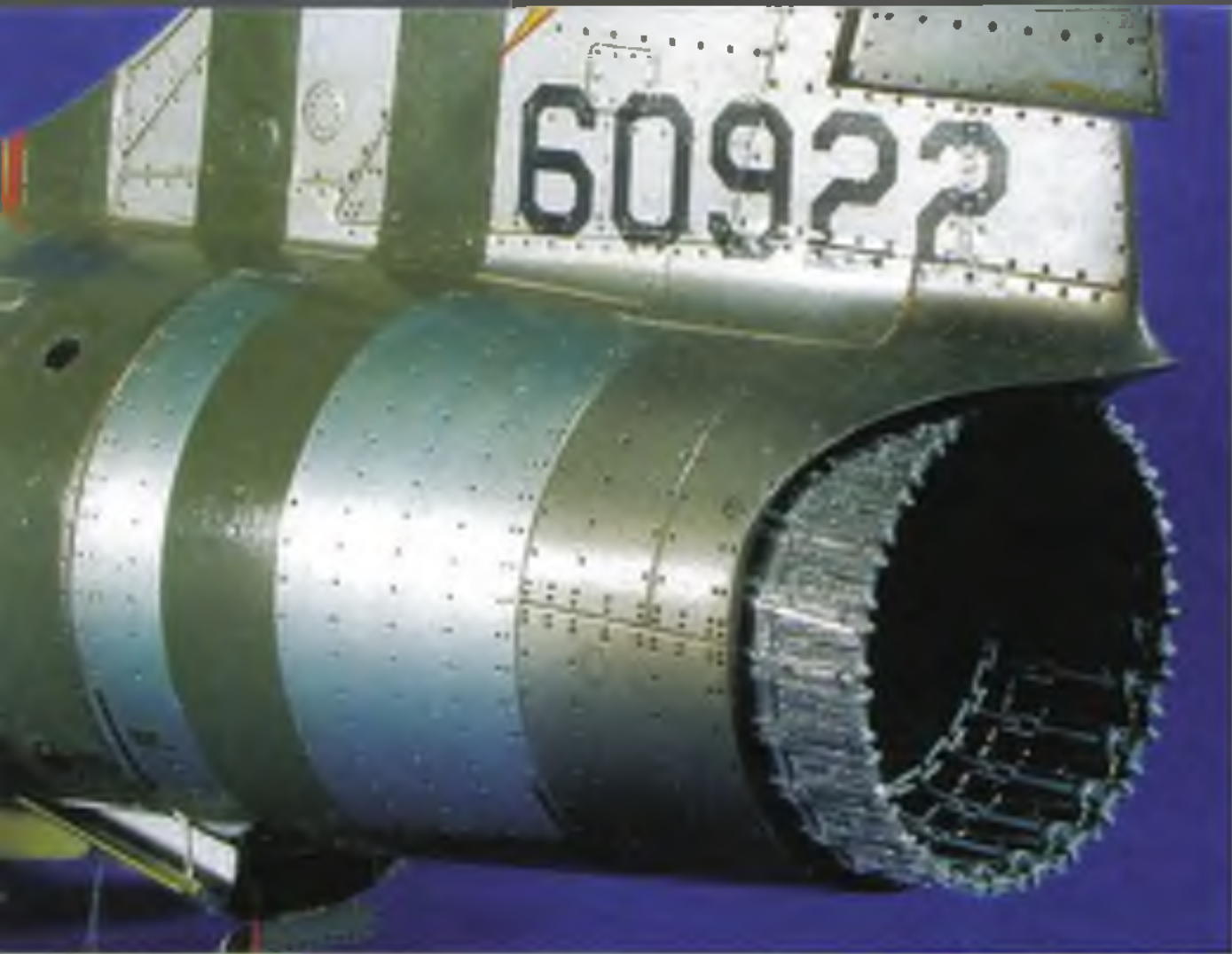
Důležité upozornění:
všechny barvy Alclad II se prodávají již naředěné pro stříkání pistolí a nelze je nanášet štětcem!

Jak s Alcladem II pracovat

Je to velmi jednoduché. Na vytmelený, vybroušený a vyleštěný povrch nastříkáme podkladovou barvu Gloss Black Base, která vytvoří dokonale lesklý a hladký povrch (vypadá skoro jako černé sklo). Pokud chceme použít jinou barvu nebo odstín, je pro většinu Alcladů možné zvolit akrylátové barvy, pouze pod chróm výrobce doporučuje syntetické barvy.

Dokonale hladký, lesklý a jednotný povrch je před stříkáním samotných metalizerů nutností, protože Alclady po nastříkání částečně přejímají odstín a strukturu podkladu. V případě, že jako podklad použijete akrylátové barvy, respektive syntetické, je nutné nechat je dokonale proschnout, jinak se může stát, že Alclad II nastříkaný na čer-

stvou barvu po zaschnutí popraska. Pozor na chloupky a jiné nečistoty v podkladu, neboť po nástřiku Alcladu je lze jen velmi špatně odstranit.

Po dokonalém proschnutí podkladu je možno přistoupit ke stříkání metalizérů. Tlak v kompresoru je nejlépe (podle návodu výrobce barev) nastavit velmi nízký, aby při stříkání barva dopadala na model ve formě mlhy. Stříkáme (nebo spíše mlžíme) metalizér na model v tenké vrstvě ze vzdálenosti asi pět centimetrů. Barva zaschne přibližně za jednu hodinu, dokonale vytvrdne do 24 hodin.

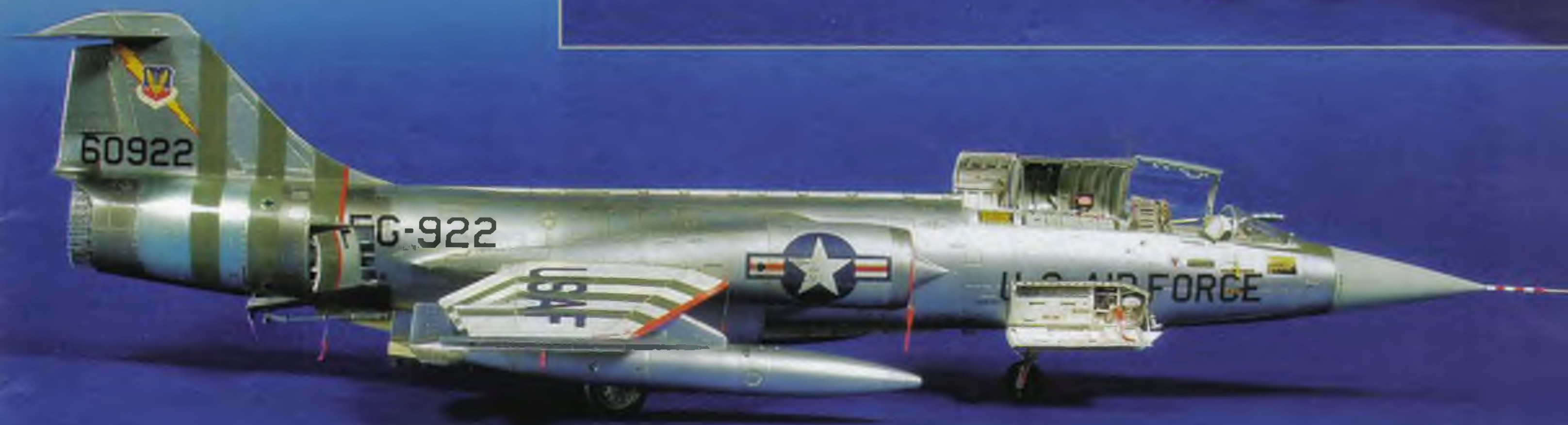

Nastříkaný Alclad II není nutné (ani možné) leštit, protože samotná barva získá dokonalý a velmi tvrdý kovový povrch. Odstíny lze pro dosažení optimálního výsledku mezi sebou míchat. Jelikož Alclad obsahuje tvrdidlo, po dokonalém proschnutí ho lze jen těžko strhnout lepicí páskou.

Pistoli po stříkání lze vyčistit buď přípravkem Airbrush Cleaner, ale stejně dobrou službu udělá i aceton. Dokonale hladký a lesklý povrch Alcladu není nutné před nánášením obtisků nastříkat lesklým lakem, povrch nemusíme chránit ani před patinovanými olejovými barvami.

Další informace o metalizérech je možno získat na anglicky psaných stránkách výrobce www.alclad2.com, kde naleznete nejen seznam vyráběných barev a návod, jak s nimi pracovat, ale i seznam prodejců barev Alclad II ve světě.

Foto J. Šterbaček

Douglas C-47 v barvě kovu s plátnem potaženými díly nastříkanými stříbrnou barvou. Rozdíl v lesku a odstínu je patrný i bez slunečních paprsků

Opravdu nelakovaný kov, a tím i řady nýtů a tu a tam i pomuchlaný nebo zvlněný plech, jsou vidět na vzorně udržované norské Dakotě. Ze jí všichni členové osádky každou volnou chvíli leští je samozřejmě

▲ Restaurovaný Ryan PT-22 v dobovém armádním zbarvení. Zatímco trup s vystupujícími nýty a nepravidelným povrhem je na pohled kovový, stříbrnou barvou natřené vzpěře opravdová „kovovost“ chybí

▼ Přírodní, tudíž nelakovaný povrch vzorně restaurovaného letadla CM-170 Magister

Také ve Francii létající Lockheed Electra má dokonale vyleštěný povrch. Jak je vidět z „prasátek“, není plech rovný

Čerstvě restaurovaný stroj Vultee BT-15 Valiant. Za povšimnutí stojí celkový „kovový vzhled“, stejně jako plastičnost detailů a rozmanitost odstínů. Plátnem potažené vztlakové klapky jsou nastříkané barvou

U nás nepříliš známý turistický NA-145 Navion (vojenské označení L-17) používán mimo jiné ve Vietnamu. Někdy v barvě kovu, což respektoval i majitel tohoto L-17A. Na povrchu jsou opět vidět nýty i nerovnosti

Lockheed C-121C Super Constellation má trup nastříkaný stříbrnou barvou, zatímco motorové gondoly a vrtulové kužely jsou v barvě přírodního leštěného kovu. Rozdíl mezi barvou a kovem je zřejmý, nemluvě o ukázkovém zašpinění

▲ „Muzeální stříbrenka“ nemusí být jen pokusem oklamat zrak návštěvníků. Stíhací letadla De Havilland Vampire měla trupovou gondolu ze dřeva a celé stroje byly, podobně jako dřívě plátnem potažené dvouplošníky, nastříkány ochrannou stříbrnou barvou. Skutečně kovovou pístnici okamžitě poznáme podle lesku

✦ Stroje používané čs. vojenským letectvem měly po dodání z továrny kovový povrch chráněný bezbarvým lakem. Ovšem na muzeálních strojích, vystavených pod širým nebem jako MiG-19PM ve Kbelích, už lak mnohdy opršel a pokud není sluníčko, zoxidovaný plech nemá „kovovou jiskru“. Podobný povrch však měla i letadla v aktivní službě v zemích jako Rumunsko, Kuba, SSSR nebo Afghánistán

▲ Další inspirace z muzea ve Kbelích. Díly britského Phantomu, které musely odolávat žáru, byly z jiného materiálu a tudíž i jiné barvy

▲ Blaníky byly kovové a lesklé. K tomu není co dodat, můžete si je prohlédnout na každém sportovním letišti

◀ Mladší MiG-21PF už také trochu opršel, ale na sluníčku se stále ještě kovově leskne, stejně jako starší MiGy v pozadí. Model s takhle zvýrazněným nýtováním by na soutěži asi pro nevěrohodnost neuspěl

LT-38

PETR NENAHLA

Ačkoliv jsem si LT-38 chtěl postavit v měřítku 1:35, Ježíšek mne předběhl a získal jsem stavebnici v menším měřítku. Protože je to československý tank, neváhal jsem a hned se vrhl na prohlídku dílů.

Po rozbalení krabičky s „uměleckou“ kresbou jsem byl mile překvapen kvalitou vylisků. Použitý plastik není přehnaně měkký a lze jej dobře opracovávat. Rychlou prohlídkou návodu jsem objevil několik maličkostí, se kterými jsem se ještě nesetkal. To, že máme některé nýty odříznout, je vcelku normální, ale méně už, že je máme na jiných místech nahradit nýty z plastické destičky, která je součástí rámečku B. V měřítku 1:35 by to asi nebyl problém, ale v měřítku 1:72, kde jsou nýty o rozměrech asi 0,4x0,1 mm, to je prakticky nemožné. Nebo se to někomu povedlo?

Věž lepíme ze šesti dílů, a protože vše nesedí stoprocentně, o nějaký ten nýt přijdeme při broušení (firma Attack prý má věž z jednoho kusu). Korba lícuje o něco lépe, její spodní díl má dokonce z vnitřní strany v místě pro posádku znázorněnou plechovou podlahu. Kola jsou pěkná, ale nemají detaily z rubové strany. Díly jako kulometry, periskopy, nářadí, blatníky a pásy jsou velmi povedené, nehyzdí je ani stopy po přesazení polovin formy.

Přestože naše armáda převzala jen asi deset kusů tohoto vozidla, rozhodl jsem se pro československou kamufláž. Podle monografie MBI jsem zhotovil bojovou anténu a kamufláž. Barvy jsem namíchal z akrylových firmy Agama, patinoval jsem syntetickou černou barvou téže firmy, rozředěná v originálním ředidle. Bláto je z akrylového tmelu obarveného akrylovými barvami a patinátory Agama.

Z estetického hlediska si myslím, že LT-38 patří mezi hezké stroje. Kdo byl v Lešanech, ví o čem mluvím. Lze jen doufat, že firma UM bude pokračovat v dalších variantách a že se nezastaví ani před verzemi ze Švédska.

Foto autor

BRIEFING

MĚŘITKO	1:72
VÝROBCE	UM

Pz.Kpfw. 38(t) Ausf. C

LUBOŠ ZACH

Výroba původně československého tanku LT-38 jako Pz.Kpfw. 38(t) Ausf. C pro Wehrmacht začala v květnu roku 1940. Jeho výzbroj se skládá z kanónu ráže 37 mm a dvou kulometů ráže 7,92 mm, tloušťka předního pancíře je 25 mm, hmotnost 9,4 tun. Poháněn šestiválcovým čtyřtákním dieslovým motorem Praga o výkonu 150 k dosahoval rychlosti 42 km/h. Čtyřčlennou posádku tvořili radista,

střelec, nabíječ a řidič. Celkem bylo vyrobeno 110 vozidel.

Už na první pohled si při prohlídce obsahu stavebnice všimneme čistě, kvalitně a detailně zhotovených dílů. I přesto, že vanu korby a věž sestavujeme z poměrně velkého počtu dílů (dno, bočnice, přední čelo, zadní čelo...), vše dokonale lícuje a nenarazil jsem na žádný problém či nepřesnost. K lepení dnes používám převážně vteřinová lepidla, díky kterým je stavba příjemně svižná.

Stavebnice obsahuje i malou planžetu s několika leptanými součástkami a malý aršík s kvalitními obtisky, jejichž lak se v okrajích jakoby pozvolna ztenčuje a zajistí tak perfektní splynutí obtisku s podkladem.

Za několik příjemně strávených večerů máme díky přehlednému dvoustránkovému návodu, který nás ve třinácti krocích dovede bezpečně k cíli, model slepený a můžeme si vybírat ze čtyř schémat zbarvení a vyřadit se při konečné patině.

BRIEFING

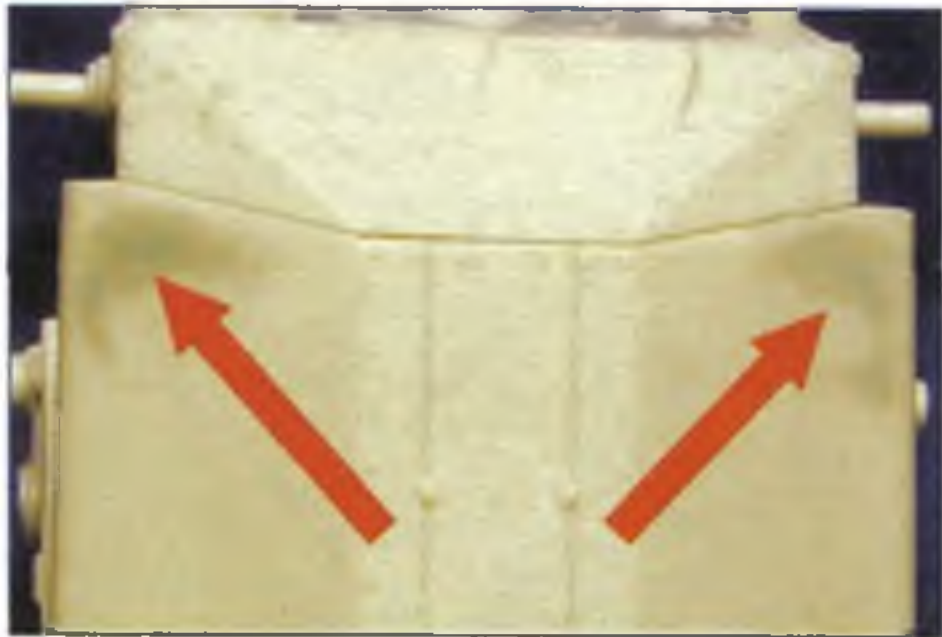
MĚRÍTKO	1:72
VÝROBCE	UM
DOPLŇKY	lepty Part
BARVY	Tamiya, Vallejo

Ze stavebnice získáme roztomilý, malý, ale velice pěkný model tanku. Už se těším na jeho průzkumnou verzi Sd.Kfz. 140/1 (také UM), která na mne čeká ve skříni.

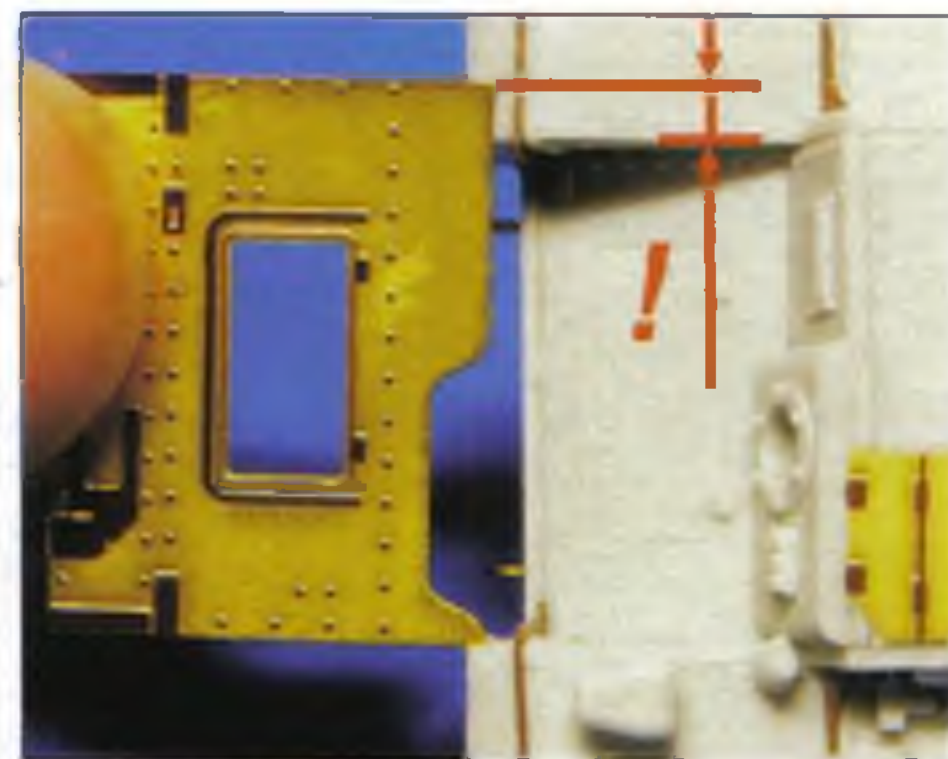
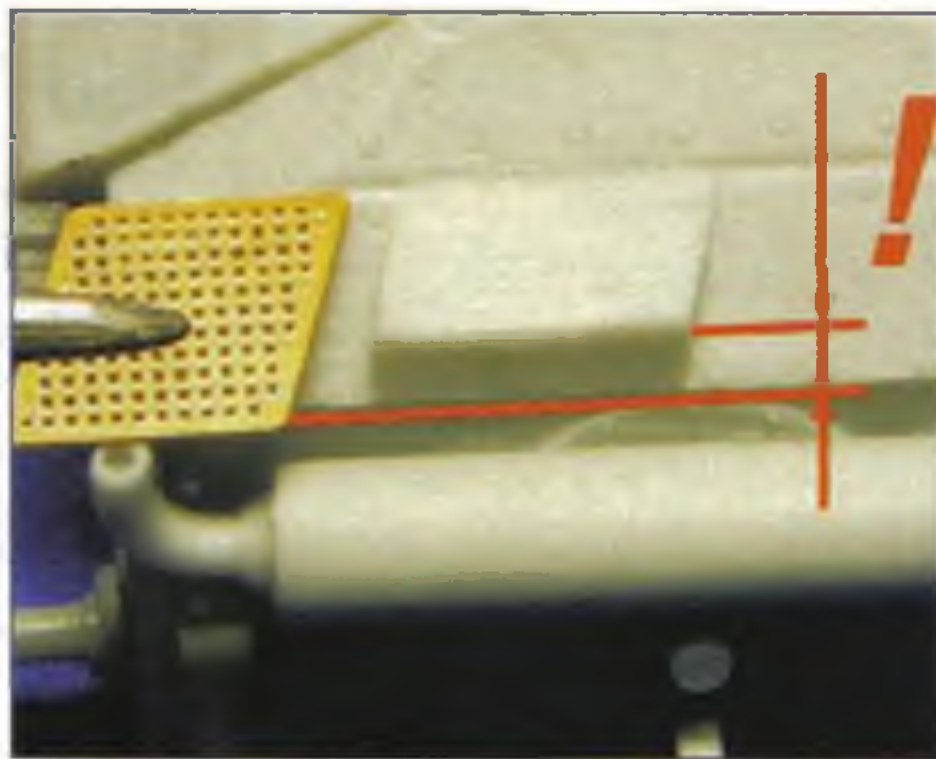
Foto autor

Tmelení si moc neužijeme. Našel jsem pouze dvě mělké propadliny, jejichž oprava není nijak složitá. Vystačil jsem s tmelem Tamiya Putty

Použil jsem lepty Part, určené pro stavebnici firmy Attack. Na některých dílech je to dost vidět, jako by každá stavebnice byla v jiném měřítku

Některé leptané součástky lze použít po úpravě...

...jiné bez problémů. Lepty vzhled modelu pěkně oživí

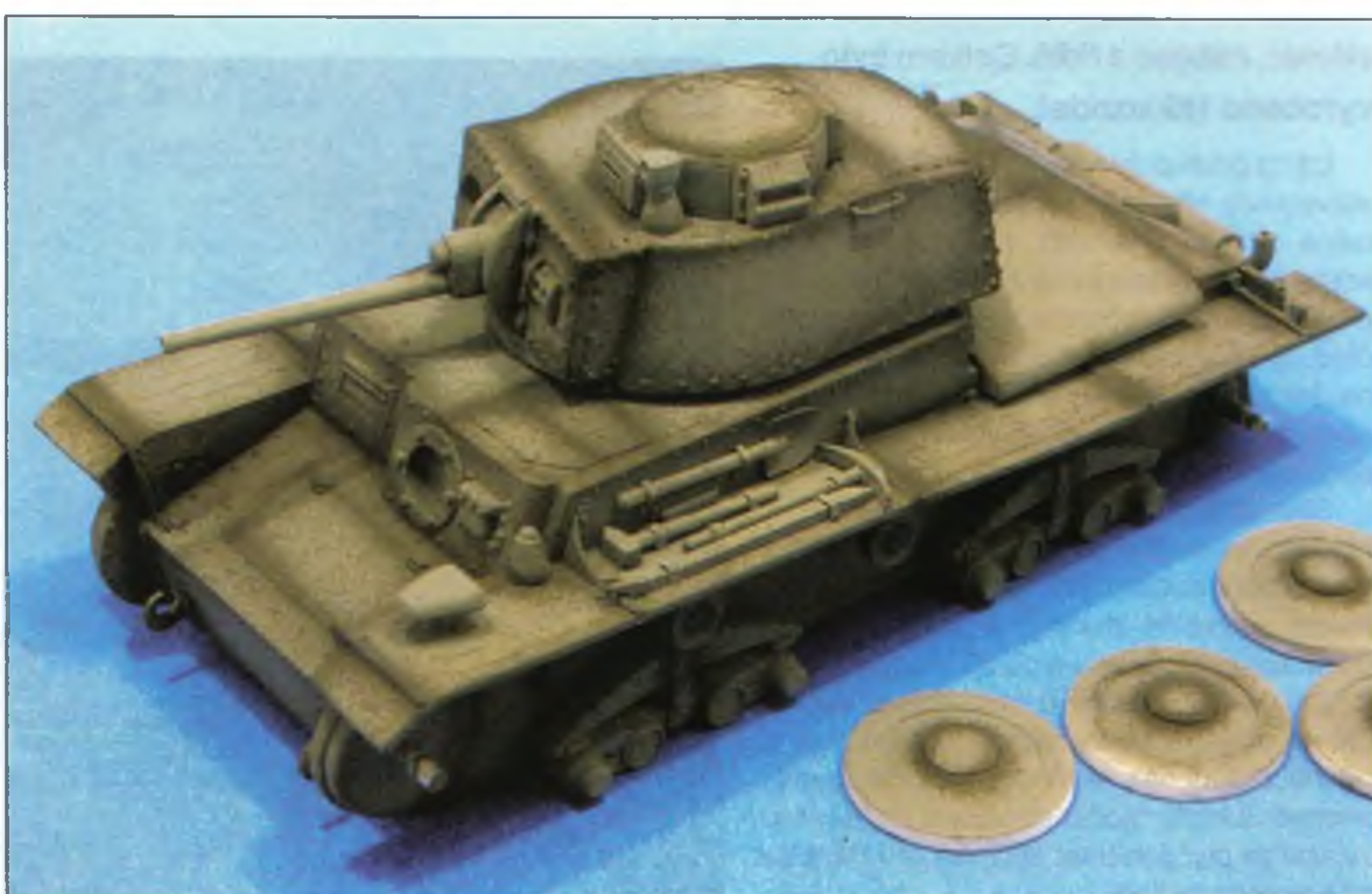

Model připravený k nastříkání surfaceru a barvení

K upevnění se mi osvědčily pásky z olověných drátů, rozválcované na tloušťku 0,1 mm, které lze snadno tvarovat a lepit vteřinovým lepidlem

Základní barvou je Tamiya XF-63 German Grey, kterou jsem zesvětlil přidáním 25 % XF-54 Dark Sea Grey. Všechny rohy a kouty modelu jsou v této fázi přestříkány černou barvou pro rozbití jednotnosti základní šedé barvy. Nemusíme se bát „poprskání“ okolních ploch, po nastříkání další vrstvy základní barvy cákance zmizí ►

Povrch modelu znovu lehce nastříkaný základní barvou. Ztmavení černou je patrné, jednodolitost šedého povrchu je rozbitá. Pomůže i přestříkání středu některých ploch zesvětlenou základní barvou

Tažné lano o průměru 0,5 mm firmy Karaya. Při výrobě ok jsem použil rozválcovaný olověný drát

▲ Zřejmě proto, abych si stavbu patřičně zkomplikoval (jinak si tento krok vysvětlit nedokážu), jsem se odchytil od návodu a pásy lepil pod blatníky až na slepený, nabarvený a částečně patinovaný model. Vřele nedoporučuji. Barvení nalepených pásů je nezapomenutelným zážitkem

◀ Jako podložka pod model posloužil odřezek dřevotřískové desky s boky polepenými ořechovou dýhou a horní plochou dýhou mahagonovou. Dlažba je z podtlakově tvářeného vlašáckého polotovaru, nabarvená barvami Vallejo a patinovaná oleji a pigmenty

Připraveno ve
spolupráci s
**Vojenským
technickým
muzeem VHÚ
v Lešanech**

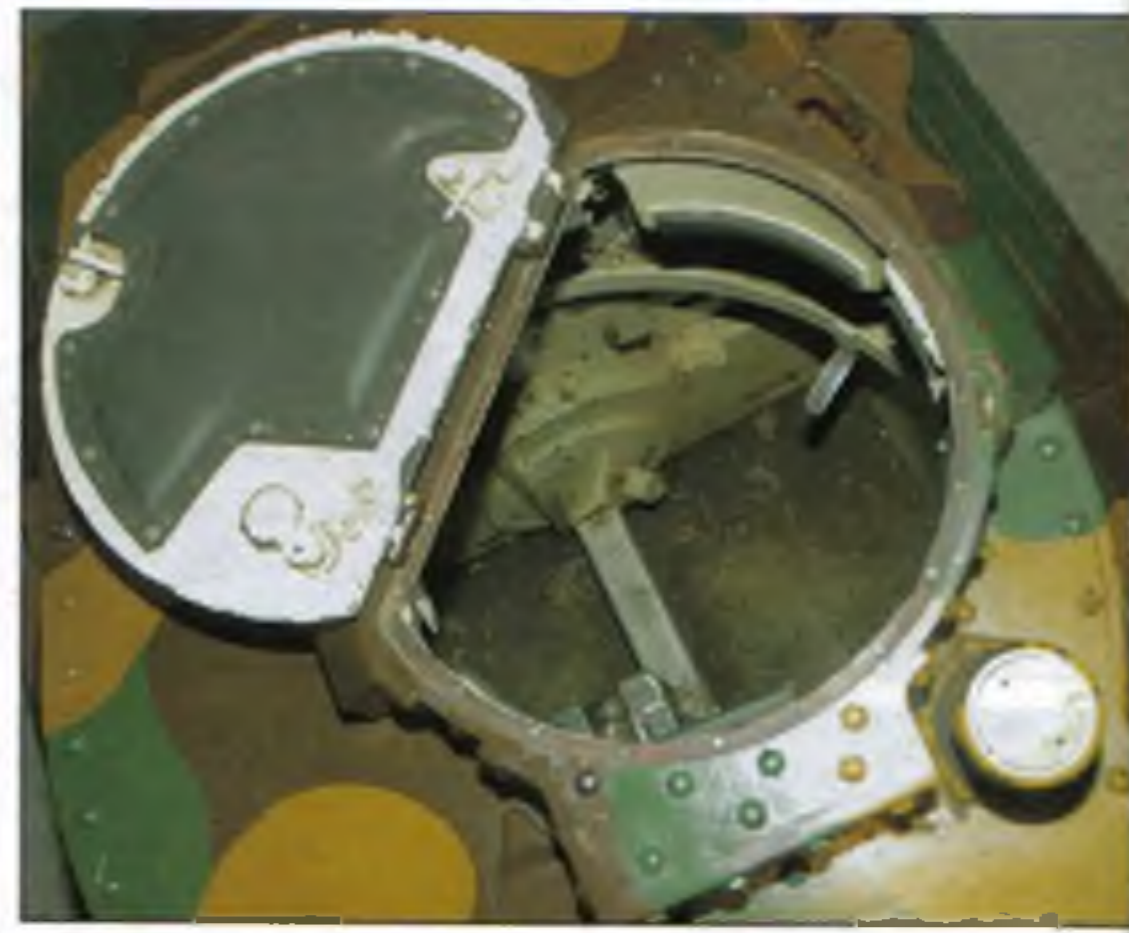
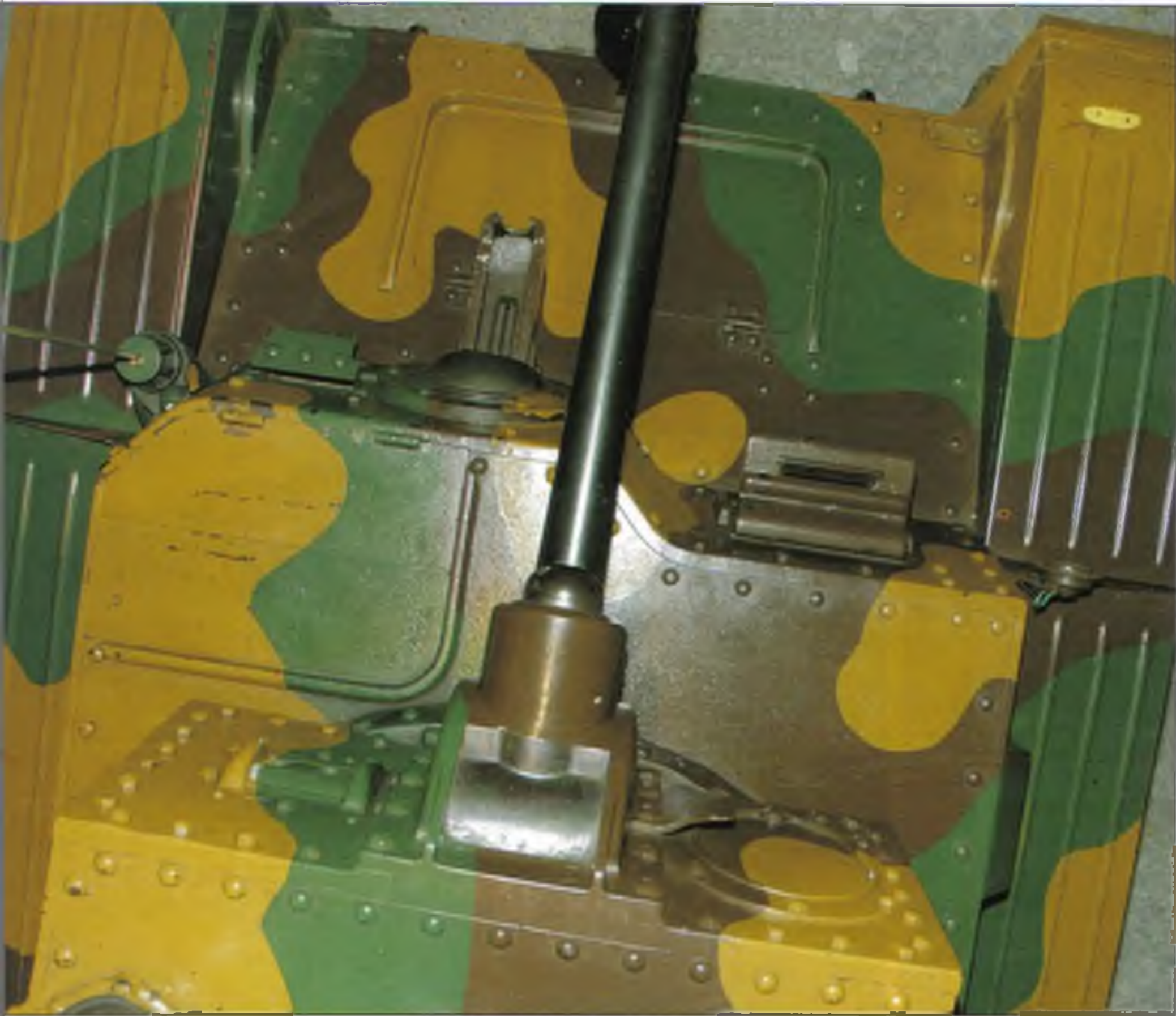
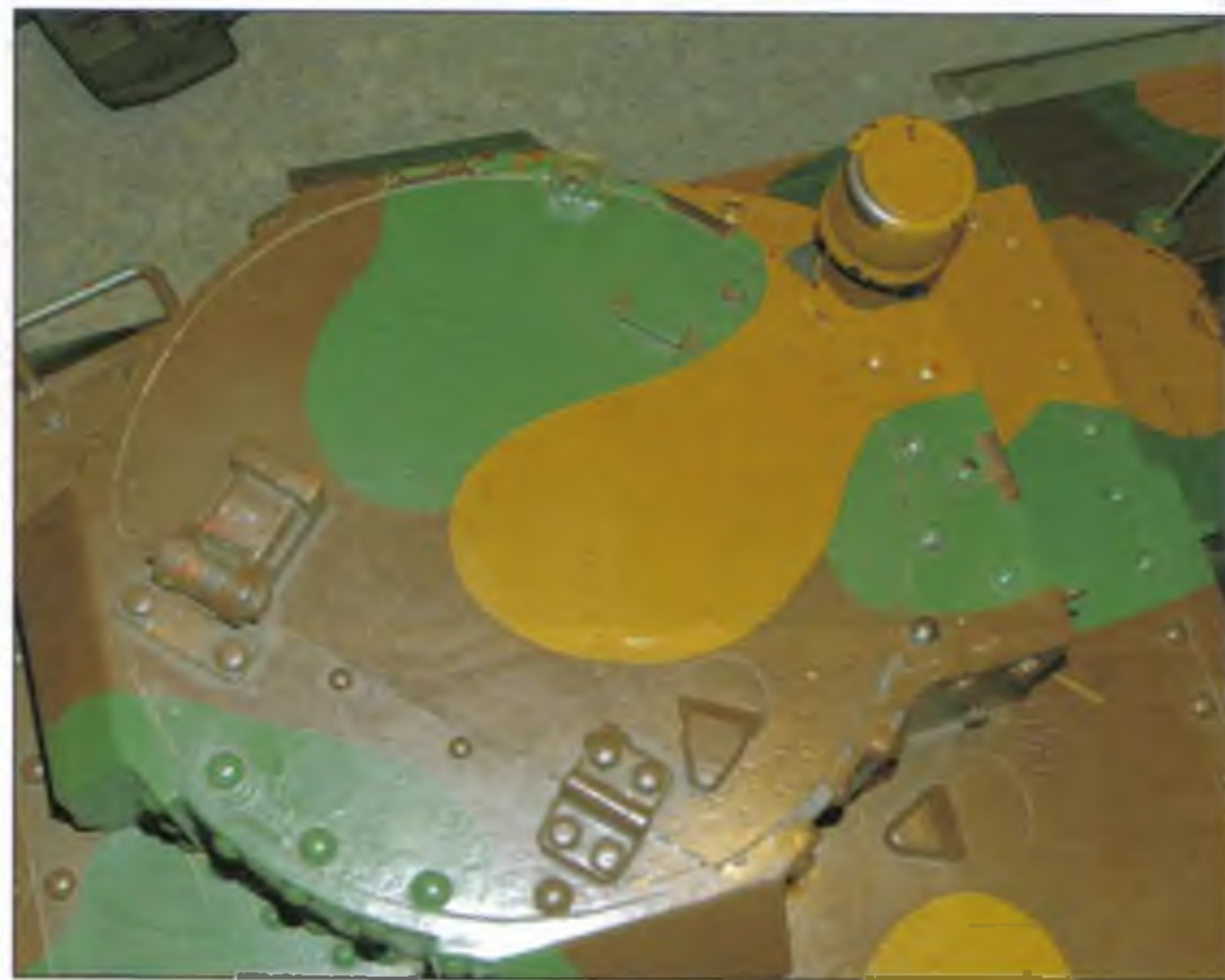

Expozice je přístupná
v červnu a v září o víkendech,
v červenci a srpnu
od středy do neděle
vždy od 9.00 do 17.00 h
Vstup zdarma

Stavba: PACO BOFARULL
Barvení: MIGUEL „MIG“ JIMENEZ
Přeložil: JEZEVČÍK

Bílý přízrak

Pz. IV F1 z 11. tankové divize (východní fronta)

V roce 1941 přišla zima na východní frontu náhle. Do té doby postupovaly tanky Panzer IV 11. tankové divize, vítězící před časem na Balkáně, rychle sovětským územím. Sníh a mráz se staly nejhoršími nepřáteli a bylo nutno improvizovaně kamuflovat vozidla pro zimní podmínky. Bílý přízrak ze znaku 11. divize tak zůstal stálou hrozbou pro dezorganizovanou Rudou armádu.

BRIEFING

STAVEBNICE	Pz. IV H
MÉRITKO	1:35
VÝROBCE	Tamiya
DOPLŇKY	konverzní sada MigProductions; článkové pásy Modelkasten

Bílá teorie

Pro mnoho modelářů představuje znázornění zimní kamufláže výzvu i problém. Výzvu, protože výsledkem může být zajímavý a přitažlivý model, na druhé straně problém, neboť zimní kamufláž je jedním z nejnáročnějších aspektů modelářiny.

Proč jsou zimní kamufláže tak přitažlivé? Podle mne proto, že kamuflování tanku pro přizpůsobení zimním podmínkám je rozhodující a doslova životně důležité pro osádky. V létě se vozidlo může maskovat vegetací, nebo splyne v záplavě barev zastavěných oblastí. Paleta barev se rozšiřuje a je jednodušší tank nebo automobil zamaskovat. Ale v zimě je krajina jednobarevná, nebo tvořená černou a bílou. Cokoli, co není bílé, ať už je to auto, tank, nebo budova, se jeví jako odlišný vystupující objekt. Zvláště v horizontálním pohledu je velmi lehké objevit vozidlo bez zimní kamufláže, zatímco jakýkoli bílý objekt se ztrácí v ploše. Proto je zimní kamufláž tak důležitá.

Z modelářského hlediska existují jednoduché a složité bílé kamufláže. Například zimní kamufláž na třítonovém německém podkladu patří k nejsložitějším, naopak bílá kamufláž na šedé je nejjednodušší.

Stupně šedi

To, jak je, nebo není, kamufláž zašlá, záleží na době, která uplynula od jejího vytvoření. Každý další den se kvalita kamufláže vlivem vnějších podmínek zhoršuje. Vozidlo s čerstvě nanesenou kamufláží bude vypadat čistě. Objeví se na něm několik odloupených míst, která budou působit velmi kontrastně.

Tank s kamufláží nanesenou před měsícem bude zašlý, s mnoha odřeninami a oloupanou barvou. Paradoxně je jednodušší udělat model vozidla se zašlou bílou barvou. V prvním případě vzniká přehnaný kontrast mezi čistou bílou barvou a zašlými oloupanými místy v původní kamufláží a ušpiněním, ve druhém (platí pro tento článek) kontrast nevzniká, protože efekty opotřebení a zašpinění uplatníme na celém povrchu.

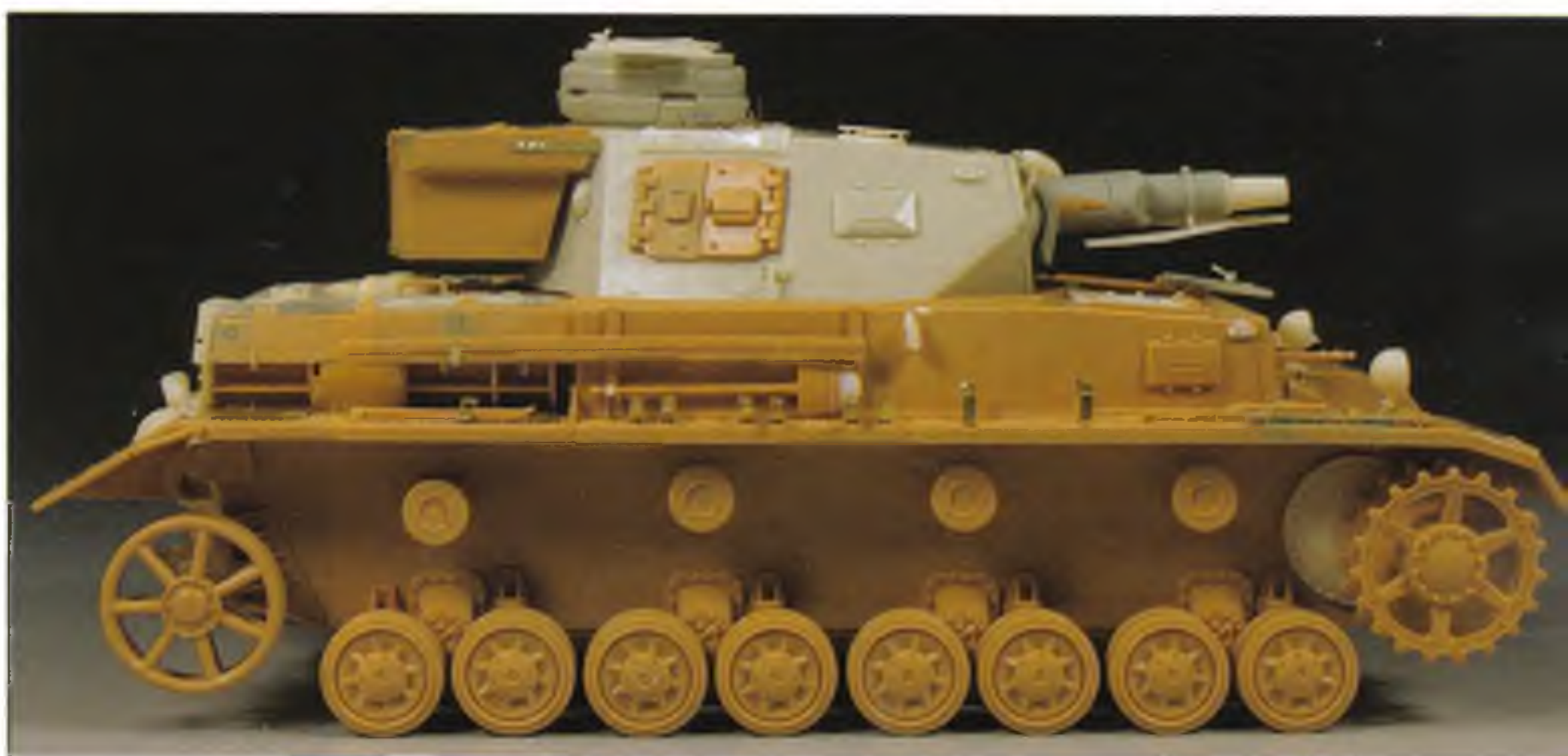
Vlastnosti barev

Je důležité si uvědomit, že ne všechny barvy používané na zimní kamufláž byly stejné. Zejména barvy použité v zimě 1941-1942 měly velmi špatnou kvalitu, často byla vozidla kamuflována jen křídou nebo vápnem. Později byly použity barvy lepší kvality a stopy jejich stárnutí byly jiné. Pamatujte na to při barvení modelu.

Stavba Pz. IV

Velmi se mi líbí tanky Pz. IV a věřím, že každá verze má něco do sebe. Ausf. J, Ausf. H, Ausf. G nebo F... všechny jsou atraktivní, každá má něco ojedinělého. Jejich modely vyrábí mnoho firem: Dragon, Italeri, Tamiya, Academy. Jedině Italeri a Dragon nabízejí verzi F-1, bohužel obě stavebnice nejsou příliš dobré a mají poněkud chudé detaily. Tamiya je jediná firma, která dělá výbornou stavebnici Pz. IV, ale pohříchu jen ve verzích H a J. Jestliže chceme opravu kvalitní F1, musíme konvertovat Pz. IV H firmy Tamiya. Konverzní sada MigProductions to umožňuje s minimálním úsilím, zbytek detailů jsou fotolepty.

Poznámka překladatele: V době psaní tohoto článku nebyly ještě k dispozici stavebnice Pz. IV verzí B, C, D, a E firem Tristar a Dragon, přičemž zvláště výrobek druhé firmy je kvalitativní špičkou a jednou z nejlepších stavebnic v měřítku 1:35 vůbec.

Nejprve nastříkáme model základní barvou ze směsi Tamiya XF-1 a X-2

Z propisotů vytvoříme na vozidle označení. Použil jsem arch 3.223 Operace Barbarossa. Opatrně vyřízneme každé číslo či symbol a zafixujeme je na povrchu modelu lepící páskou

Tlakem tužky přeneseme symbol na povrch vozidla

Odstraníme podkladovou vrstvu propisotu

Před nastříkáním bílé kamufláže zakryjeme symboly a znaky lepidivou gumou

Konečný výsledek by měl být nepravidelný, na některých místech by měla prosvítat šedá barva

Nastříkáme bílou barvu (směs lesklé X-2 a matné bílé XF-2)

Opatrně odstraníme lepidivou gumu

Tenkým štětcem směsí barev Vallejo Model Color 995 a 992 namalujeme odřeniny

Práce je velmi pomalá, odřeniny malujeme tam, kde by se logicky měly vyskytnout

Nejvíce odřenin by mělo být na vodorovných plochách a blatnících

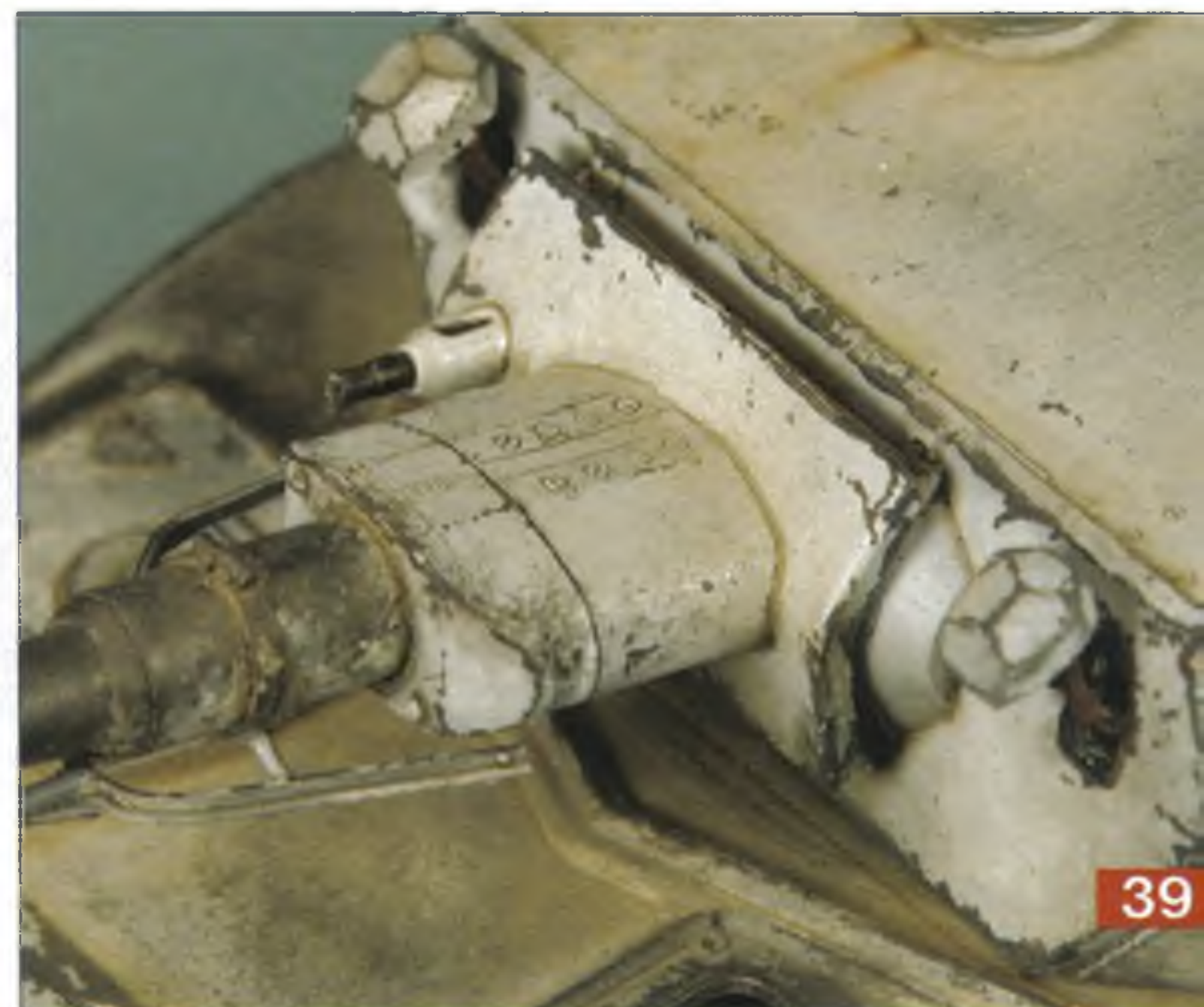
Směsí bílé a černé Humbrolky a starým kulatým štětcem můžeme vytvořit difúzní ošoupání bez ostrých hran. Postup je podobný jako při technice dry-brush

Štětcem pohybujeme kruhově na vodorovných plochách a shora dolů na svislých

▼ K vytvoření tohoto efektu použijeme lepicí pásku ▼

▼ Po skončení práce masku odstraníme ▼

Nyní pracujeme na bílých plochách štětcem a barvou Humbrol. Štětcem vytvoříme nepravidelná pole

Ačkoli výsledek zatím nevypadá příliš přesvědčivě, následující kroky vše sjednotí

Vzhled vozidla po dokončení bílé kamufláže a před patinováním

Patinu zahájíme nanesením filtrů tvořených směsí tmavě hnědých olejových a syntetických barev. Filtry se skládají z pěti dílů barvy a pětadevadesáti dílů ředidla na filtry

Filtry nanášíme rovnoměrně a snažíme se nezaplavovat povrch

Ke zvýraznění špičky v některých oblastech použijeme zředěné emaily. Ostré okraje skvrn rozmyjeme zvlhčeným štětcem

Štětce musí být pouze lehce zvlhčený, rozmytí pak vypadá přirozeně ▲

Barva rzi je směs Humbrol 62 a různých hnědých olejů ▼

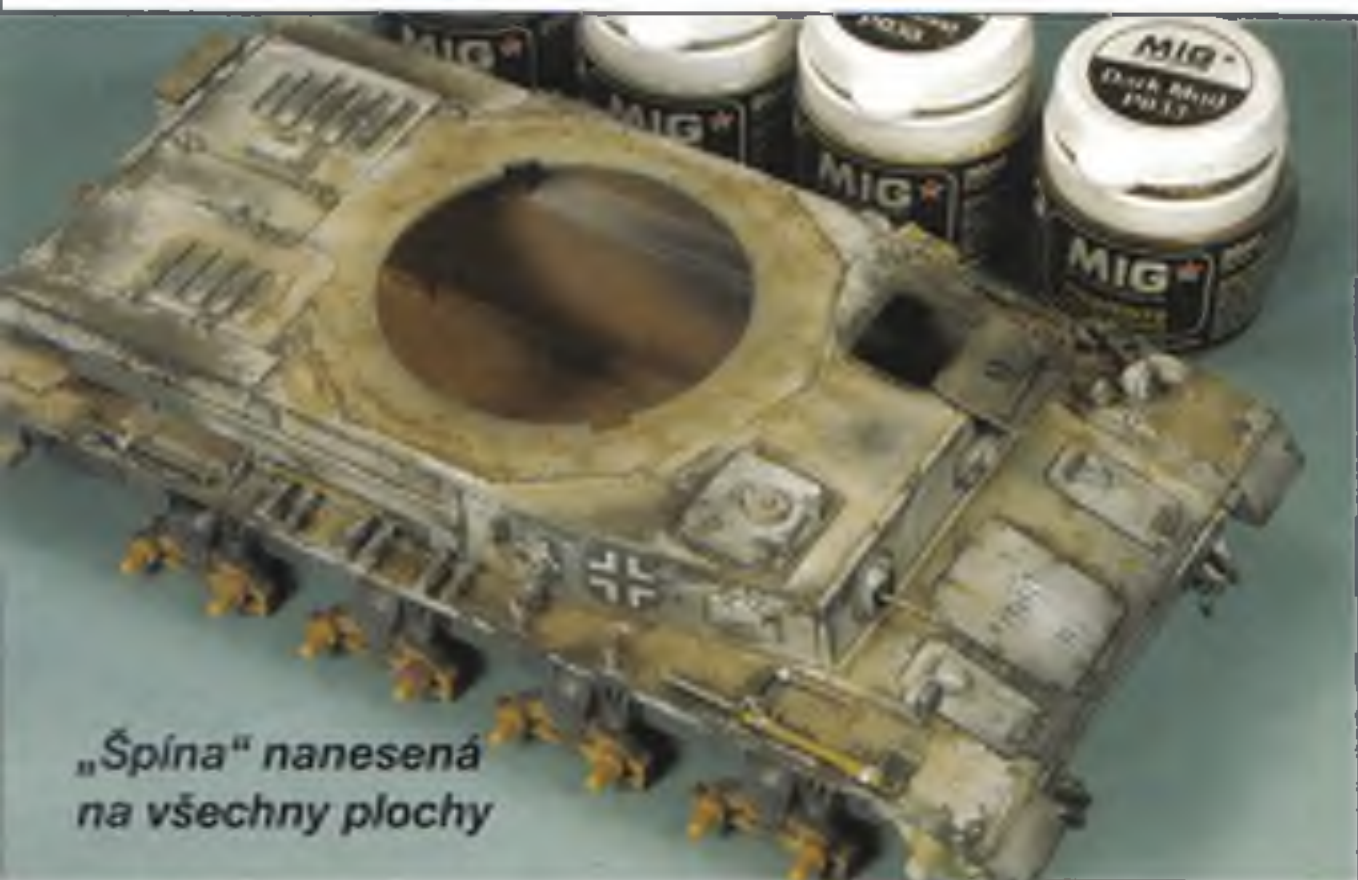

Začneme špínou. Používáme odstíny P030, P033, P034 a P026

Naneseme je měkkým štětcem v malém množství především na vodorovné plochy

„Špína“ nanesená na všechny plochy

Později štětcem přidáme terpentýn, zvlhčíme prášek a necháme terpentýn odpařit. Snažíme se nenarušovat zvlhčený pigment dotykem, aby byl zachován nepravidelný vzhled skvrn. Až ředidlo zaschne, pigment zcela přilne k povrchu

Konečný výsledek první fáze práce s pigmenty

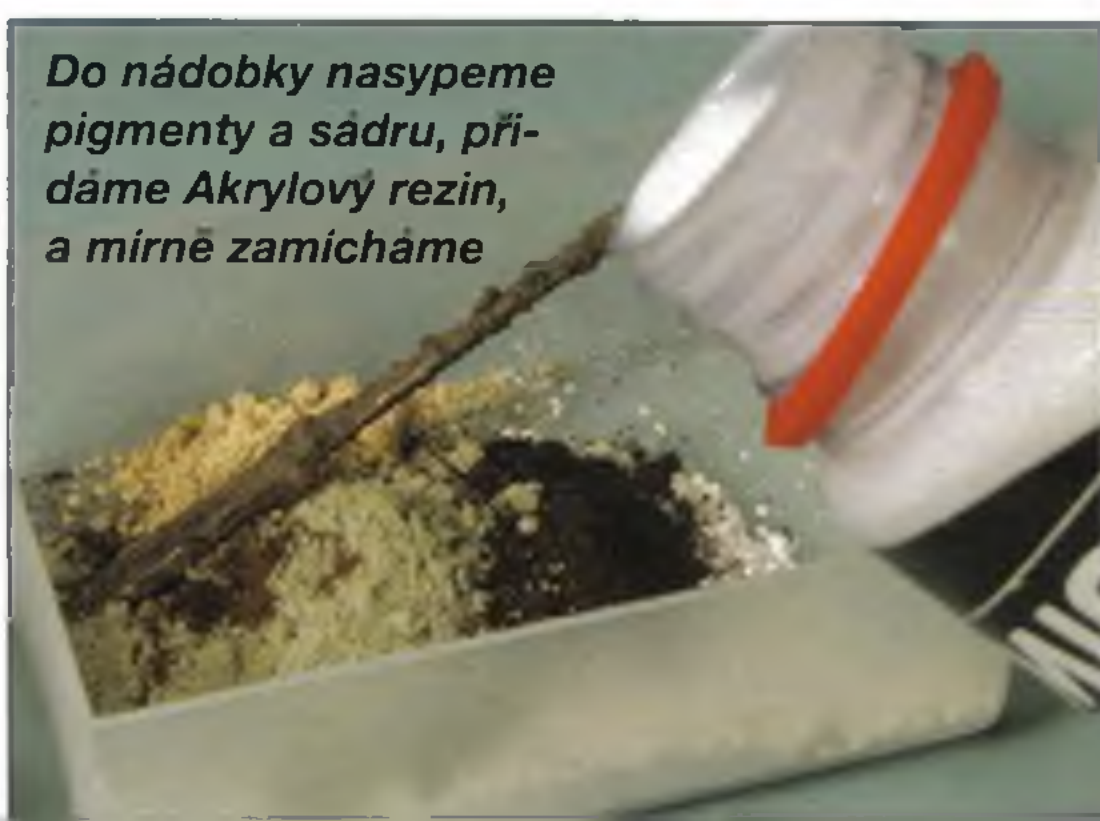

Patina pigmenty

Techniky práce s pigmenty jsou velmi různorodé, od velmi jednoduchých, po složité. Mnoho modelářů používá pigmenty chaoticky, nebo nevhodné druhy. Pigmenty prodávané v uměleckých potřebách nejsou vhodné, protože jsou obvykle nízké kvality a nabízejí podivné, příliš syté nebo příliš intenzivní odstíny, což může vést ke zničení vzhledu modelu.

Zhotovíme si čerstvé vlhké bahno. Potřebujeme sádro, lak Tamiya X-22, akrylový rezin P032 a pigmenty. Akrylový rezin P032 slouží jako pojídlo sádry, fixuje směs na povrch a materiálu dává vzhled opravdového bahna. V případě použití „bílého lepidla“ (Herkules), bude mít bláto mazlavý vzhled a zrna sádry budou „utopená“. Pokud použijeme sádro bez rezinu a přimícháme vodu, bahno po zaschnutí časem opadá

Do nádobky nasypeme pigmenty a sádro, přidáme Akrylový rezin, a mírně zamícháme

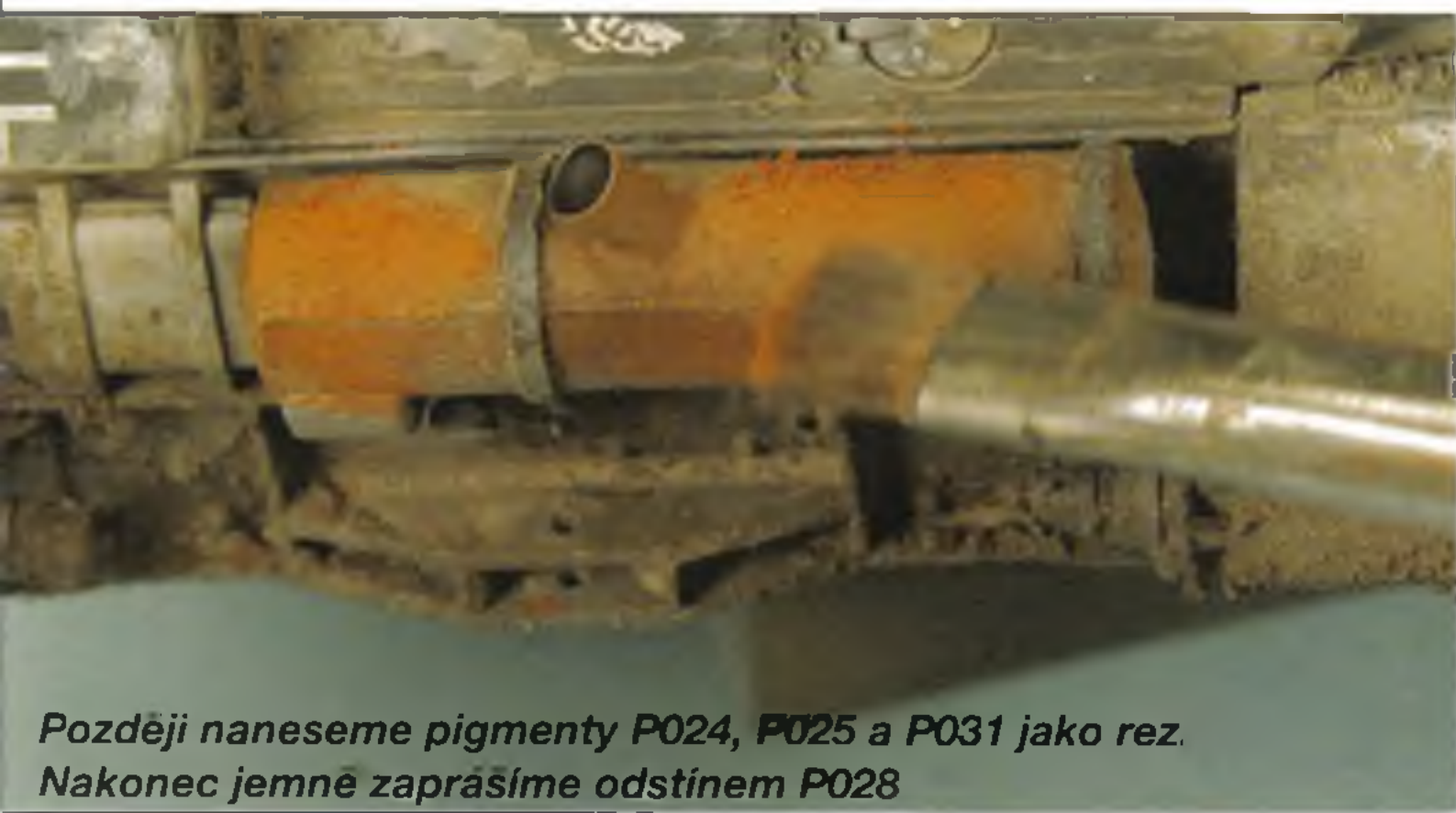

Směs nanášíme starým štětcem na spodní část korby

Výfuk nabarvíme odstínem Humbrol 62

Později nanese pigmenty P024, P025 a P031 jako rez. Nakonec jemně zaprášíme odstínem P028

Dokončíme namalováním několika odřenin a skvrn oleje

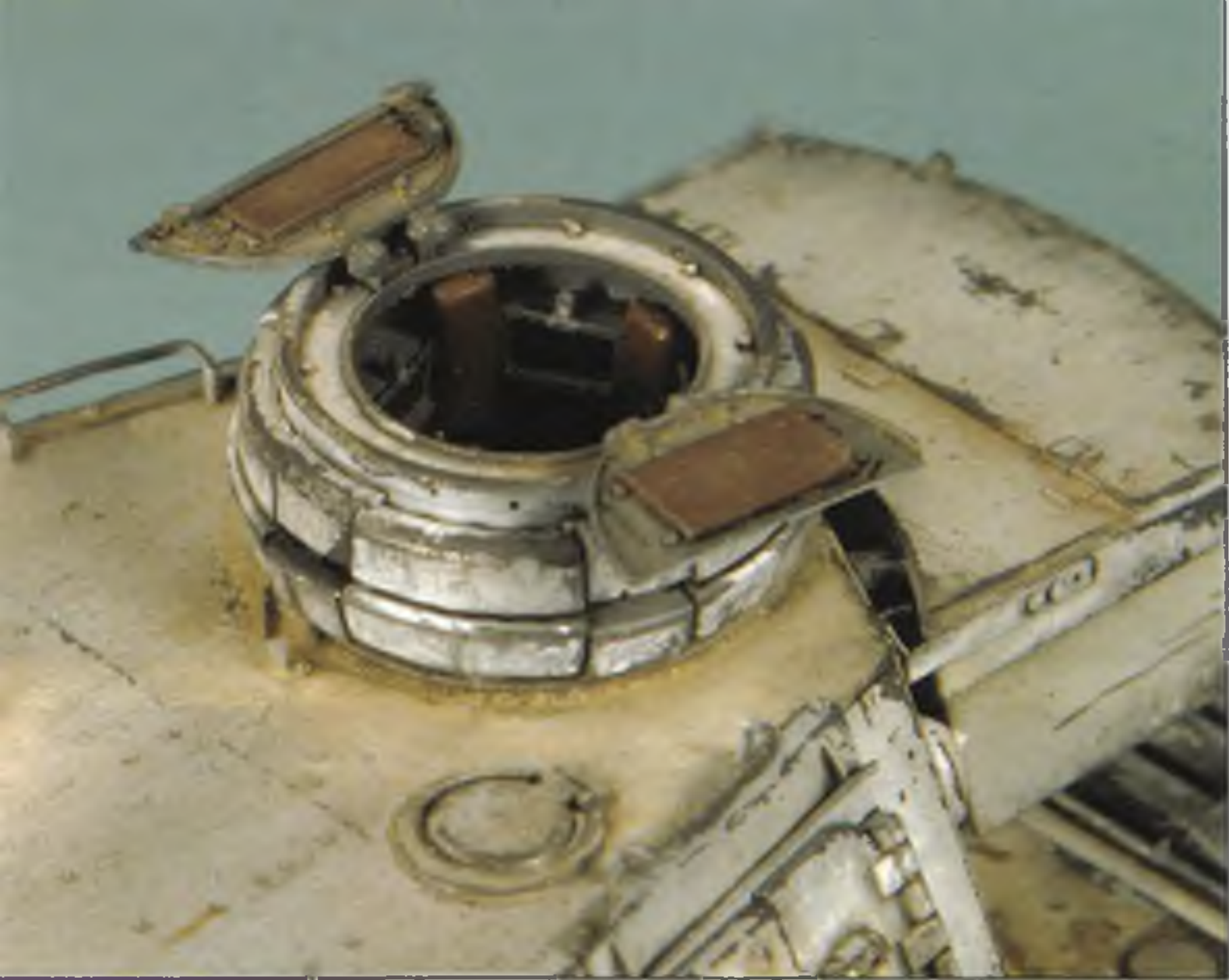

Nářadí na blatniku je namalováno barvami Vallejo a zaprášeno pigmenty

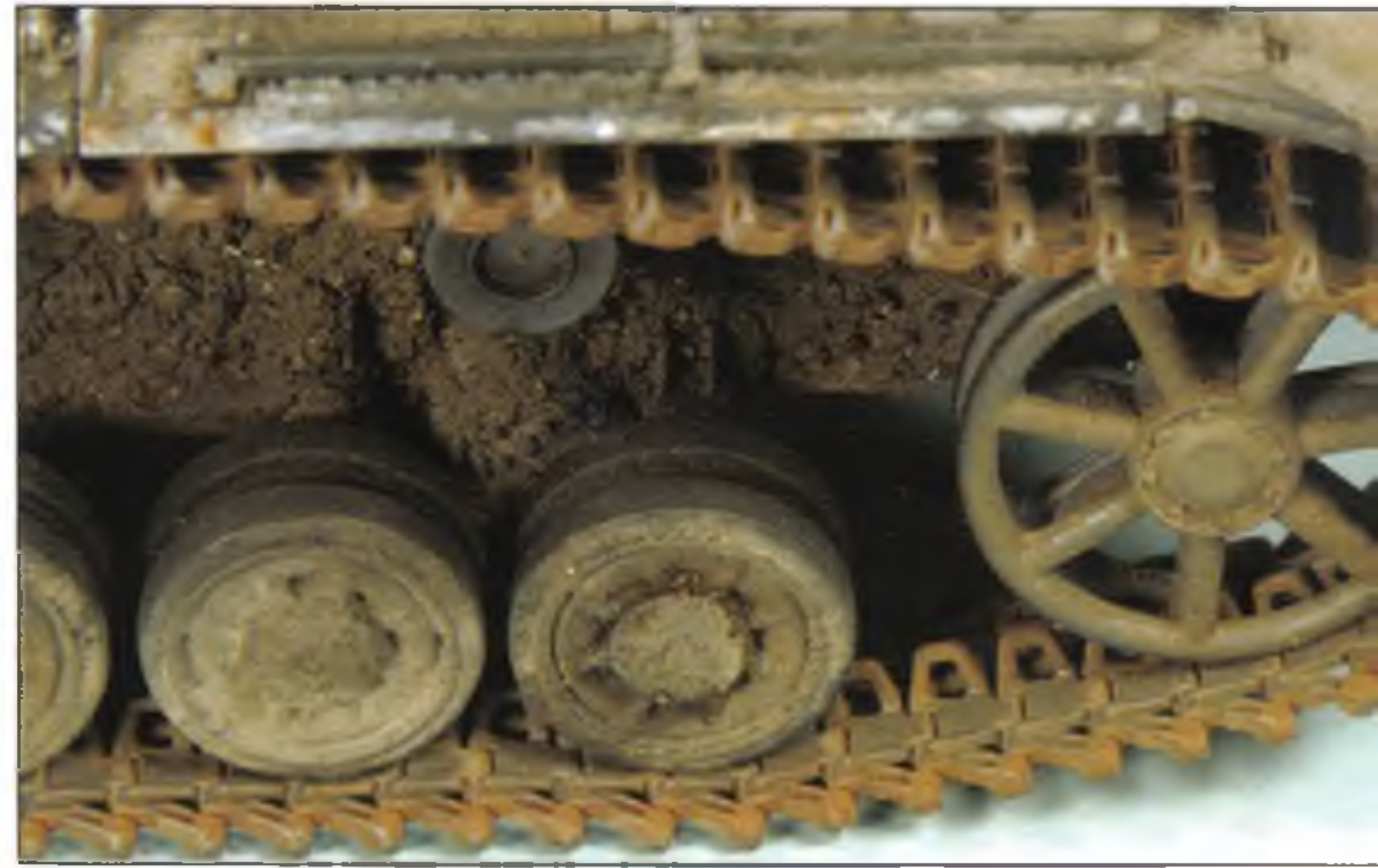
Bahno by mělo být na některých místech mírně transparentní, aby prosvítala původní barva vozidla

VLADIMÍR BEGERA
KPM BRATISLAVA

BRIEFING

STAVEBNICE	Boeing 737-300 American Airlines
MEŘÍTKO	1:48
VÝROBCE	Hasegawa
POMŮCKY	obtlačky Legato; farby Humbrol, Revell, Agama, Tamiya; lepidlo a tmel Revell; sekundák; Gunze Mark Softer; Gunze Rubbing Compound 1000; páska a rydlo Tamiya

BULÍK

Vo vitríne každého lepiča sa nesporne nachádza model s prívlastkom „must have“, čiže zmenšenina stroja, ktorú musí mať, i keby ju z hokejky mal vyrezať. Pre niekoho to môže byť „Spitfajr“, pre iného „Svalbina“ alebo „Ef-šestnáska“. A neraz i všetky. Pre mňa sa takýmto stal Boeing 737-300 Slovenských Aerolinií, keďže je s ním úzko spätá profesionálna časť môjho života

Stavebnica

Ak si chceme postaviť „737“ v dopravníckej mierke 1:144, máme prekvapivo na výber viacero stavebníc. V predajniach sa kedyedy ešte objaví staručký Airfix, avšak gro produkcie spočíva na ramenách firiem Revell a Minicraft (na trh sa v súčasnej dobe dostávajú modely od Skyline, ktoré by mali byť vysoko presné a kvalitné, no ešte som sa s nimi nemal možnosť stretnúť). Keďže nemecký výrobca ponúka stroje „novej“ generácie, jedinou možnosťou, ako si postaviť klasický Boeing sú stavebnice spoza mláky vo verziách -300 a -400, ponúkané vo viacerých obtlačkových obmenách.

Použil som trojstovku American Airlines. Škatuľu zdobí vskutku odpudzujúca a nekvalitná kresba, to sa našťastie nedá povedať o jej obsahu. Aj keď to nieje najmladšia stavebnica, diely sú kvalitné a rozmerovo i tvarovo veľmi presné (obr. 1), bez zbytočných náliatkov a kazov. Škoda len, že tvorcovia na trupe naznačili rytím len nástupné dvere a núdzové východy (navyše zadné nástupné dvere sú umiestnené príliš vpredu (obr. 2) a pri nanášaní obtlačkov som zistil, že všetky dvere sú menšie, než by mali byť). Drobné dielce podvozka a motorov sú vzhľadom na mierku vyhovujúce.

Stavba

Zahájil som ju v pilotnom priestore, lepšie povedané, jeho výrobou (obr. 3). Plne postačujúce je ho naznačiť len schematicky. Za kabínu vlepenu do trupu som umiestnil väčšie množstvo plastelíny ako závažie.

Predná podvozková šachta je úplne prázdna, šachta hlavného podvozka nie je vôbec naznačená, a tak som sa s nimi podľa fotografií trochu pohral (obr. 4, 5, 6). V spodnej časti centroplánu som vyhlbil a upravil vstupy vzduchu.

Zlepenie polovín trupu nečiní žiadne problémy a je „beztmelové“. Rovnako je na tom i prilepenie jediného čierneho dielu stavebnice – prekrytu kabíny. Ako už som spomínal, trup je bez rytia, tak som ho pomocou výkresov a rydla Tamiya vylepšil. Zároveň som na oboch stranách zatmelil nesprávne vyryté zadné nástupné dvere (obr. 7).

Časti krídla majú obstojne vyznačené detaily, ktoré som rydlom ešte zvýraznil. Zároveň som v ich koreni vyrezal otvory pre pristávacie svetlomety, ktoré som potom kúskom plechu zaslepil. Prilepenie nosných plôch k trupu je bezproblémové, rovnako ako dodržanie správnej geometrie.

Prechod krídlo - trup by nemal byť tak ostrý, ako ponúka stavebnica, preto som ho

tmelom zagulatil. Motorové pylóny si hlavne v hornej časti vyžadujú zatmeliť asi milimetrovú medzeru (obr. 8). Vo vnútorných krytoch mechanizmov vztlakových klapiek som vyvrtal „jamky“ pre svetlomety.

Zostavenie motorov je bez komplikácií. Jedinými úpravami bolo odrezanie konca výstupného kužeľa a nahradenie ho kúskom injekčnej ihly a prilepenie aerodynamických plôšok na gondoly. Ako som neskôr zistil, keď som už mal všetko nafarbené a model konečne stanul na vlastných „nohách“, motory pod krídlom majú až neprirodzene malú svetlú výšku nad povrchom. Nápravou by mohlo byť zbrúsenie pylónov zospodu, alebo vyrezanie priestoru pre pylóny do motorových gondol.

Diely podvozku, rovnako ako aj ich kryty, som podľa fotografií upravil a doplnil o detaily. Predná podvozková noha je v podstate, okrem časti s „nožnicami“, úplne nová. Vonkajšie kolesá hlavného podvozku majú mať „puklice“, tak som ich z kúska plastovej tyčinky vybrúsil (obr. 9).

Sfarbenie a obtlačky

Po preleštení, omytí jarovou vodou a zakrytí okienok, som trup nastriekal vrstvou lesklej bielej akrylovej Agamy riedenej originálnym riedidlom. Bol som veľmi príjemne prekvapený jej krycími vlastnosťami už v tenkej vrstve. Farba zaschla skutočne rýchlo, a tak po zamaskovaní plôch, ktoré majú ostať biele, som spodnú a chvostovú časť trupu, rovnako ako aj motorové gondoly, nastriekal zmesou Humbrol H14 a Revell 350 v pomere asi 2:1 (dnes ako modrú Slovenských aerolinií doporučujem Gunze C 328). Syntetiky schnú dlhšie, a tak som krídlo nastriekal Humbrolkou H40 až na ďalší deň.

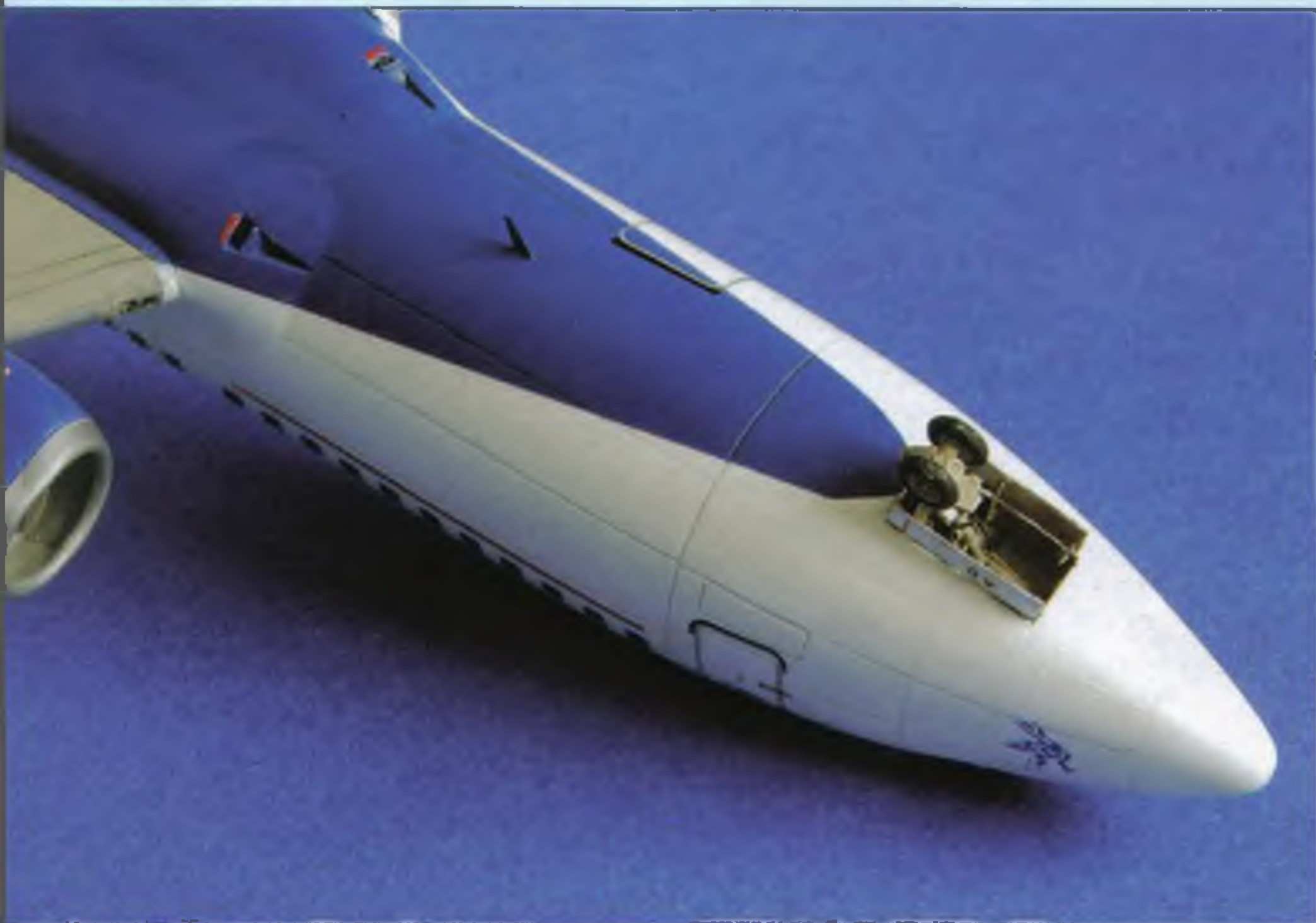
Nebýva zvykom, že sa v našich končinách objavujú špeciálne sady obtlačkov na civilné stroje v mierke 1:144. Edíciu **Airport 144** spoločnosti **Legato** (obr. 10) možno teda považovať za viac než príkladnú. Keďže už som postavil jeden model (Tu-154) v povrchovej úprave Slovenských Aerolíní bez pomoci obtlačkov, veľmi som sa tešil, keď som vďaka internetovému obchodu príslušnú sadu znakov získal.

Ako to už asi býva, tešil som sa predčasne. Moje sklamanie neplynie z toho, že by ob-

tlačky boli málo kvalitné. Ba naopak. K povrchu modelu priľnú úplne fantasticky, a to ako za použitia zázračnej vodičky (používam Gunze Mark Softer), tak aj bez nej. Plynie však z mnohých nepresností a chýbajúcich detailov: logo dopravcu, ako malé, tak aj veľké (obr.11); písmo v názve dopravcu by malo byť o zlomok väčšie, hrubšie, tým pádom celý nápis bude dlhší; červený pás má prechádzať na svojom konci „do stratena“; na ľavej strane trupu chýbajú na konci dve okienka kabíny cestujúcich, na ľavej jedno;

chýba erb mesta Košice za nástupnými dvermi; chýbajú vlajky Európskej únie; chýba nápis Boeing 737-300 pod pilotnou kabínou; chýba označenie AD v strede pilotnej kabíny a na oboch krytoch prednej podvozkovej šachty; bezpečnostné označenie na motoroch je nesprávne a chýbajú poznávacie značky OM-AAD na krídlo. No, možno si poviete, ale veď to sú len detaily. Ale o tom predsa špeciálne sady obtlačkov sú. Na aršíku sú umiestnené rozmerne tmavosivé „chodníčky“ na krídlo; len škoda, že AAD-éčko má krídlo len v jednej farbe.

To, čo výrobca zanedbal pri štúdiu podkladov, som teda musel upraviť a doplniť svojpomocne. Vyrezať a vypichnúť detaily na logoch nebol problém, podobne ako doplnenie chýbajúcich okienok vystrihnutých z originálneho archu v stavebnici. Na kúsok čierneho obtlačku som nastriekal červené pásy tak, aby sa na koncoch strácali, vyrezal ich a naniesol na trup. Vlajky EÚ som vyrobil tak, že som najprv na trup naniesol žlté obtlačky, na nich potom modré, v ktorých som ešte pred tým ihlou vypichol hviezdíčky v kruhu. Imatrikulačné označenia som povystrihoval z rôznych zvyškov obtlačkov, to isté platí pre varovania na motorové gondoly. Košický erb, ako aj typ lietadla pod kabinou, som sa vzhľadom na mierku ani nepokúšal napodobiť.

Nábežné hrany krídla, chvostových plôch a prstence na vstupoch vzduchu k pohonným jednotkám pokryla leštiaca pasta Agama. Povrch modelu som sa pokúsil zjednotiť lesklým akrylovým lakom rovnakého výrobcu. I keď som si myslel, že som ho dostatočne narietil (originálnym riedidlom), pri striekaní začal na niektorých miestach tvoriť „krupičku“. A tak som sa chopil dobre „vymočeného“ šmirgla zrnitosti 2000 a všetky inkriminované miesta ním prebehol. Flanelová handrička a Gunze Mr. Rubbing Compound 1000 potom priviedli nastriekané plochy späť k vysokému lesku (dokonca k vyššiemu než som čakal).

Patina a finiš

U moderných dopravníkov nebyva prevádzkové zašpinenie príliš zvykom. Keďže som model práčne vyrýval, do špár som zapustil terpentínom zriedenú olejovú farbu. Na bielych plochách to bola biela olejovka so štipkou sivej, na krídle a modrých plochách potom tmavosivá, skoro až čierna. Umbrou som ušpinil podvozkové šachty, podvozkové nohy i disky kolies.

Po dolepení všetkých dielov stavebnice som zasklil Lak-Fixom Agama svetlomety a pozičné svetlá. Nakoniec som doplnil antény na hornú a spodnú časť trupu.

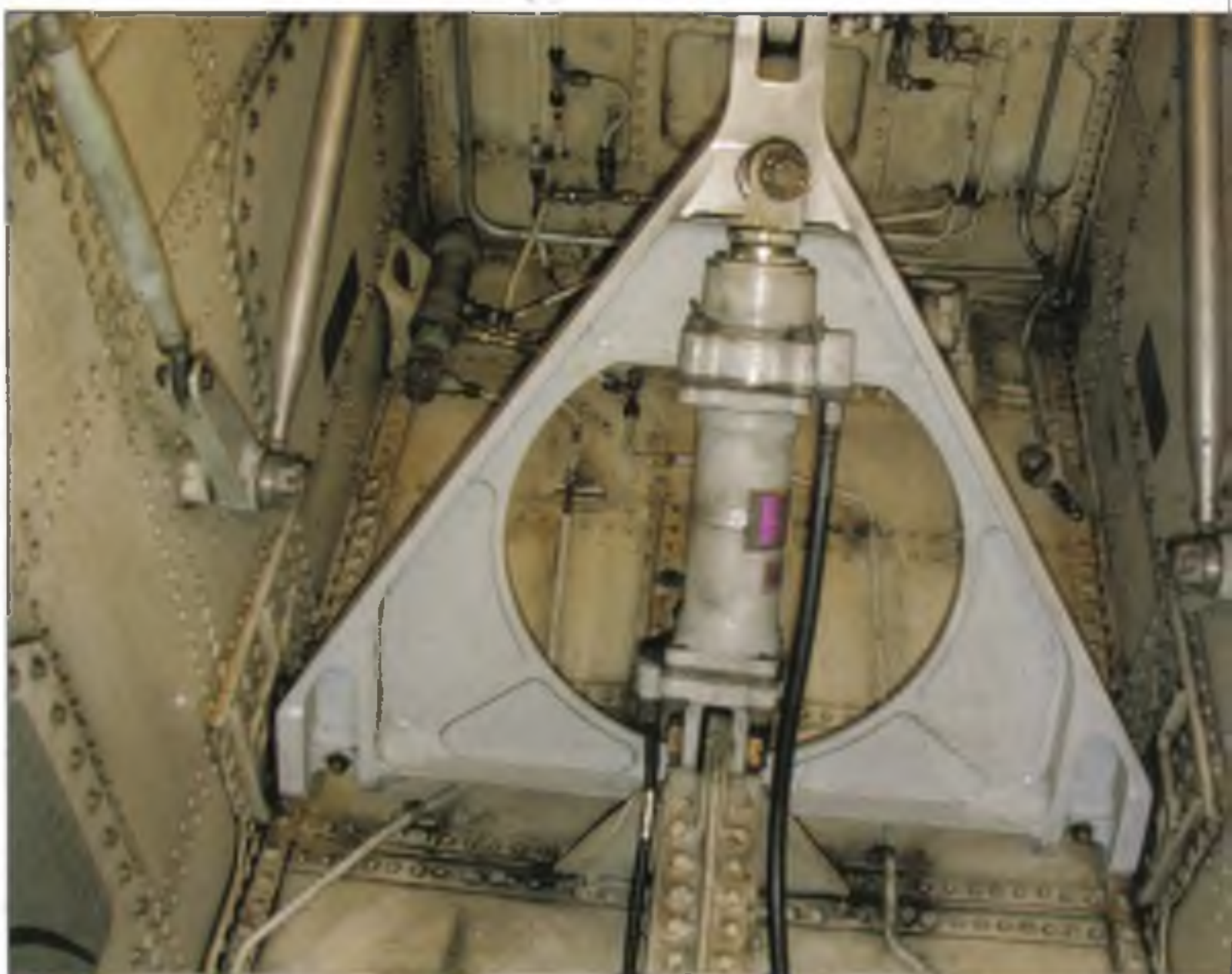
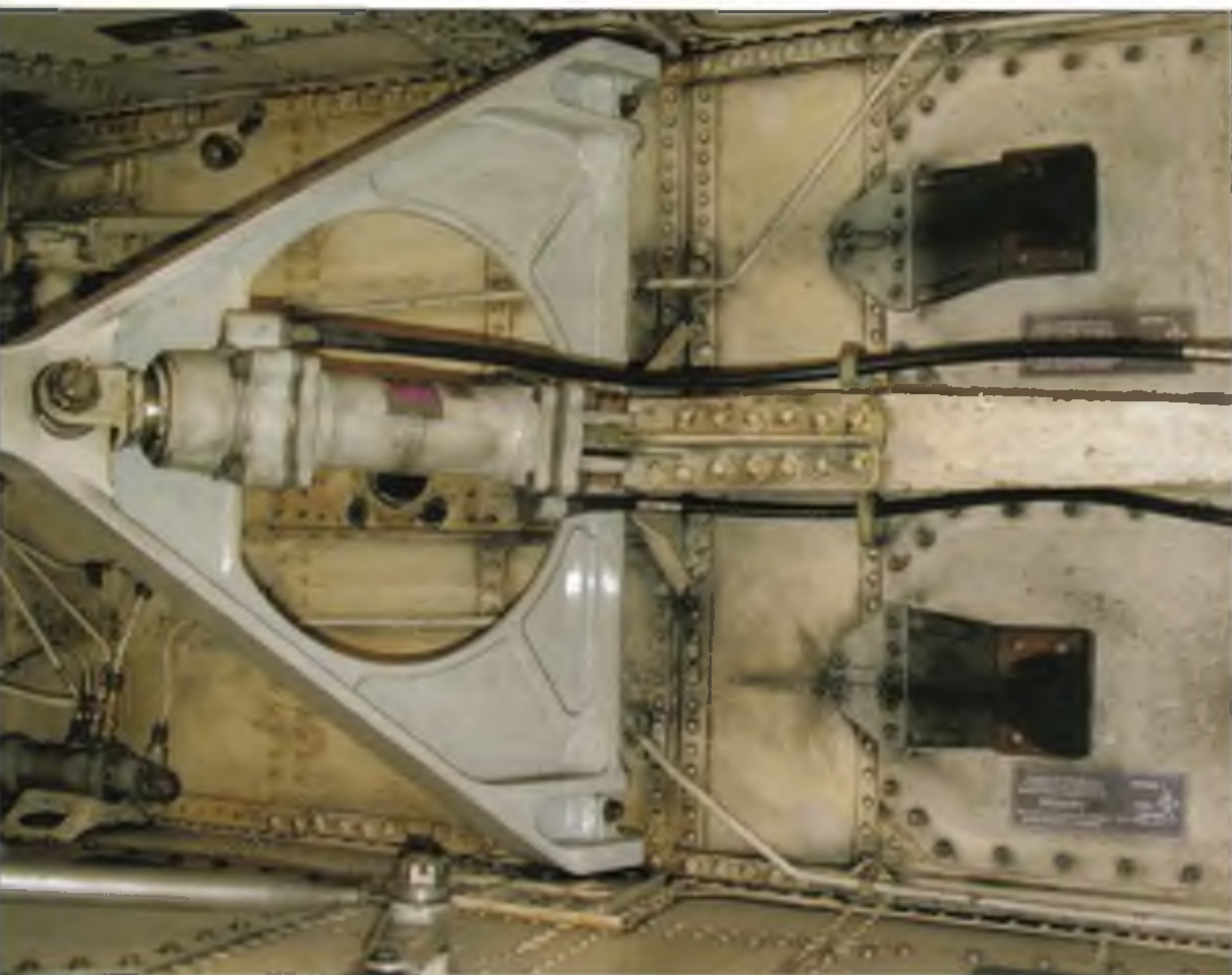
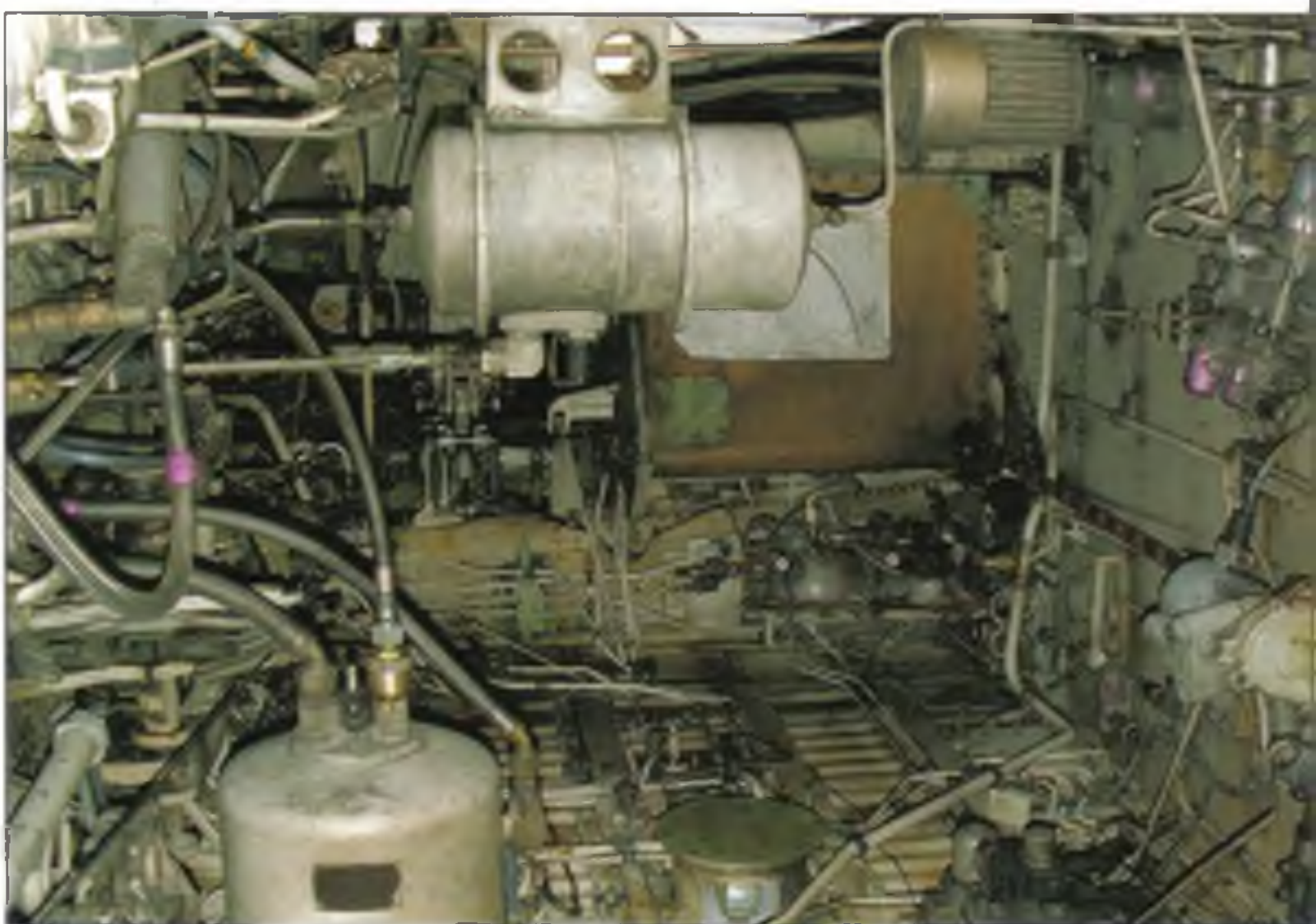
Záverom

Model Boeingu 737-300 americkej firmy Minicraft nepatrí na pulloch modelárskych predajní k nováčikom, avšak je vysokej kvality, vynikajúco sa stavia a hrdo pripomína svoj veľký vzor. Obtlačkový arch Legata je špičkovej kvality a nebyť trochu zanedbaného štúdia podkladov, mohol byť skvelou cestou k získaniu presnej zmenšeniny skutočného „Bulíka“, ako „Sedem-tri-sedmu“ v familiárne v našich končinách nazývajú.

Foto autor

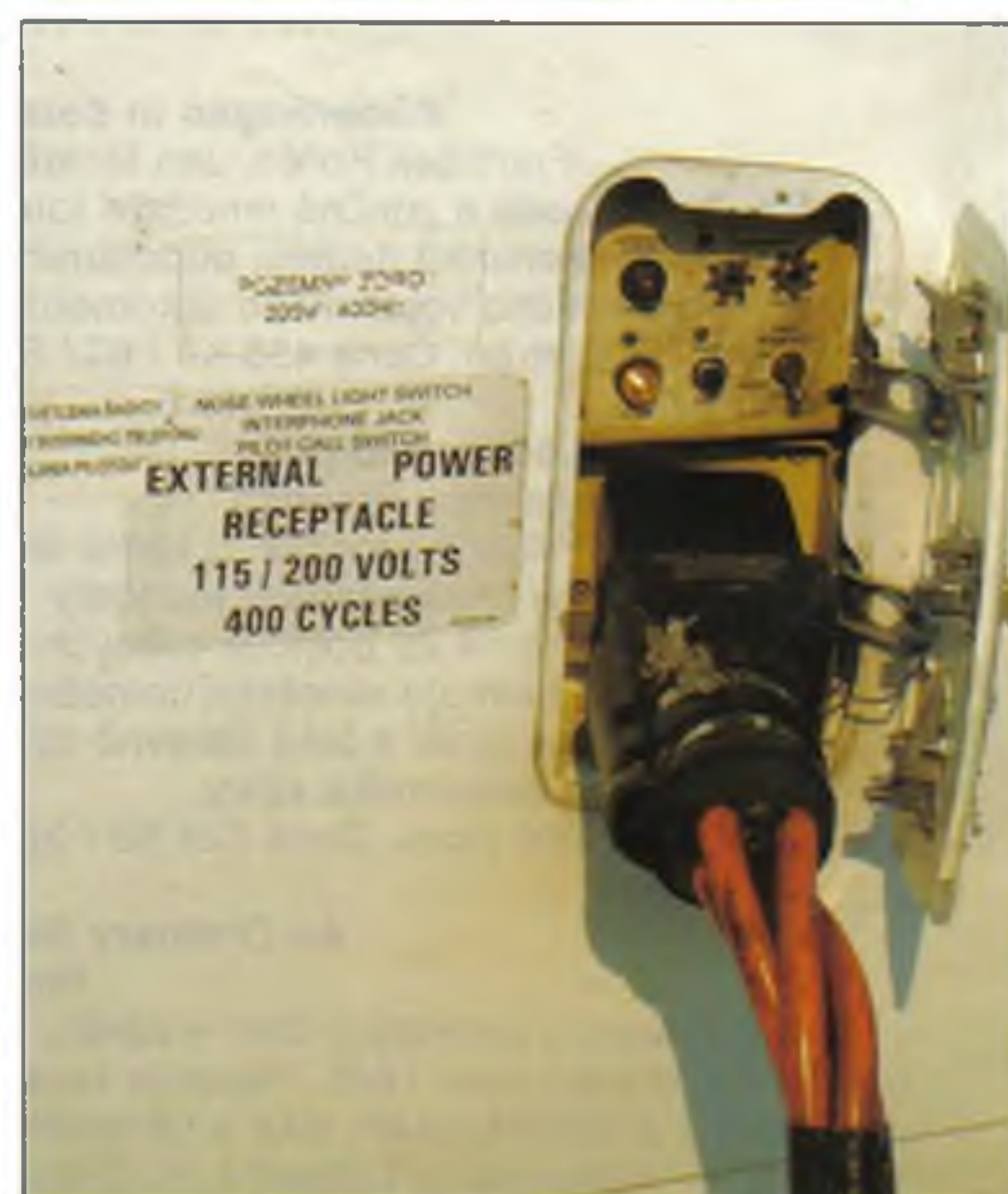

Slovenskými aeroliniemi používaný Boeing 737-33A poznávací značky OM-AAD byl vyroben v roce 1987 a firma jej získala v červnu 2002. Poháněn je motory CFM56-3B2, létá v uspořádání pro 148 cestujících

Foto autor a M. Salajka

KNIHY

Objednávejte na adresách: v České republice - Aeromedia, a. s., Baranova 38, 130 00 Praha 3 - Žižkov, tel.: (+42) 222 718 814, e-mail: obchod@aeromedia.cz
ve Slovenské republice - Magnet-Press Slovakia, s.r.o., P. O. BOX 17, 850 05 Bratislava 5, tel./fax: (+421-2) 67 20 19 51-53, e-mail: knihy@press.sk.

Předplatitelé u společnosti Aeromedia a Magnet-Press Slovakia mají slevu 10 % z ceny objednaného zboží!

K zásilce je účtováno poštovné ve výši 84-89 Kč dle ceníku České pošty a balné ve výši 20 - 40 Kč.

Veškerý sortiment zásilkového obchodu si rovněž můžete objednat na internetových adresách www.letectvi.cz a www.press.sk

Raketové modelářství

Alois Rosenberg

Průručka pro stavbu modelů raket a raketoplánů od A do Z, včetně témat zahrnujících aerodynamiku, vnější balistiku a ukázek prací modelářů.

132 stran. Cena 179 Kč / Sk

Novinka

Historie letectví - Schneiderův pohár

Lubomír Koutný

Publikace seznamuje s atmosférou závodů hydroplánů, vyvrací několik všeobecně oblíbených mýtů a přináší fotografie a výkresy některých letadel, které uvítají především modeláři. Přílohu tvoří barevné bokorysy letounů.

120 stran. Cena 369 Kč / 517 Sk

Novinka

Publikace MBI

Avia B-35/B-135 - 88 stran,

cena 305 Kč / 427 Sk

Heinkel He 162 Spatz - 72 stran,

cena 305 Kč / 427 Sk

Lavočkin La-7 - 88 stran,

cena 305 Kč / 427 Sk

Northrop P-61 Black Widow & F-15 Reporter - 72 stran, cena 305 Kč / 427 Sk

Polipkarov U-2/Po-2 - 64 stran,

cena 199 Kč / 279 Sk

Republic P-47 Thunderbolt - 78 stran,

cena 99 Kč / 139 Sk

Kübelwagen in detail

František Kořán, Jan Moštěk

Stručná historie a značné množství fotografií včetně snímků detailů, populárního německého vojenského automobilu

72 stran. Cena 455 Kč / 637 Sk

Lovci - zabijáci

Matthew Brennan

Příběhy proslulé 1. jízdní divize a především její nejúspěšnější jednotky 1. perutě 9. kavalérie. Kromě 29 povídek přímých účastníků bojů, obsahuje množství černobílých i barevných fotografií a také barevné ilustrace vrtulníků z vietnamské války.

268 stran. Cena 229 Kč / 321 Sk

An Ordinary Day in 1945

Peter Kassak

Knih mapuje „obyčejný den“ v závěru 2. světové války - 2. března roku 1945. Popisuje boje 8. a 9. letecké armády USAAF, RAF a taktického letectva s německou Luftwaffe. Autentické snímky a barevné bokorysy.

80 stran. Cena 398 Kč / 557 Sk

Edice Hobby

Automobilové modelářství

- 132 stran. Cena 179 Kč / 251 Sk

Letecké modelářství

- 108 stran. Cena 169 Kč / 237 Sk

Lodní modelářství

- 224 stran. Cena 199 Kč / 279 Sk

Železniční modelářství

- 204 stran. Cena 189 Kč / 265 Sk

Obrněný automobil OA vz.30

Radomír Zavadil

Publikace detailně popisuje vývoj a nasazení obrněného automobilu v Čs. armádě v bojích v pohraničí, armádě Slovenského státu v obranných bojích 1939 a na Východní frontě a ve Wehrmachtu. Obsahuje na 100 fotografií, 8 stran barevných bokorysů a technické výkresy.

88 stran. Cena 385 Kč / 539 Sk

DVD tituly

Druhá světová válka 1. díl (české audio)

- 51 minut. Cena 199 Kč / 279 Sk

Steel Tigers (anglicky)

- 48 minut. Cena 299 Kč / 419 Sk

The Battle of Kursk (anglicky)

- 48 minut. Cena 299 Kč / 419 Sk

Junkers Ju 88 vol. II

Krzysztof Janowicz

Nasazení německého letounu ve 2. světové válce. Au-

tentické fotografie, barevné

bokorysy, množství technických výkresů, včetně

vloženého archu, a obtisky (čtyři verze) v měřítkách

1:72 a 1:48. Text v polském a anglickém jazyce.

140 stran. Cena 488 Kč / 683 Sk

Messerschmitt Bf 110 vol. II

Marek J. Murawski

Druhý díl je doplněn unikátními snímky, technickými

výkresy (+ vložených arch), barevnými bokorysy

a obtiskovým archem (1:72 a 1:48) umožňujícím

stavbu šesti různých letadel. Polský a anglický text.

114 stran. Cena 470 Kč / 658 Sk

Létali jsme se stroji Luftwaffe

Miroslav Bednář

Paměti absolventů Leteckého učiliště Prostějov,

5. turnusu Vojenské pilotní školy v letech 1947 až

1949, dokreslené řadou autentických fotografií.

187 stran. Cena 220 Kč / 308 Sk

Me 210/410 in detail, Special No.1

F. Kořán, M. Velek, J. Martinec a kolektiv

Fotomanuál pro stavitele plastických modelů.

Detailní snímky letounu Me 410A-1U2, troj-

rozměrné kresby skrytých systémů, arch

s technickými výkresy a inspirativní fotografie

modelu v měřítku 1:48.

82 stran. Cena 599 Kč / 839 Sk

Poslední let pilota MiG-25

John Baron

Knih vypráví příběh ruského pilota poručíka

Viktora Ivanoviče Bělenka, který dne 6. září 1976

uprchl z tehdejšího Sovětského svazu s letounem

MiG-25P do Japonska.

290 stran. Cena 249 Kč / 349 Sk

SA-6 Gainful in detail

František Kořán, Jan Horák

Fotomanuál sovětského protiletadlového

raketového systému, u nás známého

jako 2K12 KUB.

Cena 455 Kč / 637 Sk

Encyklopedie českého a slovenského letectví

Václav Šorel

Průřez dějinami našeho letectví od prvních českých

průkopníků do rozdělení republiky v roce 1993. Cel-

kem je popsáno téměř čtyři sta letounů, z nichž na-

proste většinu je v knize věnována samostatná strán-

ka s fotografiemi a barevným bokorysem od J. Velce.

448 stran. Cena 1490 Kč / 2086 Sk

NATO Truck & Vehicles in detail

František Kořán, Jan Horák

Fotografie a snímky detailů vozidel a jiné,

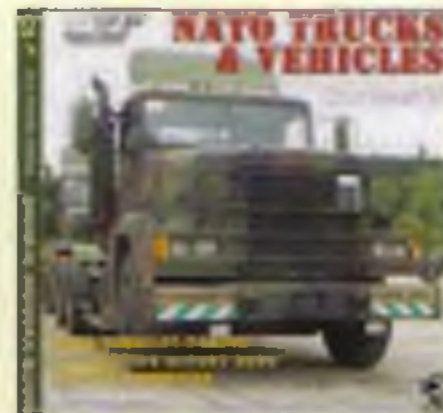
převážně obrněné pozemní techniky jed-

notek Severoatlantické aliance, pořizené

během rozsáhlého logistického cvičení

Collective Effort 2004.

108 stran. Cena 525 Kč / 735 Sk

Norimberk 2006

JINDRICH STERBÁČEK, MARTIN SALAJKA

Tradiční veletrh hračkářského zboží a modelů se letos v Norimberku konal od 2. do 7. února. Jako každý rok jsme se do nedaleké ciziny vypravili, abychom na vlastní oči uviděli, na vlastní uši uslyšeli, nafotili a čtenářům přetlumočili, co se děje v modelářině na začátku nové sezóny. Abychom zjistili, na jaké novinky se můžeme těšit, případně abychom odhalili „novinky“ čerstvé jako maso v nejménovaném obchodním řetězci. Plastikové modelářství a obory související i nás zajímající byly opět v hale 7 a jejím těsném okolí, a tak jsme to měli pěkně naservírované vedle sebe a nemuseli jsme nikam odbíhat. Ba co víc, tiskové středisko letos organizátoři přesunuli do nové budovy poblíž parkoviště, čímž jsme přišli o dosud obvyklý vyčerpávající pěší přesun přes všechny haly hračkářských firem do press centra u hlavního vchodu a zpět.

ABER

Loňské prognózy, že se objeví sady pro stavebnice bojové techniky v měřítku 1:48, se potvrdily, kromě toho firma zaplňuje mezeru v bojovce v měřítku 1:25. Aber se drží svého kopyta a vyrábí to, co mu jde nejlépe – velmi propracované sady se stovkami drobných dílů, které jsou stavebně náročné i pro velmi zkušené modeláře. Mnohdy díky velikosti sad mnoho plastových dílů z původní stavebnice nezbude. Jedním z příkladů je „doplňková“ sada pro

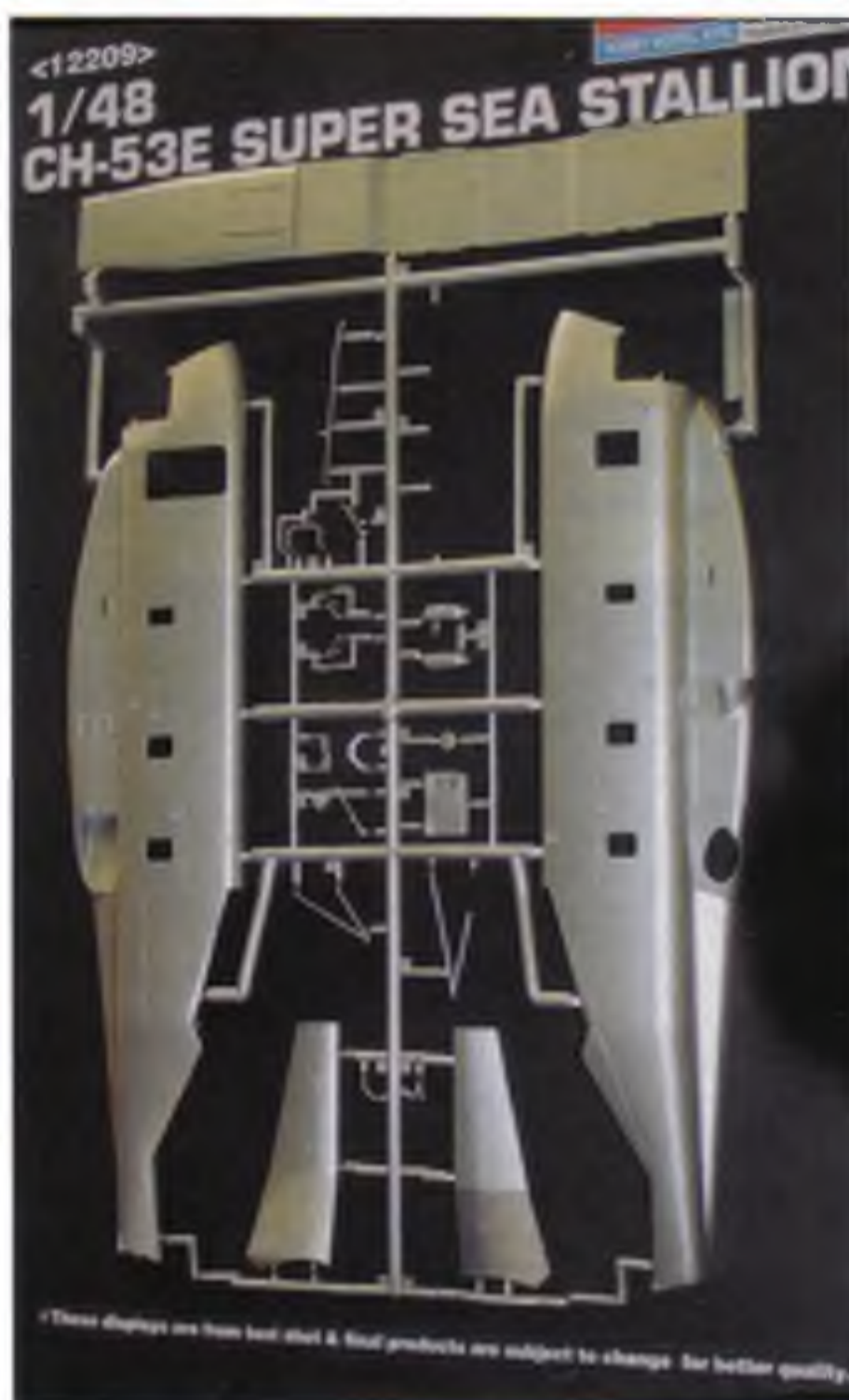

Sd.Kfz. 251 Ausf. D. Leptané díly při stavbě kompletně nahradí korbu, takže tloušťka stěn prostoru osádky je přesně v měřítku. Nádherná, ale náročnost zpracování jen pro Vyvolené. Pokračují série vynikajících soustružených hlavni v měřítku 1:35 a 1:72.

ACADEMY

Ačkoli zástupci firmy loni vehementně popírali, že by se v jejich nabídce mohla objevit stavebnice amerického těžkého tanku M3 Lee v měřítku 1:35, letos jsme na stánku viděli jak vylisky, na první pohled velmi pěkné, tak postavený model. Pochopitelně dojde i na britskou verzi M3 Grant, ale prý se nedočkáme varianty s odlévanou horní korbou. Vrtulníkárce určitě potěší kooperace s firmou MRC, díky které vnikl obr CH-53E Super Sea Stallion v měřítku 1:48, a další bližší nespecifikované verze, jež jsou na cestě. Mezi stavebnice se starším základem a doplňnými díly pro konverzi patří francouzský námořní special F-8P Crusader v příležitostném zbarvení s velkým znakem kačera přes celou střední horní část křídla; P-38F Glacier girl (Halka z ledovce), neboli do stavebnice převedená podoba Lightningu vytaženého z desítky metrů tlusté vrstvy ledu a sněhu v Grónsku. V měřítku 1:35 jsou

novinkami M2A2 v úpravě pro akce v Iráku a M151 A2 s protitankovou střelou TOW.

AIRFIX

Vypadá to, že se firma oklepala z nehoršího, protože letošní katalog patří mezi nejlustší z celého veletrhu. Ukazuje se, že sázka na starší snadno slepitelné stavebnice pro širokou veřejnost za velmi nízké ceny se vyplatila. Proto je do letošního katalogu nahrnuto množství reedic, mezi kterými najdeme i zajímavosti jako hasičskou stříkačku a dvoupatrový omnibus ze začátku minulého století v měřítku 1:32 (společně v jedné krabici), sérii Multi-pose v téže modelové velikosti doplní dvě jezdecké a dvě pěší figury

z období občanské války v Anglii. Různé firmy už přišly na to, že starší vylisky „sesypané“ do větších krabic, jsou lépe prodejné. Airfix výročí 70. let od vzniku legendy jménem Spitfire věnoval dvě sady – v měřítku 1:72 obsahuje krabice čtyři různé verze slavného letounu od Mk.Ia po Mk.XVIc, ale také jeho předchůdce Supermarine S6B (naposled v nabídce v roce 1989). Ve čtvrtce jsou stavebnice tří – Mk.I s řadou variabilních dílů počínaje (vrtule, výfuky, pancérování) přes Mk.IXc po Mk.22/24. Vždy doplněné lepidlem, barvami a štetci. Dojde i na De Havilland Dragon Rapide (ex-Heller) a „dopravní“ trojsadu – DH Heron, DHC Beaver a Ford Tri-motor.

Mezi „obohacené“ stavebnice se starým základem a přidáním rámečky se zařadí Sherman Calliope (rakety), Matilda Hedgehog (sedm hmoždířů v řadě na motorovém krytu, vyvinuto Australany pro-

ti Japoncům), mostní tank Churchill a dopravník Britten Norman Islander, vše v měřítku 1:72.

Úplně novinky jsme si nechali na konec. Na stánku byly konečně k vidění zkušební vylisky TSR-2 v měřítku 1:72, ale upřímně řečeno, po dlouhém vývoji a propagačním hřebu jsme čekali víc. Příjemné bylo zjištění, že se brzy dočkáme upraveného Spitfiru Mk.IXc (1:48) s rytím do hloubky a správným zalomením křídla, čtyř verzí zbrusu nové stavebnice bombardéru Canberra (EE B.2/B.20, EE PR.9, EE B(1) 8 a Martin B-57B; 1:48) a v měřítku 1:72 oba BAe Nimrod MR-2P. Na náš trh to bohužel zatím nedotáhly stavebnice zásahové dodávky Anti pesto ke kultovnímu filmu Wallace a Gromit: Prokletí králiků.

AFV CLUB

Velmi dlouho ve firmě úspěšně zatajovali vznik tanku Centurion Mk.5/1 z období války ve Vietnamu (1:35). Určitě se objeví i pozdější verze, ohlášeny jsou doplňkové sady s koly a zavěšením i funkčními článkovými pásy. Mezi ohlášenými, ale nevydanými novinkami, zůstává americká samohybná houfnice M40 a protiletadlový M42 Duster. Pokračuje bratrovražedná asijská typová vybíjená s Dragonem – objevil se protiletadlový Sd.Kfz. 251/21 Ausf. D Drilling 1:35.

ALANGER

Firma byla založena na formách převzatých z výrobního programu ICM a po krátké době začala vyrábět vlastní stavebnice. Chytře se zaměřuje hlavně na patriotické předlohy a velký důraz klade na

ladní modelařinu. Průsečíkem těchto dvou faktorů je nechvalně proslulý křižník Aurora, bitevní loď Potěmkin a Svatý Pantěleimon, atomový ledoborec Arktika, školní plachetnice Tovarišč a Kruzenštern, bitevní vlnkové lodě Gotto Preděstincija a Orel, nechybí ani velmi povedené ponorky Archangelsk (třída Typhoon) o délce modelu 522 mm a Gepard (třída Akula II), v měřítku 1:350 dlouhá 305 mm. Vymyká se pouze německá ponorka Typ XXIII se třemi figurami posádky.

V letadlech jsou dvě „pravé“ novinky; nový ruský letoun Garpun, údajně výrobek firmy Suchoj třídy Stealth, a svisle vzletající Jakovlev Jak-38 Forger, oba v měřítku 1:72, další novinky této modelové velikosti, totiž vrtulníky Sea Lynx a Lynx, jsou z vyčištěných forem Frog/Novo. Hlavně sběratele civilních letadel budou zajímat obnovené formy dopravních letadel Il-62, Il-18, Il-18M a Tu-104, byť nabízených bez udání měřítka a tudíž spíše v kategorii igrušek. Lze jen doufat, že si je jako předlohu obtisků s označením CSA vybere některá z našich firem. I v měřítku 1:35 najdeme lahůdky ruské výroby: protiletadlový prostředek BTR-2D Skrežet a vyzádkový BTR-RD Robot, využívající podvozek předchozí stavebnice vyzádkové samohybné houfnice Nona-S.

ANDREA MINIATURAS

Stejně jako loni bohužel opět chyběla „obří“ novinka, jako dominanta výstavy lákající už z dálky návštěvníky, ale i tak Andrea posbírala množství cen za prvotřídní figurky. Ukazuje se, že velké mo-

dely už tolik netáhnou, nebo že není dost sběratelů ochotných zaplatit za tyto kousky částky ve stovkách Euro. Na druhou stranu potěší, že se u firmy o to více věnují publikační činnosti, takže mimo fotografických manuálů a barvení figurek z různých období a v různých měřítkách (od nejlepších figurkářů současnosti) si můžeme konečně zakoupit knihu F. A. Q. in Military modelling, neboli Nejčastější datazy v při stavbě bojové techniky, z pera Miguela Jimeneze. Zlepšila se situace s dostupností na našem trhu, výrobky Andrea Miniaturas na objednávku dováží Pecka Modelář, www.valka.cz a Blue Max.

CMK

Novinky z odlévané produkce zasahují do všech oblastí modelařiny. Nejprve doplňkové sady: v měřítku 1:72 se objevuje pět sad na Lancaster firmy Hasegawa, ve čtvrtce sady na Brewster Buffalo, Hawker Typhoon a Douglas A-20, rozjíždí se série soustružených hlavních nábojů v měřítku 1:72 (bohužel zatím omezená na hlavní bez ústové brzdy). Mezi povedené výrobky můžeme zařadit nové figury pilotů v měřítku 1:32, znázorňující známá esa Luftwaffe, je-

jejichž obličej velmi dobře napodobují předlohu. Ve dvasedmdesátce se objevují různé servisní vozíky a návěsy použitelné jak k bojové technice, tak do letištních diorám. Z řady kompletních odlévaných stavebnic asi potěší v měřítku 1:48 stále ještě neokoukaně české L 159 A a B ALCA, ze zahraničních předloh pak BT-13 Valiant, Westland Welkin, CA-6 Wackett a Rumpier C. IV. V měřítku 1:72 se můžeme těšit na Ki-57 Topsy, kluzák GAL-58 Hamilcar a stíhačku Caproni Vizzola F.5; v měřítku 1:35 na GAZ-77 GTS-M a raketový komplet 9K 79 Točka, neboli SS-21 Scarab.

CZECH MODEL

V shortrunové produkci se objeví dvě novinky: Curtiss SO3C Seaweb a Ryan XF2R-1 Dark Shark, obě v měřítku 1:48.

DOC MODELS

Na stánku byly představeny zkušební vylisky novinky v měřítku 1:72, obrněného automobilu Autoblinda AB-41, chystá se tank Fiat 3000.

DRAGON

Návštěvu na stánku jsme zahájili předáním ceny Editors Trophy (za nejlepší stavebnici ne-letadla) výrobnímu řediteli firmy. Ačkoli jsme podle asijského kalendáře vstoupili do roku Psa, podle množství novinek to vypadalo spíše na rok Draka. Firma si mimo přídatku do katalogu připravila řadu technologických novinek. Koncem loňského roku jsme měli možnost poznat figury z edice Generace 2, které

jsou kvůli snadnosti vyjímání dílů z formy a detailům, zcela rovnocenným odlévaným figurám, rozděleny na více dílů – například hlava je dělena na přední a zadní část, díky čemuž se dají zhotovit kvalitní detaily obličejů a uší, stejně jako ostatní části figury. Protože linie zaznamenala velký úspěch, dostáváme novinky tvořené prakticky výhradně tímto stylem: 1. polní divize Luftwaffe (Novgorod 1944), 2. divize USMC (Tarawa 1943), 1. Kavalleriedivision (Sovětský svaz 1941), Hohenstauffen Division (Normandie 1944); Last Battle (Rakousko 1945); Lovci tanků z východní fronty, Panzergrenadierdivision GD, Panzergrenadiere Charkov 1943 a posádka samohybného děla doplňující munici.

České modeláře asi zklame, že vydání LT-38, alias Pz. 38 (t), je odloženo na druhou polovinu roku, ale zahraniční modeláři podle vyjádření zástupců firmy upřednostňují jiné typy. Velké naděje vkládají u Dragonu do nového M1A1, protože by to měla být nejlepší stavebnice Abramsu všech dob. Ve větší míře budou použity číré díly; periskopy z „průhledného“ materiálu jsou samozřejmostí, ale asi málokdo ví, že Abrams má na kolech „poklice“ z číreho

a často fotolepty. Mezi novinkami 1:72 jsou: AAV-7 (Irak 2003), AAV-7 Upgrade, mnoha verzí Hummeru balených po dvou – Avenger + M1037, M1035 + M1069, 2x HMMWV Gun Truck, Brummbär střední produkce, Ferdinand Tiger, Firefly Vc, Jagdpanther IV L/70, Jagdpanzer IV L/48, Jagdtiger Porsche s Zimmeritem, M4A1 Normandie, M4A3E2 Jumbo, M4A4(76)W VVSS, Panther G s Zimmeritem, Pz. III M/N; Pz. IV Ausf. G a H, Sd.Kfz. 251/6 Ausf. C, StuG. III Ausf. G pozdní produkce s kanonem 10,5cm; kořistní T-34/76 1943, Tiger I s Zimmeritem.

plastu, takže posádka může v pohodě kontrolovat množství lubrikantu v kolech, což bude stavebnice znázorňovat. Kryt motoru je tvořen několika díly, které se skládají do vrstev stejně jako ve skutečnosti. Objeví se verze M1A1 AIM a M1A2 SEP.

Další inovací je série Premium edition, ve které se objeví starší stavebnice obohacené o soustruženě hlavň, fotolepty, tažná lana, číré periskopy, samostatné nářadí a další doplňky. Týká se to stavebnic Elefant, Ferdinand, KingTiger (Porsche), IS-2, Nashorn a Sd.Kfz. 250/9, Panther D a Firefly Ic

Ohlášenými novinkami v měřítku 1:35 jsou Marder II, Pz.Kpfw.I Ausf. A Flakpanzer I, M4A2 Okinawa, M4A3E8 Thunderbolt IV, Panther G M10 Ersatz, Pz. IV Ausf. C, Pz.III Ausf. E/F Sd.Kfz.161, Pz.Kpfw. IV Ausf.D (3in1); Sd.Kfz 234/2 Puma, Sd.Kfz 234/4, Sd.Kfz. 181 Tiger I časný, Sd.Kfz. 182 Königstiger Henschel (konečný); Sd.Kfz. 251/1 Ausf.A (řada 3 in 1); Sd.Kfz. 251/20 Uhu; Sd.Kfz. 252 muniční; Sherman Mk. III; StuG IV konečná produkce. V měřítku 1:72 se opakuje část vloni anoncovaných novinek, modeláři by se měli zaměřit hlavně na sérii Armor Pro, která nabízí běžnými lepidly spojovatelné pružné pásy z hmoty Dragon Styrene

V letadlech je to slabší, protože se neobjevuje žádná novinky, pouze se navrací starší stavebnice. I tak asi někoho potěší, že je opět k mání v měřítku 1:48 Bachem Ba 349 D s odpalovací rampou a Focke-Wulf Ta 154 (tři v jednom A-0, V1, V3); ve velikosti 1:72 Horten a Ki-61. V měřítku 1:144 jsou to dvojbalení F-117A, F-14A, F-14D, F/A-18E Super Hornet, F/A-18F Super Hornet, Su-35/37 a Tornada.

Vylepšení Premium Edition se týká také lodí, takže v měřítku 1:350 příplavba Arizona; ve velikosti 1:700 křižník třídy Atlanta, Torpédoborec typ 42, USS Independence a USS Pennsylvania BB-38.

Když už jsem u lodí, na lodičkářském internetové diskusním fóru se před časem objevila informace od Raye Beana (což měl být podle diskutujících blízký spolupracovník Trumpeteru), že by se měly objevit lodě v měřítku 1:35 – torpédovka Vosper, rychlý člun S-100 a torpédovka PT-815. Raye Beana jsme si internetově prověřili a všechno sedělo, až na to, že je to spolupracovník Dragonu. Pokud srovnáme rozměry zmíněných plavidel se stavebnicí kanonu Leopold, pak informace nevyjadřují zas až tak nepravděpodobně. Když jsme Raye Deana zmínili na stánku Dragon, ukázalo se, že „lodičky“ opravdu budou, přý koncem roku.

Ptali jsme se také na obchodní politiku Dragonu, protože se proslýchá že bojovka je vyráběna v sériích po 25 000 kusech a po vyprodání se už nemá objevit, což by bylo nemilé zvláště v případě Tigera. Podle vyjádření pracovníků Dragonu to je pravda, i není. Opravdu se vyrábí 25 000 kusů každé stavebnice bojovky (množství krabic figurek jsou jiná), ale stavebnice je tři roky po vyprodání opět obnovována v menším množství a tak stále dokola. Mimoto v případě Tigera nás čeká nespočet dalších verzí, počínaje časnou variantou, takže se nemusíme obávat, že bychom o tento kousek přišli.

Limitovaná odnož Cyber hobby se i nadále bude distribuovat pouze přes internet a není nabízena oficiálním dovozcům, takže doporučení zní buď kontaktovat „neoficiální dovozce“, pro které je menší kšeft taky kšeft, nebo spojit síly s několika kolegy a objednat větší množství, aby se ušetřilo na poštovním. Při počítání ceny nezapomeňte na clo a DPH.

EDWARD

Největší chloubou (a doporučeným tématem pro otázky) byly první odlitky součástí připravované kolekce Focke-Wulfů Fw 190 v měřítku 1:48. Objevit se má celá řada verzí A-5 až A-9 i bitevní varianty F a G. Nežeka nás žádná skládáčka odlišných dílů do „univerzálního základu“, ale samostatné stavebnice jednotlivých verzí s celými křídly všech variant výzbroje, zbraně s šachtami, správně podvozkové šachty. Zvláštností, ba přímo raritou a novátorským řešením, je sestava pohonné jednotky, která je nejlépe propracovaná nikoliv pro pohled zepředu (odkud přes ventilátor není vidět skoro nic), ale naopak v zadní části, viditelně pod zvednutým krytem nad zbraněmi uloženými v trupu. Zmínku si zaslouží například některé funkční závěsy a množství podvěsné výzbroje včetně raket W.Gr.21 a dvou typů pumových závěsníků. Povrch je posázen nýtů o průměru 0,1 mm a hloubce 0,05 mm, takže by nýtování měla být mnohem jemnější než na modelu Tsurugi. Na trhu by se „Stadevedesátka“ měla objevit v polovině roku za cenu okolo 600 až 650 Kč.

O ostatních novinkách firmy jsme už informovali v Pavlači Modeláře 2/2006, takže jenom telegraficky: právě přicházejí na trh limitované stavebnice Jaku 1 a Jaku 1b s vylisky Accurate Miniatures doplněnými novými obtisky, dále Fokker E.V., aka D.VIII, v dubnu má následovat I-16 typ 10 a pak i další varianty s odlišnými trupy – typ 24, 17, 18, 28 a 29; zcela nový Fokker E.III, všechny dosud nevydané verze Fokkeru D.VII (D.VII (Alb), D.VIIF, D.VII(Fok) a koncem roku potěšení na vlastenecké téma – Avia B-534 III. a IV.série. Novinky budou proloženy různými jednorázovými limitovanými edicemi, Royal Classy a „Comby“ (obsahujícími dvě stavebnice), která se na trhu objeví jen jednou a již nikdy více. Těsně před uvedením na trh jsou samolepicí lepty, které na rozdíl od barvených budou častěji využívány pro sady na bojovku. Konečně se dočkáme už dlouho plánovaných sad barevných distinkcí a vyznamenání. Dobrá zpráva nakonec – sady Zoom výrazně zlevní a „výrazně“ znamená zlevnění o 25 % až 70 %.

EMMAR

Už dříve ohlášene figurky amerických pěšáků z 1. světové války v měřítku 1:72 se objevují až letos. Padesátka Doughboys je poprvé v historii firmy zhotovena z měkčeného plastu, takže je možno figury bez problému lepit, barvit a dokonce měnit jejich pózy. Časem

se objeví francouzští pěšáci z období od krymské války do začátku první světové, pruská pěchota a vojáci z napoleonských válek, všechny už z nového materiálu.

Loni ohlášeny francouzský tank Schneider v měřítku 1:35 je přesunut do letošního roku.

EMMATECH

Objevi se velmi zajímavá odlévaná stavebnice stíhače tanků A30 Challenger se sedmnáctiliberním kanonem na podvozku známém z typu Cromwell / Centaur, ale o jednu řadu pojezdů prodlouženém. Za čas dojde i na M-29 Weasel. V nejbližší době můžeme čekat obtisky na české Gripeny v měřítku 1:48, doplněné leptem upravujícím rozdíly mezi verzemi.

FONDERIE MINIATURES

Ažko stavebnice nejsou úplně prvotní, často firma nabízí velmi zajímavé předlohy, které někteří modeláři musí mít ve sbírce i za cenu větší námahy (Halifax 1:48). Letos jsme se dočkali v měřítku 1:35 vagonu Panzerzug BP 42 – 44 a na stánku byl vystaven obrovský „mástr“ nákladního kluzáku Airspeed Horsa v měřítku 1:35, tudíž „plnitelném“ technikou i vojáky; ve čtvrtce bude asi nejzajímavější Dornier Do 24T a několik „papírových“ verzí Ar 234C.

GRIFFON

Firma se prezentovala letákem, na němž nejzajímavější byla odlévaná sada ovládacích ploch na Brewster Buffalo v měřítku 1:48 s fotolepty. Místo bonbónků a sušenek si návštěvníci stánku mohli z dózy nabídnout odlévané sudy v měřítku 1:48.

HASLEGRA

Asi nejlepší zprávou je, že pověsti o nové stavebnici Ju 88A v měřítku 1:72 z produkce firmy se ukázaly být pravdivými. První bude verze A-4, pak se roztočí kalotač konverzí (A-5, C-6, G-1 až G-6)

díků na stánku, takže spíše vhodné pro naprosté začátečníky a sváteční lepiče.

Druhá část byla mnohem zajímavější, protože jsme v ní našli novinky z techniky v měřítku 1:48, které měl původně vydat Trumpeter: Shermany M 4, M4A1 w 76 mm, M4A3E8, M4A3, několik verzí (včetně kořistních) KV-1, KV-2 1939 a 1940, T-34/76 (1942 a 1943 továrna 112), T-34/85 se zploštělou a tzv. „angle joint“

HELLER

Letošní expozice Helleru byla poněkud extrémní. Dominovala jí předloha železničního supertěžkého kanonu Dara ráže 800 mm a délkou hlavně 32,5 m, která má být jako stavebnice nabízena snad už koncem roku v měřítku 1:35 za cenu zatím jen přibližně odhadovanou na 500 Euro. Je jasné, že po šoku z tohoto kousku se Renault 4 CV v měřítku 1:24 (také jako policejní), Eurocopter EC 145 1:72 (není to přebalený Revell), Eurocopter AS 350 1:48 nebo Airbus A380 1:800 a 1:125 zdají jako zanedbatelné miniaturní prkatiny.

a obtiskových limitek (noční verze, Středozemní moře), který se dá díky velké variabilitě udržovat v chodu prakticky donekonečna. Při podrobnější prohlídce vitrín nás čekal šok v podobě obalu stavebnice stíhačky Bell P-400 v měřítku 1:48, po níž mají následovat další verze P-39. Stavebnice bude úplně nová a nemá prý nic (kromě předlohy) společného s Airacobrou firmy Eduard. Nový Focke-Wulf Fw 190A-3 dostane bráchu ve verzi A-4. Poslední novinkou je dvoumístný TF-104 v měřítku 1:48, který navazuje na již uvedené jednomístné varianty. Ostatní „novinky“ jsou z ranku obtiskových limitek, přičemž nebude chybět v měřítku 1:48 izraelský RF-4E Phantom II, AV-8B Harrier II Plus italského námořnictva, Hurricane Mk.I Trap ze Středomoří. V měřítku 1:72 možná v našich obchodech narazíme na A-1H Skyraider 83. skupiny Speciálních operací a He 111H-6 z afrického bojiště.

V měřítku 1:32 se objeví limitky s figurami odlitými z bílého kovu, konkrétně kanonová Stuka Ju 87G s Ulrichem Rudelem a jeho psem, respektive Fi 156 Storch s Erwinem Rommelem. Autíčkáře potěší v měřítku 1:24 oranžový Nissan Fairlady Z432R a Subaru Impreza WRC 2005 z Rally Mexico.

I v Japonsku se objevily stížnosti na lícování některých dílů ve stavebnicích hodně rozřezaných kvůli odlišným verzím, a tak Hasegawa slibuje, že se bude snažit vymazat tuto skvrnu na dobré pověsti kvalitou novinek.

HOBBY BOSS

Tato firma pro nás byla a částečně stále ještě je poměrně záhadná, už proto, že přítomný personál ovládal jen minimum basic english a na všechny dotazy odpovídal úsměvem a souhlasným kýváním hlavy. Ovšem zajímavější než propagované, ale dosud „mrtvé“ webové stránky, byly vystavené novinky, které lze rozdělit do dvou skupin. V první byly stavebnice v měřítku 1:72 základních typů druhé světové války (Spitfire, Hurricane, Messerschmitt Bf 109, Focke-Wulf Fw 190, Zero, Hellcat, Wildcat, Airacobra, Mustang), ovšem jejich provedení bylo podobné bejsik, jako angličtina mla-

věží a vyladovák LCM-3. Vylišky byl prvotřídní, na T-34/85 je dobře poznat, že je včetně vybavení interiéru zmenšeninou stavebnice Trumpeter v měřítku 1:16. Ve stavebnicích T-34 byla zajímavá inovace – součástí plastového dílu krytu nad žaluziemi převodovky byla leptaná síťka výrobce zalisovaná do otvoru v plastovém dílu. Modelář tak má ušetřenou práci, nemluvě o tom, že technologická novinka skýtá nevidané možnosti použití.

Na seznamu novinek této firmy jsme dále našli: v měřítku 1:48 F/A-18A, F/A-18C, F/A-18D, A-10A Thunderbolt, dvoumístnou verzi N/AW-10, Mirage III C, Mirage III CJ, Rafale C, M a B; v měřítku 1:72 snad všechny verze Vought A-7 Corsair (A-7A, A-7B,

A-7D, A-7E, A-7P, A-7H, TA-/C a A-7K). Zkrátka nepřijdou ani bojovkáři 1:35, kteří se mohou těšit na tanky Leopard II A4, A6 a A6EX a jeho exportní verze – dánskou A5DK a švédskou Strv. 122. Jistě velmi žádané budou terénní čtyřkalky Delta force FAV a americký tahač z druhé světové války, M4 High speed tractor. Protože krabičky měly stejný obrázek jako dříve ohlášené novinky Trumpeter a T-34/85 s interiérem byla evidentně zmenšená „šestnáctinka“ téže firmy, zeptali jsem se na stánku Trumpeteru na podrobnosti. Dozvěděli jsme se, že firma Hobby Boss od nich zatím odkoupila formy, ale chystá se na další úzkou spolupráci. Mimochodem, v pátek odpoledne ještě firma Hobby Boss neměla distributora pro Českou republiku.

ICM

Firma neměla samostatný stánek, byla přítomna pouze jako součást expozice Italeri. Z novinek jsme viděli pouze SB-2 / Avii B-71 v měřítku 1:72 s jemným rytím do hloubky, jejíž tvary při zběžném pohledu vypadaly velmi dobře. Ostatní novinky jsou přítomny jenom na seznamu. Pro mnohé firmy se stalo psaní vedlejších seznamů novinek „na spadnutí“ oblíbenou kratochvílí, nicméně pokud by vyšla aspoň část, bude to znamenat nejedno příjemné překvapení. V měřítku 1:35 se má objevit Studebaker US 6, ve velikosti 1:72 Krupp Protze Kfz. 70, Dornier Do 172-2; Dornier Do 215 B-4; Dornier Do 215 B-5; Hs 123A-1; Ki 10 II; Ki 27a; čtvrtku snad obohatí LaGG-3 první série a Messerschmitt Bf 109 F-2 / F-4.

ITALERI

Italeri prochází modelářskou obdobou hnutí Risorgimento, protože se zaměřuje hlavně na italské předlohy, na kterých si dává hodně záležet. Loňská novinka Autoblinda AB-41 je následována verzí AB-43 a dalším zajímavým kouskem, vozítkem Camionette AS42 Sahariana, které je obahaceno o odlévané díly a figurky. Velkým

překvapením je krabice s lidským torpédem SLC Maiale a člunem M. T. M. Barchino. Do měřítku 1:35 spadají také další přírůstky: americký torpédový člun PT-596 třídy Elca 80 (Pacifické bojiště ve 2. světové válce) a přívěsné vozíky Sd.Anhanger 51. Novinka DUKW Royal Navy je obtiskovou variací poměrně nové stavebnice; americký vyprošňovač M32, M47 Patton, Sd.Kfz.139 Marder III Ausf. H, jsou obnovené starší stavebnice vydané v limitovaném množství, Sd.Kfz.140/1 je s největší pravděpodobností ex-Alan. Až na obrněné auto M-20 a Sd.Kfz. 234/3, což jsou konverze dříve vydaných stavebnic v měřítku 1:72, jsou Carro Armato M13/40, Matilda Mk.II, Panzer I Ausf. B, Panzer III Ausf.M a Sd.Kfz.250/3 přebaly z forem Esci. Zbrusu nový je protipanorkový a torpédový člun MS 61 Motosilurante v téměř měřítku.

V letadlech jsou pravými novinkami v měřítku 1:72 Fiat CR-42 Fal-

co, Hudson Mk.III/IV/V (není vyráběn v kooperaci s MPM) a Wellington Mk.X (je vyráběn v kooperaci s MPM). Konverzemi již vydaných stavebnic jsou A-26C Invader, C-130J Hercules a SM-79 I. série. Následují reedice: C-119G Flying Boxcar, Me 323D-1 Gigant, Jaguar E a YF-12A, přebalena je B-52 Stratofortress (ex-Esci). Ve čtvrtce novinka není žádána, v přebalech nalezneme výrobky ex-Esci: A-20B Boston III, MiG-23; ex-Occidental: T-6G Texan, Spitfire Mk.IX; ex-Accurate Miniatures: B-25 Mitchell a reedice Italeri: A-10 Thunderbolt II; F-16A Fighting Falcon a Tornado IDS. Za zmínku ještě stojí Yamaha YZR-1 Rossi 1:6 a Guzzi V7 Polizia Stradale 1:9.

IRONWIDE

Letos jsme se dočkali v měřítku 1:35 flakového vagonu.

KOPRO

Kdyby byl Samuel Beckett modelář, napsal by místo Čekání na Godota spíše Čekání na MiG-23 od Kopro. Průběh i náplň jsou velmi podobné, jen doufám, že konec bude jiný... Dlouhou chvíli při čekání pod stromem můžou modeláři Vladimír a Estragon zaplašit dvoumotorovým pozorovacím Suchojem Su-12 (přebal AER Moldova), Polikarpovem Po-2 s přidaným rámečkem lyžového podvozku a Bakšajevových „skříní“ na marody, nebo obtiskovými novinkami starších stavebnic, tentokrát zaměřenými na konflikt ve Vietnamu. Jenže co je to platně, Godot... totiž MiG-23 nikde.

MAC

Novinek se chystá více, všechny na třinápravovém podvozku Krupp – dvě nákladní verze, skříňová a cisterna.

MASTER BOX

Ukrajinská firma přidala další do série nástaveb na kratším podvozku Pz. Ia. Po klasice, verzi s věží Breda ze Španělska, sanitní verzi a tažné, se dostává na trh i muniční varianta. Stavebnice má fotolepty a článkové pásy. V přípravě je stále štábní Mercedes a Flakpanzer na podvozku Pz.I.

Stejně jako v dalších firmách ze země bývalého Sovětského Svazu, i v Master Boxu se daří vyrábět figurky na velmi dobré úrovni. Mimo stále dobře prodávanou klasiku – Wehrmacht, tankisti Panzerwaffe a vojáci SS, se objevili velmi podařeni američtí parašutisté v ne-

tradičních pózách a snad poprvé v historii i britští Commandos z období okolo D-day. Vzhledem k tomu, kolik nářku slyším, že firmy vydávají málo spojeneckých figur, jsou tyto dvě sady dobrou příležitostí ukázat preference modelářů, zvlášť vezmeme-li v úvahu jejich kvalitu (blízkou odlévané produkci) a nízkou cenu, za kterou jsou dostupné. Také připravovaný program je lákavý, najdeme zde americké vojáky ve společenských uniformách se „společnicemi“, německé zajatce odváděné Rudoarmějcem, německé kulometčíky, německý protitankový oddíl a americké Rangers. Všechny výrobky jsou v měřítku 1:35. Za zmínku stojí ještě pro někoho maličkost, pro nás důkaz, že firmy z kdysi opovrhovaného „východu“ si za svou práci stojí – na krabičkách i v katalogu jsou uvedena jména autorů figurek, tedy „skulptorů“.

MINIART

To, co jsme napsali o firmě Master Box a jejich předlohářích, to platí také na další ukrajinskou firmu MiniArt. Nízké ceny, velmi dobrá kvalita figur v klasických i nezvyklých pózách, uvedená jména autorů. Mezi novinky patří němečtí a sovětsí tankisté v zimních

uniformách. Pro nás ještě zajímavější jsou sady tankistů v overalech (po drobných úpravách též vojáci ČSLA z padesátých let), přičemž skupina čistící hlavěň až neskutečně připomíná scénu z filmu Tankový prapor. Dosud patnáctikusová série zdařilých ruin budov (oceněných jako model roku časopisem Modell Fan) se rozšiřuje o množství nových kusů: zbytek východopruské budovy a normandský dům s ustřeleným rohem a několik typických venkovských budov z Francie, Itálie a Německa. Při dobrém nabarvení se výsledek dá jen těžko rozeznat od sádrových výrobků, na druhou stranu, na rozdíl od sádry po nabarvení neodpouští chyby tmelení a začišťování. Letos poprvé se v MiniArtu rozhodli vyrobit i něco z bojovky v měřítku 1:35, takže se snad můžeme těšit na konečně tva-

rově správný T-70 (v plánu je kořistní německý a bezvězová tažná varianta), sovětský protitankový kanon ráže 76,2 mm přezdívaný rač-bum s obsluhou a americký terénní Bantam 40 BRC, neboli přímý konkurent Jeepu.

MIRAGE HOBBY / WCM

Asi nejvícejšího přijetí se nám dostalo na stánku polské firmy Mirage. Ta zareagovala na trend limitovaných edic tím, že pro tuto kategorii výrobků vytvořila novou značku WCM (Warszawske

Centrum Modelarske). Pod ní vydává své stavebnice v národních mutacích určených pro konkrétní trh. Česká zatím není, ale údajně není problém ji – při minimálním odběru 150 kusů – vyrobit, což by mohlo být pro některého našeho dovozce velmi zajímavé. V této podobě se v nejbližší době dostane na trh řada stavebnic ze série tanků M3 Stuart/Honey počínaje a konče plamenometnou verzí M3A3 Satan v měřítku 1:72. V krabičkách jsou fotolepty a odlévané doplňky, kvalita výborná.

Na stánku byla rovněž už dříve vydaný PZL-23 Karaś v měřítku 1:48, ovšem v provedení WCM doplněný o odlévanou posádku, velký štítek leptů a rozsáhlý obtiskový arch. Mimochodem, je to polská srdcařina, takže kvalita vylisků je na jedničku. Mimoto firma dotahuje loni slíbené verze F4F Wildcat v měřítku 1:48, měly by být v polovině roku.

Loni zmíněné velmi kvalitní busty pilotů jsou letos doplněny o novinky postav ze stříbrného plátna. Poznali jsme dva ze tří: kapitán Miller z Hledání vojína Ryana a Donald Sutherland alias Sgt. Oddball z filmu Kellyho hrdinové.

MPM

V prvním půlroce mají být pod značkou MPM vydány v měřítku 1:72 stavebnice X-15A2 Hi-tech, Wellington Mk.IC/Mk.VIII s dovětkem Maritime patrol a hlavně obří čtvrtka a dosud největší plastická stavebnice z produkce MPM – Heinkel He 177 A-5. Viděli jsem její vylisky na stánku a můžeme potvrdit, že to bude pěkný kus nábytku.

Během roku dojde v měřítku 1:72 na Lockheed Hudson Mk.I (není vyráběn v kooperaci s Italeri), Gloster Meteor Mk.VIII, Meteor FR Mk.IX, Wellington Mk.X, AFJA/SAAB B-5 Swedish bomber a Hawker Fury. V měřítku 1:48 mezi novinkami druhé poloviny roku najdeme Gloster Gladiator, Fairey Fulmar Mk.I a Avii B-534 III. série.

PEGASUS

Po tanku Maus v měřítku 1:72 se objevují další krabičky figurek s perfektními detaily a pózami: sovětská námořní pěchota, sovětská pěchota v zimních nebo letních uniformách, Sověti v Berlíně, sovětská minometčíci v zimě a v létě, polské jezdecko za druhé světové války, američtí pěšáci D-day a francouzská pěchota z první světové války. Figurky Pegasus jsou z částečně lepidelného plastu a nemívají šev po styku forem.

PLUS MODEL

Plus model jede ve své prošlápnuté lajně, k výrobě doplňků a stavebnic bojovky 1:35 a 1:48 přidal distribuci stříkaček pistolí, kompresorů, pomůcek pro airbrush a výrobků firmy Aber.

REVELL

Revell letos slavil 50. let svého trvání, takže bych čekal, že se bude chtít vytáhnout jak úroveň stánku, tak nějakou zajímavou novinkou s N. Ovšem právě stánek, tradičně na druhém konci výstaviště než ostatní výrobci, patřil z modelářského hlediska na úplný

chvost. Vystavené modely, které bylo nutné hledat mezi záplavou růžové panenkové expozice, byly olámané a tragicky postavené, někdy s nesmyslnými popiskami (podle označení němečtí pancéřoví granátníci byli ve skutečnosti zmenšenými příslušníky protiteroristického komanda KSK, což ovšem nepostrádá jistou pikantností). Vzhledem k blížícímu se mistrovství světa ve fotbale byli pracovníci firmy shromážděni okolo nového „hitu“ – hracího fotbalu, hráli si s plastickými fotbalisty asi 35 cm vysokými a nebyli ochotni na cokoli odpovídat. Revellu ale na domácí půdě nejspíš stejně všechno projde, vždyť jedno z ocenění Model roku časopisu Kit bylo za létající člun Bv 138, což je přebalená přes dvacet let stará stavebnice firmy Supermodel. Jestli ocenění, tak spíše za odvahu něco takového přebalit.

Když se modelář přenesl přes tuto Hydeovskou tvář stánku Revellu, našel i stopy Dr. Jekylla, jmenovitě nový vynikající Focke-Wulf Fw 200 Condor a C-160 Transall v měřítku 1:72 nebo Spirit of St. Louis přepracovaný ze staré formy amerického Revellu.

V technice pak obrázek tankového přepravníku Faun SLT-50 Elefant a údajně nový (v expozici byl postavený model Esci, takže nevím) model T-72M. Stavebnice v měřítku 1:76 – Char B.1 bis + Renault FT.17, Churchill AVRE, Krupp Protze Kfz. 69 + 3,7 Pak, M-40 GMC a Morris C.8 + Willy's Jeep + sedmáctiliberka – jsou do jedné přebaly Matchbox. Další přebaly nás čekají v měřítku 1:48: Canadair Sabre Mk. 6 Bundesluftwaffe (Hasegawa), Henschel Hs 123 (Esci), F-84F (Monogram), v měřítku 1:72 F-16A

NL/B (obtisková novinka), Su-24M, Kamov Ka-29, La-5FN, MiG-3 a MiG-31 (vše Zvezda), Handley Page Halifax a Supermarine Walrus Mk. I (Matchbox), Heinkel He 111 H-6 a P-3C Orion Bundesmarine/KLU (Hasegawa), AH-64D Longbow Apache, MH-53 J Pawe low (Italeri).

Autíčkáři mě možná v některých případech opraví, ale snad se mockrát nespletu. V měřítku 1:24 je jedna formule mezi utajovanými, v novinkách pak Ferrari Superamerica, Ferrari F430 Spyder (přebal starší stavebnice), Mercedes Actros 1854 LS (V8) (Italeri). V měřítku 1:25 Kamion 50th Anniversary Revell (Italeri), Mustang GT, Dodge Viper SRT-10 Ferrari 360 Challenge Ange Barde.

RS MODELS

S novým rokem se objevilo hned několik krabiček s variantami Ki 27 a He-112 v měřítku 1:72. Vydat tolik variant naráz je, řekněme, ne zcela standardní marketingový tah, ale aspoň si modelář může pořádně vybrat.

SPECIAL HOBBY

V katalogu jsme napačítali desítky novinek, takže uvádíme pouze ty určené na první pololetí v pořadí, jak se mají objevit: Focke Achgelis FA-223A-0 Drache 1:48, Morane Saulnier N 1:32, Lloyd C.V 1:72, Fokker D.XXXI 4. série 1:72, Loire 130M 1:48, Heinkel He 100D-0 1:72 a Messerschmitt Me 263. A jako přídavek výběr toho nejzajímavějšího: 1:48 Bristol Beaufort, Fairey Albacore, Fairey Battle, Fiat BR.20, Fiat G.55, Grumman S2F Tracker, E-1B Tracer, E-2 Hawkeye, Iljušin Il-10.

Dobrou zprávou je, že se mají objevit zcela přepracované některé už vyprodané starší stavebnice (příkladem může být Heinkel He 100D-0 + V8 1:72) i nové kausky – Lockheed C-60 Lodestar, Messerschmitt Me 263, Reggiane 2000, 2001, Republic P-47N, Supermarine Seafire Mk.XV, Mk.47.

Ještě před polovinou roku by se měla s ročním zpožděním objevit první vlašťavka ze série Special armour bojovky v měřítku 1:72, totiž Sd.Kfz. 11. Následovat by měl transportér raket V-2 Hanomag SS-100, Sd.Kfz. 250/1 Neu, Pz.Kpfw. I ausf. B, Pz. Kpfw. II Ausf. F a vozík na V-2 Vidalwagen.

SQUADRON SIGNAL

Nic se naštěstí nemění, opět nás zavalí příděl publikací ze všech publikačních řad, nezvykle mnoho bude zaměřených na loď. In action: Japonské lehké křižníky, Japonské těžké křižníky, Útačné lodě třídy Tarawa-Wasp, Fairey Firefly; Walk around: A-4 Skyhawk, Me 262; mnoho modelářů potěší konečně vydaná Applied modelling encyclopedia zaměřená na bojovku. Kvanta publikací se objeví jako reedice starších titulů: O-1 Bird dog, Stíhačky Sopwith, T-28 Trojan a US tank destroyers.

TAMIYA

Vypadá to, že po bývalém lídrovi všichni jdou. Nejprve ho Dragon a spol. v podstatě vytlačili z trhu s pětatřicítkami, jini se postarali o trh s letadly. Když si u Tamiye našli novou parketu v bojovce 1:48 a začala vytvářet vlastní skupinu zákazníků, rázem jim jde po

kruku odnož Trumpeteru. Zatím se důsledky ještě neprojevíly, takže je ohlášeno celá řada nových stavebnic. V současné době se objevuje Panzerkampfwagen III Ausf.L, později můžeme očekávat Sturmgeschutz III Ausf.G, Cromwell, SU-122, Firefly IC a časný Tiger I Afrikakorps. Lze jen doufat, že dojde k „nafukování“ do měřítko 1:35 jako v případě Sturmgeschutze III Ausf. B.

Vickers Wellington Mk. Ic (v katalogu už třetím rokem a stále nic), Westland Wyvern S.4 a Beriev Be-6. V měřítku 1:32 byl k vidění nový velmi pěkný Dauntless a Me 262A (bude dvoumístná verze), připravuje se Curtiss P-40E, M a N, F4F-3 Wildcat, TBD-1 Devastator, AV-8B Harrier, F-100D, MiG-29K, A-7D Corsair II, a dvoumístný Su-27. Novinkou a tak trochu návratem do minulosti (Mono-

Naprostě utajený byl dlouhou dobu Heinkel He 162A-2 v měřítku 1:48. Měl čtvrtletní zpoždění, protože byly problémy s funkcí některých sestav. Stavebnice obsahuje motor, vyjímatelný z lože díky vinylovému uložení. Bude možné jej z modelu vyjmout, vystavit vedle stavebnice a zaklapnout kryty. Ve chvíli, kdy se nám to znelíbí, kryty otevřeme a motor vložíme zpět do lože. Funkční bude i překryt kabiny.

Novinka nechybí ani v autech modelové velikosti 1:24 – Peugeot 307WRC Monte Carlo '05, Ferrari F40 Competizione 1993 Shell. Ještě v první polovině roku se má objevit dvaasedmdesátka, která bude zmenšeninou některé ze stavebnic 1:48, tipujeme P-47M. Údajně začaly práce na stavebnici francouzské obrněné čtyřkolky Panhard VBL v měřítku 1:35.

TRUMPETER

Výstavce firmy věvodila nejnovější lokomotiva BR-52 v měřítku 1:35, na seznamu novinek jsem našli jak staré známé (v katalogu dva roky a více), tak úplně nové nápady. Mimo všechny seznamy byla až do Norimberku naprostě utajovaná obrněná osmikola Stryker v měřítku 1:35 a nejdno překvapení nás ještě čeká v průběhu roku. A teď seznam novinek podle katalogu. V měřítku 1:35 karištní KV-1 a KV-2, dvě verze BMP-3, obr Maz-537 a dvě verze vrtulníku CH-47 Chinook. Velký prostor stánku byl věnován hotovým modelům bojové techniky v měřítku 1:72, takže doufám, že se stejně typy brzy objeví i jak stavebnice: T-34/76, T-34/85, IS-3, IS-3m, KV-1, KV-2, tři verze Tigeru (časná, střední a konečná pro-

gram) jsou díly z čirého plastu, díky kterým se modeláři mohou kchat povedeným vnitřkem. Zatím jsme takové „vitřiny“ viděli u Me 262 a Dauntlessu.

V maximálnímu 1:24 přibude Focke Wulf 190 A-6/A-8, Hawker Hurricane Mk. I a P-51B/C, mezi mrňousky 1:144 přidá Trumpeter

Me262 A-1a a „netakuplnémrňousky“ Tu-95MS Bear H a Tu-142 Bear J.

Nakonec lodě 1:350: CV-3 Saratoga, BB-59 Massachusetts, CV-19 Hancock, BB-60 Alabama, DD-537 The Sullivans; 1:700: CV-19 Hancock CVN-68 Nimitz, CV-3 Saratoga, CA-68 USS Baltimore, LCC-20 Mount Whitney, CV-14 Ticonderoga, BB-55 North Carolina, DD537 The Sullivans, křižník třídy Slava Marshal Ustinov a BB-56 Washington.

VALOM

Firma připravuje short-runy Supermarine Walrus Mk.I, Supermarine Seagull V a Fisher P-75A Eagle, vše 1:72, k vidění byly zatím pouze obrázky z krabiček a u nás již prodávány Devastator.

ZVONDA

Na stánku byla řada zajímavých novinek prvotřídní kvality. Loni jsme nevěřili, že Sd.Kfz.251/1 Ausf.B bude z nových form a ne přebalený Dragon, letos musíme uznat, že jsme se mylili. Vystave-

ný Hakl s ostrými povrchovými detaily si byl nejen velice podobný, ale v krabici jsou jak pružné vinylové pásy, tak plastové. Další novinka byla také překvapivá, protože jsme měli zato, že pokoušet se překonat cenově a kvalitativně KV-1 Trumpeteru je nemožné. Zvezda se o to pokusí, cenu by měla být na úrovni Trumpety, detaily

ještě lepší a dva druhy pásů jako u Hakla. Dále se objeví obrněné auto BA-3, nákladák GAZ-AAA a kanon M-30 ráže 122 mm. Stejně nečekané byly letecké novinky Ju 88G-6 v měřítku 1:72 jemně rytý do hloubky, MiG-21PF, Il-2 typ 3 a gigantický vrtulník Mil Mi-26. Překvapení se kaná ve čtvrtce v podobě zbrusu nové La-vočky La-5FN. Se správnými obtisky se jí u nás prodají tony. Až je to překvapivé, Zvezda se některými novinkami rozhodla nenápadně ukusovat z krajice vůdčím firmám trhu a poté, co jsme si novinky na stánku prohlédli, věříme, že bude nejen ukusovat, ale pořádně pouštět žilou.

Nakonec pár dojmů...

Veškeré snažení firem je zaměřeno na zrychlení prodeje a donucení modeláře ke koupi, takže heslem dne je „Limitovaná série“. Některé limitky se po čase znovu objeví v reedici, většina zmizí v propadlišti dějin. Je lepší proto nakoupit předmět zájmu včas, protože za nějakou dobu můžeme zjistit, že nám unikla stavebnice, bez které náš další život nemá cenu. Je jasné, že jedna taková je vyvážena pěti limitkami, po nichž za čas ani nevzdechne, ale přiznejme si to na rovinu, i nakupování stavebnic a doplňků, u nichž tušíme, že je nikdy nepauzujeme, je součástí našeho hobby a výrobci nám tak jako narkomanovi vlastně jen poskytují to, co stejně ve skrytu duše chceme.

Jdou na to různými způsoby. Bez zajímavosti není obchodní politika firmy Airfix. Ta vytváří limitky dvou druhů. První je omezená množství – 5000 kusů TSR-2, druhá časově – BAe Nimrod bude možno objednat pouze do určitého data, potom už ani kus. O obchodní politice Dragonu a odnože Cyber Hobby jsem se už zmínil, Hasegawa proslula svými obtiskovými limitkami a Eduard přidává nové rámečky nebo vytváří obtiskové varianty. Nám, závislákům to vyucovává kapsu, ale ten hřejivý pocit dobře investovaných peněz při každém novém přírůstku do rozrůstající se sbírky...

Druhým fenoménem jsou hotové modely. Firmy si jimi původně jen přivydělávaly, ale teď se z hotových modelů stal samostatný skvěle prosperující trh. Tomuto trendu napomáhaly čínské hotové modely, protože jsou za přijatelnou cenu a v poslední době v kvalitě, které občas nedosahují ani běžní lepiči. Pracovní síla v Asii je velmi levná a pokud člověk v manufaktuře den za dnem stříká skvrny na Tigera, stane se i s minimálními schopnostmi za čas mistrem.

No, aspoň že peníze zůstávají v modelářských firmách. Trošku se bojí chvíle, kdy si modelářské firmy řeknou, že by se jim možná vyplatilo dělat jenom hotové modely a neobtěžovat se stavebnicemi pro stále nespokojené šfouary – modeláře.

Foto M. Salajka

3. SEŠIT MODELÁŘE

Doplněk časopisu Modelář
únor 2006

Vydavatel: AEROMEDIA, a. s.
(IČO 25133322)

Adresa redakce
Modelář

Baranova 29, 130 00 Praha 3

Tel.: (+420) 222 710 331,

e-mail: modelar@aeromedia.cz

Šéfredaktor Martin Salajka
salajka@aeromedia.cz

Redaktor Jindřich Štěrbaček
stereback@aeromedia.cz

Obchodní a inzerční oddělení:
Aeromedia, a. s., Baranova 38,
130 00 Praha 3

Tel.: (+420) 222 728 090, Fax: 222 718 814

e-mail: obchod@aeromedia.cz

Sešity Modeláře je možné koupit jen v síti
vybraných prodejen

Cena 80 Kč / 95 Sk

Předtisková příprava:
Reprodukce Baroa s.r.o.,
Svobodova 1, 128 17 Praha 2,
e-mail: baroa@atlas.cz

Tisk: Integraf, s.r.o., Náchod

© Aeromedia 2006
ISSN 1801-2710

Registrační značka: MK ČR E 2275

De Havilland Dragon Rapid má plátnem potažené části i plechy kolem motorů natřené stejnou barvou a díky tomu má stříbrná jednolitý mdlý odstín

Plátnem potažené stroje, například Airspeed Oxford vystavený v Bruselu, byly v době míru zejména před účinky slunce chráněny stříbrným nátěrem. Barva je mnohem méně lesklá než kov

◀ Plátnem potažené části Focke-Wulfu Fw 44 byly při renovaci natřené stříbrnou barvou, plechy za motorem a na podvozku jsou nenatřené a je to vidět na jejich lesku

Při renovaci Lisunova Li-2 byly jak kovový trup, tak plátnem potažená kormidla nastříkány stejnou stříbrnou barvou. Rozdíl v odstínu a lesku takřka není patrný ▼

Hawker Nimrod s plátnem potaženými částmi i kovovými odnímatelnými panely natřené stříbrnou. Díky odlišným vlastnostem materiálů (a možná i použitých barev) vidíme několik různých odstínů

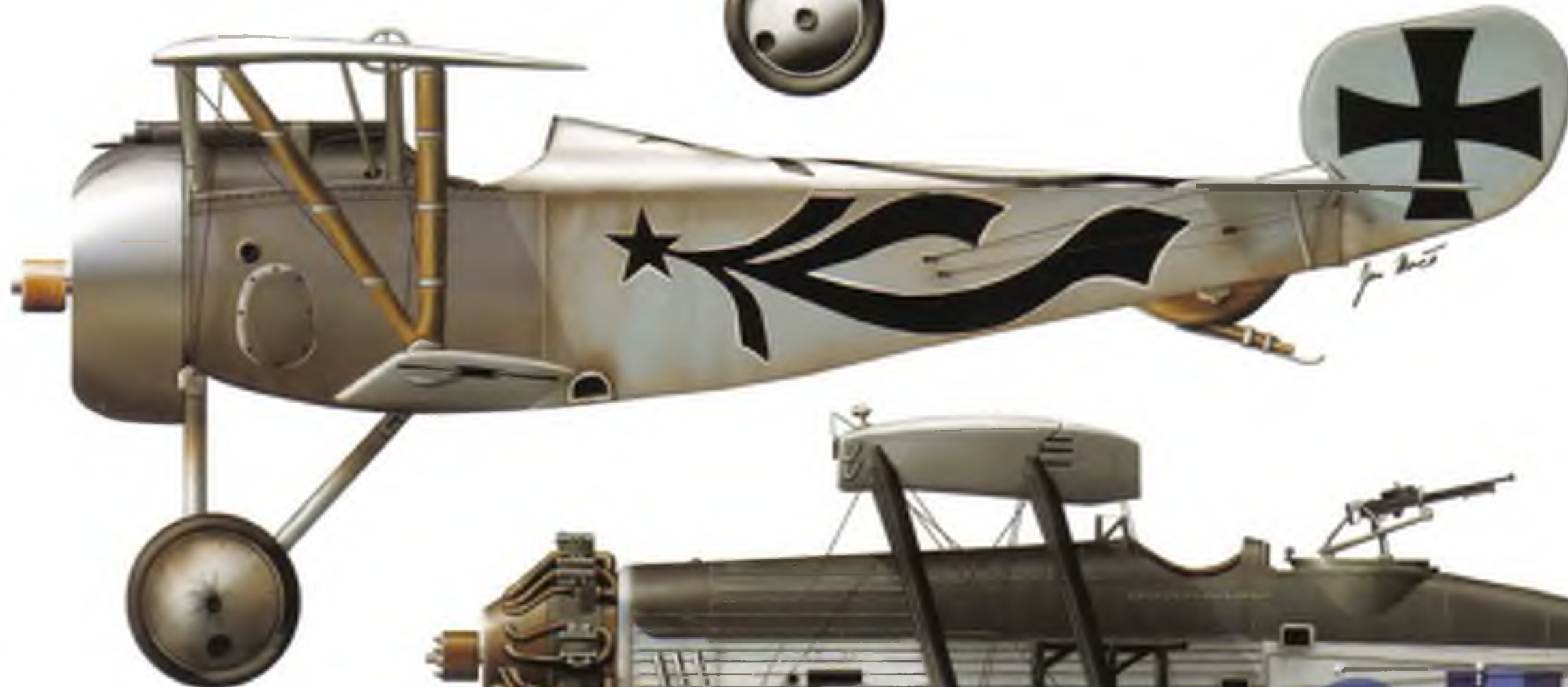

Antonov An-2 po renovaci. Kovový trup i plátnem potažené plochy jsou nastříkány stejnou barvou, plátno však prozradí o něco menší lesk

Naprostou výjimkou mezi československými stíhacími letouny byla v roce 1929 Avie B.21.133, kterou používal k akrobatickým vystoupením budoucí „Král vzduchu“ rtm. František Novák. Letoun upravený pro dlouhodobé lety na zádech (a bez výzbroje) byl celý natřen hliníkovou (stříbrnou) barvou. Kromě výsostného označení a sériového čísla na boku trupu značil příslušnost k pilotní stíhací škole v Chebu bílý obdélník na trupu

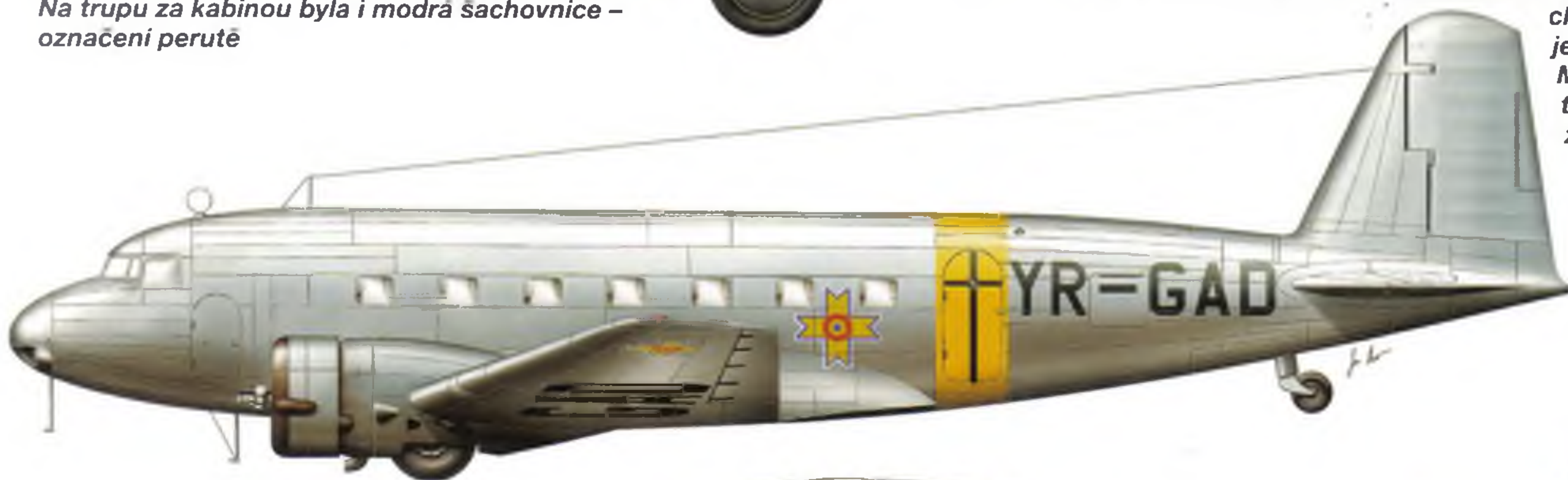

Za první světové války byl Němci ukořisťen Nieuport 17 N1831 z Escadrille N86. Letoun měl plátěný potah nastříkaný hliníkovou barvou, krycí plechy motoru a na bocích trupu zůstaly v původní barvě, stejně jako kování vzpěr křídel a ostruhy. Původní francouzské označení bylo nahrazeno německými kříži, ale na trupu (boky a hřbet) zůstal znak jednotky – černá kometa

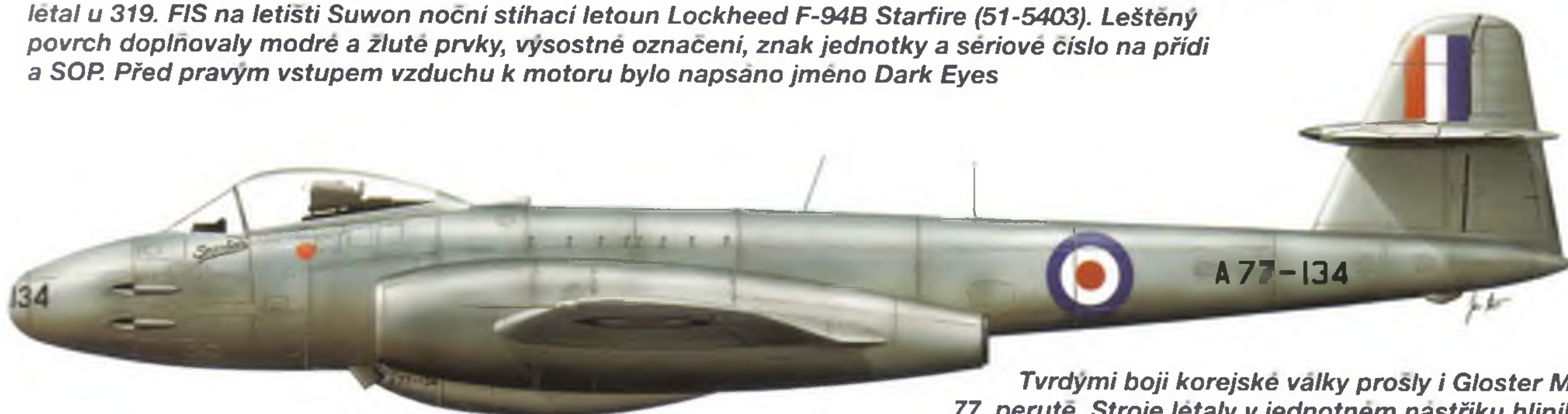

Jedním z prvních typů indického letectva se ve 30. letech staly víceúčelové dvouplošníky Westland Wapiti Mk.II, které létaly s hliníkovým nátěrem plátnem potažených ploch a s leštěnými krycími plechy na trupu za motorem. Hřbet trupu byl tmavě šedý. Zobrazený letoun K-1268 létal u 1. perutě IAF s individuálním písmenem F na boku přídě. Na trupu za kabinou byla i modrá šachovnice – označení perutě

Rumunské letectvo používalo za druhé světové války několik bývalých polských dopravních letounů. Byl mezi nimi i Douglas DC-2 -115F (číslo 1378, ex- SP-ASL) s motory Bristol Pegasus, který si ponechal původní podobu leštěného duralového povrchu a hliníkový nátěr na řídicích plochách, které doplnily vojenské znaky (kříže krále Michala), žlutý pruh na trupu, ale také civilní značka YR-GAD

Počátek 50. let patřil ve většině letectev éře leštěného duralu. V době korejské války létal u 319. FIS na letišti Suwon noční stíhací letoun Lockheed F-94B Starfire (51-5403). Leštěný povrch doplňovaly modré a žluté prvky, výsostné označení, znak jednotky a sériové číslo na přídě a SOP. Před pravým vstupem vzduchu k motoru bylo napsáno jméno Dark Eyes

Tvrými boji korejské války prošly i Gloster Meteor F.8 australské 77. perutě. Stroje létaly v jednotném nástřiku hliníkovou barvou, který zpestřovalo pouze výsostné označení a sériové číslo na boku trupu, přídě a nádrži pod trupem. Letoun A77-134 navíc nesl na přídě černé jméno Snookers

Na konci 40. let používalo kanadské letectvo řadu letounů Lancaster 10MR k námořnímu hlídkování a záchranné službě. Létaly v charakteristické podobě, s většinou povrchu bez nátěru. Pouze spodní plochy trupu, křídla, VOP a zadní části motorových gondol byly natřeny světlou šedou barvou. Zobrazený FM104 létal u 107. Rescue Unit na základně Torbay na Newfoundlandu

V roce 1962 byl na Tchaj-wanu testován MiG-15bis číslo 1765, se kterým na ostrov ulétl pilot čínské Národní lidové armády. MiG měl duralový povrch přestříkaný bezbarvým lakem. Původní číslo zůstalo zachováno, ale znaky komunistického letectva vystřídal nacionalistické označení

MiG-19S 11.perutě iráckého letectva v podobě před rokem 1965. Irácké MiGy měly povrch v původní barvě duralu přelakovaného bezbarvým lakem. Kromě znaků tvořilo označení letounu černé číslo na přední trupu a na přidavných nádržích. Některé irácké „Devatenáctky“ nesly na trupu pod kabinou jména velkých měst – stroj číslo 660 byl pojmenován Basra

Vysoce vyleštěný duralový povrch měly v 60. létech také izraelské Mirage IIICJ. Stroj číslo 758 ze stavu 119. tajeset na letišti Tel Nov nesl kromě znaku perutě, červených doplňků a označení typu i symboly tří sestřelů egyptských letadel pod kabinou

V 50. letech byl z některých letounů Spitfire LF Mk.IXE odstraněn nátěr. Patřil mezi ně i stroj číslo 2079, který létal u 107. tajeset plnicí úkoly operačního výcviku. Letoun měl před kabinou pás proti oslnění, vrtulový kužel a směrovku v barvách perutě – modré a bílé. Na krytu motoru měly některé Spitfiry 107. tajeset namalovaný velký znak jednotky

V roce 1950 pronajalo USAF britskému letectvu 88 letounů B-29 Superfortress. V RAF létaly až do roku 1954 pod označením Washington B Mk.1. Letoun WF512 (ex- B-29A 44-62016) létal v barvě leštěného duralu s britskými znaky a velkým sériovým číslem na SOP

